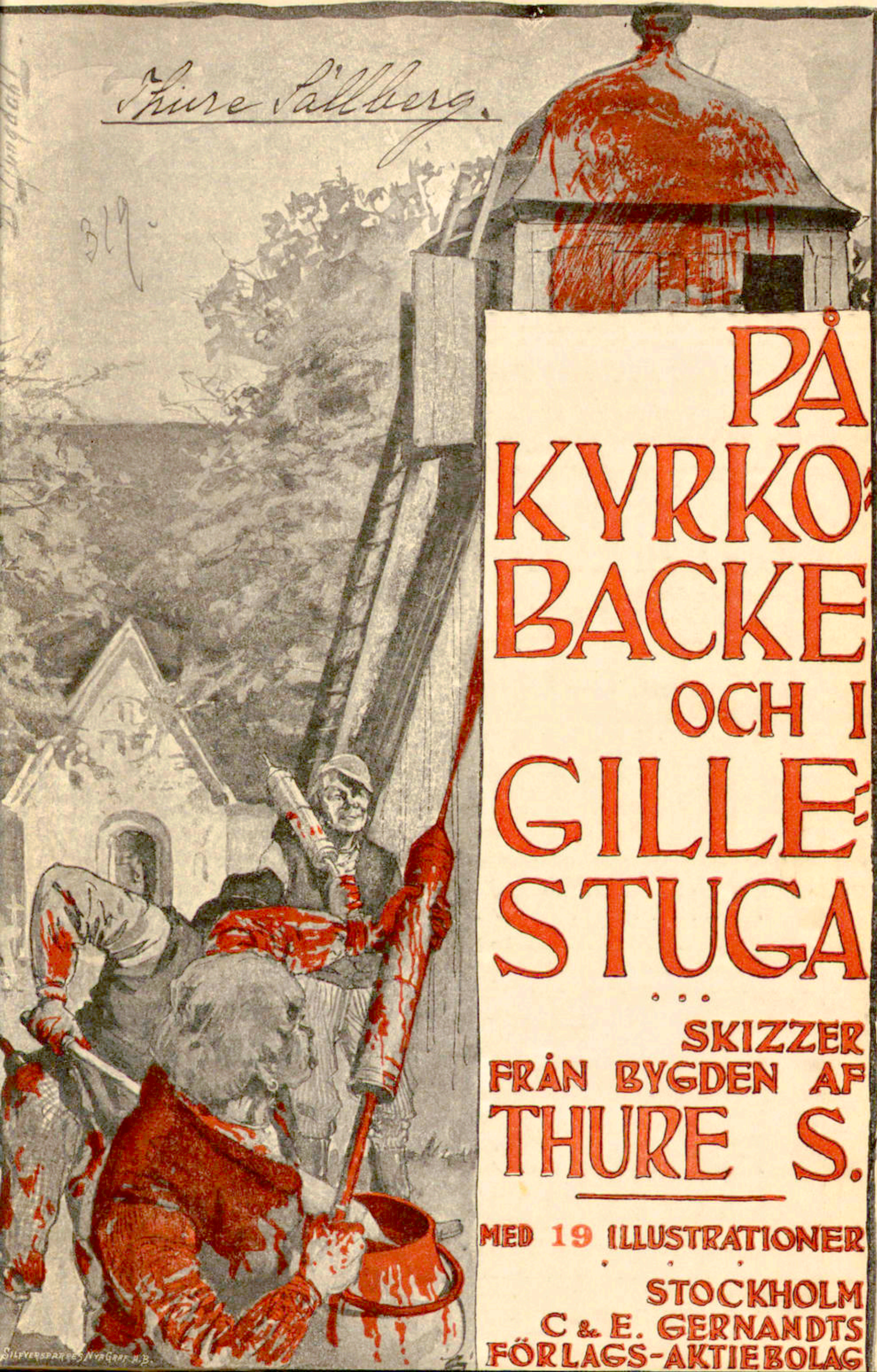

PÅ KYRKOBACKE OCH I GILLESTUGA

SKIZZER FRÅN BYGDEN AF

THURE S.

MED 19 ILLUSTRATIONER

STOCKHOLM
C & E. GERNANDTS FÖRLAGS-AKTIEBOLAG

På
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG
har utkommit och finnes i hvarje bokhandel:

Nordisk Familjebok

(Konversationslexikon och Realencyklopedi)

Komplett i 200 häften. Pris kr. 150.

Supplement till Nordisk Familjebok är f. n. under utgifning och blir komplett i omkring 20 häften. Pris pr häfte 1 kr.

Gernandts Konversationslexikon

sammandraget och redigeradt på grundvalen af Nordisk Familjebok.

Komplett i 4 band: häftadt ex. 24 kr.
inbundet ex. 34 kr.

Supplement till Gernandts Konversationslexikon är under utgifning och erhålles gratis vid köp af hela arbetet.

PHARMACA COMPOSITA

Andra upplagan

Pris 6 kr. 50 öre.

SUPPLEMENT

till

PHARMACA COMPOSITA

Andra upplagan

Pris 1 kr.

PÅ KYRKOBACKE

OCH

I GILLESTUGA

SKIZZER FRÅN BYGDEN

AF

THURE S.

STOCKHOLM
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG.

STOCKHOLM
KÔERSNERS BOKTRYCKERI-AKTIEBOLAG
1896

Ett företal.

Det finnes icke många i det här länet, som begått en sådan massa dårskaper och stollastycken som jag. Det säger åtminstone folket, och jag erkänner det också själf öppet och ärligt, ty skrymta vill jag inte. Men det håller jag före, att det dummaste jag i alla fall låtit komma mig till last är, att jag knäckte till att skrifva sådana här paschasor. Ty hade jag inte det gjort, vore jag säkerligen icke i detta ögonblick gift och fängslad samt ej heller tvungen att skrifva företal, hvilket synes mig vara en nästan lika svår botöfning som giftermålet.

Det är nu, gu'nåde mig så visst, inte mer och inte mindre än tredje gången jag kommer dragandes med en sådan här bok, och jag har ingenting annat att anföra till mitt försvar än att det är ett illfundigt och härsklystet fruntimmer, som har narrat mig att begå dessa gräsliga synder.

Den, som späkt sig med läsningen af mina två föregående volymer, minnes måhända, att det var »Greta», som fann upp det här geschäftet för att vi skulle få medel att komma tillsamman.

Hon fick sin vilja fram, det illistiga stycket, och nu, sedan hon fattat tyglar och tömmar och tagit makten och väldet, jagar hon mig till samma gräsliga vedermöda för att få grannlåter och bjäfs till sig och »lilla-Greta», som kom till oss för ett par månader sedan och nu ligger och sprattlar och gnäller i en vagn, den vi fingo borga hos korgmakaren tills de här paschasorna blifvit vända i guld.

Stackars korgmakare!

Hvar gång jag tänker på honom, måste jag bekänna för mig själf, att han byggt sitt hopp om likvid på en mycket oberäknelig grund, ty det beror ytterst och endast på recensenterna här i landet, om han inte skall taga skada genom sin affärförbindelse med mig.

Det sa' jag honom ock häromsistens i ett uppriktigt ögonblick.

Men det var så långt ifrån, att han blef ledsen för det, att han tvärt om grinade godt och bredt som en solvarg och svarade:

— Då är jag lugn som en filbunke och så säker, som om jag hade pängarna i näfven, ty här finns inte skarpsyntare, hederligare, honnettare och finare folk i landet än recensenterna!

Så sa' han och han hade tvifvelsutan rätt. Men jag själf är dock räddare för dem än för hin håle, det är tvärsäkert, oaktadt de aldrig gjort mig annat än godt och bringat mig mycken välsignelse.

Jag nämnde härofvan att det är förenadt med vedermöda att tälja sådana här historier från de landtliga samkvämen Kring Långvedsbrasan, Vid aftonvardsdags, På kyrkobacke och i gillestuga. Men det är icke blott förenadt med vedermöda utan äfven med farligheter. Åtminstone för mig. Ty jag har egentligen icke någon vidare duglig fantasi, så att jag kan konstruera upp en paschasa i hufvudet och sedan svänga till henne på papperet. Utan jag måste se eller höra för att kunna få ihop något.

Då kan man allt tänka sig, att gubbarne härute, hvilka långt ifrån alla äro fallna för gyckel eller begripa sig på skämt, ska' bli arga och besatta, när de få se sina bravader skildrade i tryck, sanningsenligt och precis så, som det har gått till.

Det ryser därför i mig, när jag påminner mig all den välsignade smörj jag fått under de två sista åren af personer, som inbillat sig, att jag fört spektakel med dem. Och nu ska' det gifvetvis bli än värre, när de i den här boken desslikes finna sig afritade och dråpligen porträtterade af en skämtsam artist. Ty jag får naturligtvis ock lida för hvad hans gärningar värda äro.

När det nu blir mörkt fram åt hösten och i adventet, vågar jag mig därför bestämdt inte utom knutarna, om jag vill ha armar och ben i behåll. Det förklarade jag ock för Greta häromsistens. Men det bara fröjdade den nippertippans hjärta. Ty hon grinade, slog ihop händerna och sa':

— Det blir just bussigt det där, gubbe lille! Då får du sitta inne och dra' vagnen och tralla för lilla-Greta. Tänk så vådligt sött det ska' bli!

Jojo, det är just sköna utsikter jag har för den närmaste framtiden.

Hvart jag spanar, ser jag ingenting annat än recensenters hvassa pännor, bondgubbars knytnäfvar, knaggligt bröd och en obetald, osmord och gnisslande barnvagn.

I detta mitt elände måste jag dock sätta min förtröstan till gladlynta och vettgiriga läsare, hoppandes att de i sin godhet rätt flitigt måtte lägga sig till med denna bok. Ty det allenast blir balsam för mig.

Vernamo i augusti 1896.

THURE S.

Aftonsol.

Sven Petersson i Långasjö var en öfver höfvan hård man, hård och nästan hjärtlös mot alla, men allra hårdast mot sina barn.

Huset var förmöget, det förstås, men icke ens torparbarnen i socknen gingo så simpelt och dåligt klädda som Sven Peterssons söner och döttrar i Långasjö.

Och dock var det egentligen icke snålhet och girighet, som dref Sven att hushålla på det viset med sin raska afkomma — ty rappa och duktiga voro de alla — utan det var ett hos mannen ingrodt hat till allt hvad han, mången gång orättvist nog, kallade denna världens fåfänglighet, som dikterade detta hans förhållande till barnen.

— Di ska' hållas till reelt arbete ifrå' det di kunna lyfta en yxa eller grep, och nå'ra modeapor ska' di heller inte bli, så länge mitt hufvu' vetter opp! plägade han säga.

Och knoga och arbeta fingo de också nästan mera än hvad mänskligt var, så att dagsverkarne framme på herregården, där det dock alla dagar gått tämligen hett till, säkerligen aldrig behöfde lägga sig så trötta någon kväll som »rike-Svens» barnungar i Långasjö.

De som riktigt i grund och botten kände Sven, det vill säga de, som voro uppväxta tillsammans med honom, påstodo likväl, att han i botten af hjärtat inte var så hård, som han fastmer satte en stor ära uti att synas vara.

Han hade, sa' de, fått den falska föreställningen, att det skulle vara så obegripligt karlaktigt att visa sig utan känslor och medlidande.

Och fördenskull fick han nog många gånger lida mer än någon kunde ana, fast han bevars aldrig lät förstå något sådant, menade de.

— Han båtar minsann inte af sin grymhet! lät det tidt och ofta.

Och det gjorde han inte heller.

Ty så fort en son eller dotter blef arbetsför och kom till myndig ålder, bar det af till Amerika med den ena efter den andra af dem.

Men tror ni, att han ens i afskedets stund, när de för alltid drogo bort, visade en skymt af smärta eller ömhet, så att någon märkte det? Nej bevars!

Då näst den yngsta flickan skulle i väg, observerade Sven ett par dagar förut, att hon bland sitt resgods stufvat in en liten fjäderdyna, som hon tänkte få nytta af på båten.

Sven tog ifrån henne den.

— Du kan skaffa dig en halmsudd i Göteborg och stoppa den i varet; mot dä' sofver ditt flärdfulla hufvud lika bra! lät han och läste in och gömde hvarenda fjäderkudde i hela huset, så att inte modern skulle kunna hjälpa henne till att smussla undan någon.

Man skulle kunnat tro, att en ungdom, som blifvit van vid så mycket arbete och sådan försakelse och stränghet, skulle slå sig dråpligt ut i det nya landet.

Men det är kanske icke allt för klokt att knappa in för mycket på friheten för de unga, och i alla händelser gick det då rakt icke bra i Amerika för Svens afkomma.

De hade ju under sin uppväxttid knappast som stöld fått smaka det bittersta nöje, och derför begrepo de icke att måttligt eller förståndigt begagna den frihet, som sedan i ett slag blef dem beskärd.

Tidt och ofta kom det också genom bref från andra

utvandrade sockenbor underrättelse om, hur än det ena, än det andra af Svens barn kommit på fallrepet.

Men Sven låtsade emellertid som om det icke rörde honom, och om någon stack till honom ett ord om barnen, plägade han alltid svara:

— Jag har inget på mitt samvete, för jag vet, att jag hållit dom te' tukt, så länge jag hade dom i mitt våld!

Han gaf sig således icke, och folket i socknen tyckte, att han blef allt grymmare och hårdare för hvart år, som gick, och man spådde, att han nog skulle få för gammal ost, om inte förr, så åtminstone när han en gång blefve kastad på dödsbädden.

* * *

Till sist hade han inte mer än Hedda, den yngsta dottern, kvar i hemmet. Det såg ut, som om han tyckte mer om henne än allt annat på jorden. Inte för det att han visade det så särdeles, men drängen hans talade ofta om, att det såg ut rakt som solsken i ögonen på Sven, när Hedda var i närheten.

Aldrig talade hon heller om Amerika eller att hon ville dit, och det likade honom också godt, kantänka.

Allt gick således sin gilla gång i Långasjö, ända till dess Hedda en söndagsafton kom in till gubben och omtalade, att Per i Hjortlöpen ville tala ett par ord med honom.

— Låt honom komma in!

Per kom in och stod och skrufvade sig vid dörren.

— Hvad kan du vilja? frågade slutligen Sven.

— Jo, det är som så, att Hedda och jag kommit öfverens att gifta oss, och Ni behöfver allt nå'n, som hjälper Er på gamla dar med gården här! sade Per.

Jesses, hvad gubben blef ursinnig.

— Tror du, att sonen till en gäldbunden och usel åttingsbonde ska' få lägga sig till det endaste barn jag har?

röt han. Och helt visst hade han slängt stöfvelknekten i skallen på friaren, därest denne ej varit så flink att ge sig i väg.

Per visste, och Hedda också, att det inte vidare var värdt att försöka gubben med godo, ty sedan han en gång sagt en sak, så stod han fast som berg vid sin utsago.

Men ifrån den stunden blef där trist och dystert, värre än vanligt uppe i Långasjö, och på sensommaren försvann Hedda en natt.

I början trodde Sven, att hon gifvit sig af till Amerika, men det begaf sig snart, att hon endast flyttat till Per, som tagit sig an ett torp i andra ändan af församlingen.

Det blef naturligtvis ett stort spektakel af den paschasan, och Sven måste för undvikande af skandal till sist medgifva äktenskapet. Men ingen af dem fick visa sig för honom, det sa' han bestämdt ifrån.

Så gick det ett par år. Sven blef liksom litet besynnerlig i sin ensamhet, och hustrun hans omtalade en och annan gång, att hon stundom om nätterna väcktes af att gubben låg och suckade.

Så tycktes det en julafton som om någonting varit på tok med gubben.

Han hade ingen ro utan gick ut och in hela dagen, tittade gång på gång neråt vägen, som om han väntat någon.

När han trodde att ingen såg honom, smög han fram och strök med handen öfver Heddas byrå, som ännu stod vid sidofönstret i stugan, liksom för att smeka det gamla träbelätet. Och i skymningen tog han sin mössa och gick ut.

— Jag vankar ut en vändning! Kanske luften hjälper undan hufvudvärken jag har! sa' han till gumman.

Men sanningen var, att han inte kunde bärga sig den heliga aftonen.

Han ville prompt, om äfven osedd och på afstånd, se hur hans Hedda hade det, och därför hände det också, att den gamle mannen mellan kl. 8 och 9 på aftonen stod utanför det lilla torpets fönster och tittade in genom rutan.

Därinne var, trots det påtagliga armodet, så ljust och hemtrefligt.

Det unga paret hade nyss slutat sin aftonmåltid, och grenljuset brann ännu på bordet.

Per satt där med en liten knubbig flicka i knä't.

Där funnos inga innanfönster, så att gubben kunde höra hvart ord som sades. Den lilla höll just på att sluta sin aftonbön och modern stod bredvid med knäppta händer.

— Dud välsigna far å mor, mo'fa' å mo'mo', alla människor å mej själf lilla fattiga barn! Do' natt! slöt den lilla.

Men hon hade inte väl hunnit sluta, förrän dörren for upp och i öppningen stod gamla »Styfve-Sven» och grät och skakade som ett barn.

Och måntro den, som inte kanske på bortåt sextio år fällt en tår, den har en stor flod att ösa ur.

Där blef en vacker julafton firad i den torparstugan, en glädjens, ångerns och försoningens fest, som ej kan beskrifvas. Och det dröjde ej många dar efteråt, förrän det gick pängabref till Amerika med hjälp till de två af Svens barn, som ännu troddes vara vid lif därborta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Dagen före julafton i fjol mötte jag Sven icke långt från Långasjö.

Gubben kom och släpade på en stor julgran och såg så genomlycklig och förtjust ut, att han var nästan oigenkänlig.

— Den ska' lilla-Hedda ha! Nu gualof har jag alla hemma. Per har gården och jag behöfver inte göra annat än gå omkring och ha roligt med lilla-Hedda! Herren har sändt mig en liten ängel på gamledar. Underligt går det till. Förr ville jag komdera och va' tyrann öfver stora, långa, fullvuxna pojkar. Nu är här en liten flickbyting på tre och ett halft år, som gör precis hvad hon vill med mig. Men dä' ä' roligare nu! log gubben.

Ja, jul, du välsignade jul, hur många hjärtan ha' icke veknat i ditt ljus!

Per Israelssons skinnväska.

Det skall verkligen bli en lisa för själen att få sitta här en stund och våga säga hvad man vill om Per Israelsson.

Så länge han fanns ibland oss, var det minsann bäst att hålla tyst och ta' af sig mössan och bocka sig och vara kruserlig inför honom. Men nu, när både han själf och hans förhärdade skinnväska, som innehöll våra skuldebref och auktionslappar, gualof äro ur vägen, så ska' det verkligen göra godt ända in i hjärteroten att få tala om, hvilken ärans rackare och blodsugare Per var här i tiden.

Folk tala om dem, som äro snåla. Men om ni vill ha' exempel på en snålvarg af extra prima kvalité, som landthandlaren säger, så ska' vi ta' fram förre kyrkovärden Per Israelsson i Skinnarbo. Hans make i den vägen har inte funnits i åtminstone sju kyrkosocknar häromkring.

Det gick tusentals historier i bygden om hans snålhet, men jag satte på länge icke tro till dem. Dock en dag, när jag kom bort till Skinnarbo strax efter flyttningstiden på hösten för att betala en auktionsskuld, fick jag se, hurudan han var.

Just som jag var inkommen i stugan, satte moran fram några små potater och en otvättad sillbit till frukost åt den nye drängen, som de fått dit. Drängen läste andäktigt till maten, grep därpå en potatis och knäckte till att skala den med tummen. Men så fort Per fick syn på den manövern, blef han alldeles blek af harm och ilska,

sprang fram och gaf drängsjåtern en örfil, så att det sang i hufvudet på'n, och skrek:

— Skäms du inte, din slösare, för att skala potatera! Dä' har ja' själf aldri' gjort! Ät du upp skalera med; de fylla nok nå'n rynka i tarmarne på dej, din högfärdsande!

Hustru sin pinade och svälte han då ordentligt ihjäl, hvilket ju så till vida är en märkvärdighet, att det eljes i dagliga lifvet brukar vara hustrurna, som pina ihjäl sina män. Åtminstone påstå gubbarne, att det är så.

Bara häraf kan man se, hvilken förfärlig människa Per i Skinnarbo var.

Sedan han började hålla alla auktioner i trakten, hade han fullt upp att göra med att gå omkring och kräfva pängar, och därunder fick han själf alltid mat i gårdarna. Fördenskull arrenderade han bort sitt hemman, sålde alla naturaprestationer, som han fick af arrendatorn, hvadan det sällan fanns en matbit i huset till hustrun, utan där fick hon sitta och svälta och fara sämre än ett fattighjon, tills döden omsider förlossade henne från världen och Per Israelsson.

Själf gick denne emellertid omkring i orten med sin skinnväska under armen och fick kalas särdeles på de ställen, där man icke hade pängar till hands åt honom, när han kom. Hela hans väska svällde nämligen af auktionsprotokoll och lappar och sammandrag, och i hvarenda stuga hade han alltid något att fordra.

Ni vill kanske höra historien om, hur han doppade i grytan hos Jösses i Lappebol? Jo, han kom dit ner en middagsstund och skulle kräfva ut likvid för ett mindre auktionsinrop.

Jösse själf var ute i skogen och skrädde bjälkar, och Johanna hade smitit bort till grannkvinnan för att prata och slamra en vändning. Men öfver elden i spisen stod en gryta och puttrade, och det såg ut som om det legat något sofvelaktigt i henne.

Per i Skinnarbo var hungrig efter vanligheten, och då han märkte ett brödspett i taket, bröt han ur en kaka och gaf sig till att doppa i grytan det värsta han kunde. Men så värst godt fann han det i alla fall inte.

När han höll på som allra bäst, kom emellertid Johanna åter.

— Ursäkta, sade Per, att ja' doppar ett grand! Jag har gått lång väg och är bra svulten, men dä' va' ett magert fläsk du kokar! Dä' smörjer just inte brödbiten så särdeles!

— Tvi sjutsingen, inte kan I doppa där! Dä' ä' inte sofvel i den grytan, hojtade Johanna och blef alldeles perplex.

— Hva' attan ä' dä' då? frågade Per och började blekna.

— Dä' ä' Jösses böxer, som ja' får lof att koka och byka! Han handterade dem så uselt i går, när han hjälpte landtmätaren kränga en räf, som han skjutit!

Per slängde brödbiten och lofvade Johanna och Jösse 14 dagars anstånd med betalningen af deras auktionsskuld, om de bara ville hålla tyst med hans festmåltid. Men det kom ut i alla fall.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Man kan tänka sig hvilken mammonsträl Per var, när man spörjer, att han inte kunde styra sig ens vid själfva nattvardsbordet. Ä'ke det rysansvärdt och nästan syndigt att bara tala om ett sådant elände? Men sant är det i alla fall.

En sommar skulle han, bevars, en gång gå till skrift. Hur det då bar till, kom han att ligga bredvid Måns i Gölen, som han inte sett på länge. Så fort nu pastorn hade gått förbi dem, påtade Per till Måns med armbågen i sidan och sa':

— Di femton kronorna, som du är skyldig för Skrikebo auktion, vill ja' ha' nu efter tjänsten; annars får du stämning i veckan!

Hisklig är en länsman, det är visst och sant, men aldrig ha vi ändå sport att en sådan kräft och hotat folk vid själfva Herrans bord.

Men det är kanske för det, att de aldrig bruka gå dit.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu är det emellertid slut med Per i Skinnarbo. Och hans väska med auktionsprotokoll, reverser, inlagor och annan uselhet har fått en snöplig, men särdeles passande ändalykt.

Patron på Broholm sålde sin gård vid midsommartiden, och en tid efteråt vände han af allt sitt lösöre på auktion och flyttade till Stockholm. Per höll auktionen, förstås, mot 20 procents provision, men då skulle han också betala hela summan, så fort auktionen var slut. Densamma varade i två dar och den sista dagen var det brådt med summering och pängaräkning. Det blef fördenskull ingen tid att äta, ty patron skulle i väg med tåget på kvällen, utan Per fick styrka sig då och då med konjak, som stod i en flaska på bordet. Och det gjorde han.

Auktionen gick till öfver fyra tusen kronor, och dem fick patron, med afdrag af provisionen, reelt af Per mot kvitto på protokollet.

— Tack, Per, tag han konjaken, som är öfver! Nu måste jag i väg! sa' patronen och for åt sitt håll.

Per i Skinnarbo stoppade ner auktionsprotokollet i sin väska, drack i sin snålhet ur det sista i konjaksbuteljen och gaf sig af på hemvägen.

Men när han kom in i Klockebo bokhult, var det skumt, och Per var inte riktig i skallen heller. Hufvudbryet och konjaken och brist på mat under dagen, allt detta pröfvade den gamle girigbuken, så att han kände sig knäsvag och i stort behof af hvila.

Kvällen var vacker, och månen silade ner sitt silfver-sken mellan de stora bokarnes kronor.

— Det är så godt, att jag lägger mig och hvilar en

vändning! tänkte Per och kastade sig under ett bokträd samt lade den digra skinnportföljen, som innehöll en god del af hans jordiska håfvor, under sitt tunga hufvud.

Han somnade snart, somnade djupt och dvallikt samt vaknade inte förrän framåt ottan, då han väcktes däraf, att ett af Klockebo stora svin, hvilka släppts ut åt hultet för att äta boknötter, stod och rotade honom i ansiktet med nosen.

Per blef förfärad och rusade upp som en raket.

Men då han grep efter sin väska, den kära skinnväskan, hans lif, hans Gud, hans allt, så var hon borta. Håren reste sig på hans hufvud, och han hof upp ett rysansvärdt vrål.

— Mi' skinnväska, hva' i himlens namn ä' mi' väska? skrålade han gång på gång.

Men han fick bara ett »uff» till svar, och då han tittade sig omkring, fick han se hur en stor sugga stod en bit därifrån och mumsade på själfva klaffen till väskan, det enda, som återstod af henne, medan de andra svinkreaturen här och där i buskarna höllo på att förtära auktionsprotokoll, reverser, räkningar och allt annat, som väskan innehållit.

Per for omkring som en galning, men ingenting kunde han rädda. Allt var uppsvulget eller förtrampadt, och af de två sista dagarnes auktionsprotokoll kunde han inte finna det bittersta spår.

Den arme Per i Skinnarbo blef såsom en besatt och ville i sin hiskliga vrede och förtviflan döda svinen, sprang på än det ena och än det andra, sparkade dem och skrek.

När Klockebofolket på grund af oväsendet kommo dit ner, funno de Per så spritt galen att de måste binda honom. Af papperslapparne, som lågo här och där i hultet, begrepo de hvad som timat, men af Per fingo de inga vettiga svar. Han blef allt värre och värre, och de nödgades

samma dag köra honom till dårstugan, där läkaren förklarade, att det inte fanns någon bot för honom.

Men det blef ingen så värst stor sockensorg för den saken, och särdeles alla de, som satt sig i skuld på Broholms auktion, gingo här och grinade och jubilerade invärtes.

— Hvem skall nu kräfva oss, när Per ä' ifrå' vettet, och protokollet uppätet utå' svin? myste de.

Inte var nu detta folkets jubel öfver den olycka, som drabbat den arme auktionisten, bevis på någon så värst bra moral eller rättskänsla. Men om man slängde fram ett ord i det hänseendet, fick man alltid till svar:

— Dä' ä' ingenting annat än Herrens straffdom, på det att det ordet ska' gå i uppfyllelse, som säger, att snål spar och skam tar!

Manne på Mosastånnan.

— Att han är så farliga ful, våran Manne, dä' kan då inte göra så särdeles, men att han ska' ha' ett så klent hufvu, dä kväljer mej! sa' Jöns i Klynnan en dag till hustru sin.

— Jaså, det gör ingenting, att han är ful, säjer du. Gör dä ingenting, att näsan vetter opp på'n, så att dä rägnar ner i henne, och att bena ä' kroketa och ögena sne'a på'n som på en riktig kines? Gör dä ingenting, menar du? Jo jo, det hörs nog, hur det är beställdt med ditt eget hufvu, din evinnerlie snösock! gaf hustrun till svar.

Och så började hon orera och predika om, att en karl egentligen inte är i behof af något hufvu' alls, bara han har en rejäl kropp och annars ser ut på folkavis, så att flickorna kunna vända sina ögon till honom.

— Ä' du då rent »spettalsmässig» igen, Mari? Säjer du att en karl inte behöfver hufvu! Det ä' väl karlarne ändå som styra och ställa och regera lannet? svarade Jöns.

— Styra och regera! Ja' undrar hva' hundan du styrt och regerat, se'n vi ble' gifta, eller hur? Nä', har en pojk bara så pass utseanne, att han kan bli gift, så behöfver han inte ha nå't hufvu' alls. Se'n får han minsann nog den, som tänker och handlar för sig, precis som ja' fått göra för dig. Så pojkens dåliga hufvu sörjer ja' inte tusendelen så möcke för som för hans grömma näsa och hans skrangliga lekamen!

— Men skolmästar'n säjer, att han inte ä' kropp te' å lära honom läsa. Hva' ska' dä väl bli utå en tocken, som på samma gång ä' så dum, att han inte kan lära sig tie Guds bu' och så illavuren, att alla flicker en gång ska' slå i sken och springa åt helsefyr, när de få syn på'n! suckade Jöns.

— En ska' inte skåda hunnen efter håralaget. Hvem vet hva' Herren har utsett åt honom? Gack du ut och gör nå'n nötta och stå inte här och illgrömma dej öfver ditt eget kött och blo', för du ä' själf far åt honom, och han kan väl inte rätt gärna va' dummare än hva' du är! fräste Mari och körde ut sin Jöns.

På det viset plägade Jöns och hans gemål tidt och tätt gnabbas och kasta ord, när det blef fråga om deras gemensamme Manne.

Denne var också en »bortbyting» på alla sätt och vis, så att där fanns nog många fler än far hans, som undrade, hvad i all världens da'r det skulle bli af den fule och dumme pojken.

Skolmästaren höll på att bli gråhårig och från vettet för den pojkens skull; ty det var egentligen inte nog med, att han var så klent utrustad, utan han var så förhärdadt grym i sinnet tillika. Stryk fick visserligen Manne till att börja med, så att det var lust och fröjd däråt, men inte ens det hjälpte på'n, utan han blef liksom värre efter hvarje särskild afbasning.

De andra barnen ville heller inte gärna ha något hopahang med honom, som man säger, ty han var så vådligt osmaklig och ovettig. Men på samma gång fruktade de honom; ty trots sin dumhet var han grufligt lömsk, och han beredde sig en ogemen njutning uti att ligga dold bakom ringmuren vid kyrkan och kasta sten i skallarne på dem, som vankade förbi på vägen utanför. Ju äldre Manne blef, dess vådligare blef han för mänskligheten, och hvar och en i hela grannhället undrade hvad sjutsingen det skulle

bli af »det dumma krokbenta och stögga spektaklet i Klynnan».

Nå'n utexamen ur skolan kunde han aldrig läsa sig till, och dåliga vitsord fick han jämt och samt i seder och uppförande.

Fördenskull hatade han allt hvad lärare hette och svor på, att skolor voro de dummaste och onyttigaste tillställningar i världen. Två år å rad fick han läsa för prästen, utan att han ändå kunde få »gå fram». Men då slog han sig till friförsamlingen i socknen och gick omkring och bedyrade, att kyrka och präst måste bort, såsom varande djäfvulens tillställningar.

Så kom han i skomakarelära och gick omkring med gamle »Plutläggen», som di kallade sockenskomakaren, under vid pass 20 månader.

Men så kommo de på honom med, att han inte var riktigt snäll i fingrarna, utan stal litet till husbehof, så »Plutläggen» fick knappt ta' honom med i gårdarne. Rätt hvad det var knyckte han en klocka från pigan i Skytthemmet, och då blef Manne lagförd och dömd till böter för snatteri.

Ifrån den stunden påstod Manne, att domare och alla slags tjänstemän skulle motas åt helsefyr och det bums ändå.

— Nu har då, gu'alof, den förhärdade Klynne-pojken »spelt ut sin rull» här i trakta! mente folket, när Manne blef dömd som tjuf.

Och det hade man väl också rätt i, ty ute på landet ha' folk, som inte kan nå'nting hvarken i Guds ord eller andra ämnen, ingen framtid för sig. Och hysa de därtill ingen aktning för lag och rätt, utan stjäla och ställa till krångel och vilja vända upp och ned på det, som är gammalt och vederhäftigt och reelt och säkert, ja, då bruka vi anse sådana för banditer eller åtminstone för stollar, ty endera delen äro de, det kan väl ingen klok människa neka till.

* *
*

Men det går mycket underligt till här i världen.

Hade Manne i Klynnan kunnat hålla sina syndiga klor och vandrat någorlunda ärligt, så hade han kanske ännu gått här och bytt sig till stryk i gårdarne för sin elaka tungas och sitt stygga sinnes skull. Men just det, att han lade sig till med Skyttehemspigans gamla klocka i ilska öfver, att pigan själf inte ville vid honom, just det blef orsaken till att den ledingen kom sig upp i världen.

Han måste kantänka till sta'n och tjäna af böterna på fängelset. Nå, när han kom ut, gick han omkring därinne och sökte arbete, ty han höll sig för god, sa' han, att vidare slita ut sig ute på det dumma bondlandet, där det inte bodde annat än usla slafvar, som underkastade sig katekes och ärlighet, gudsfruktan och allmän lag, utan att spjärna emot.

Och det där Mannes tal, det slog minsann an på en faslig hop därinne. Manne fick lite arbete, så pass att han kunde nödtorftligen bärga sig, och det låter som osanning, men sant är det, att han inom ett år vardt ordförande i en fackförening rätt så ung han var, och efter ytterligare två år var han hela stan's argaste socialisttalare.

Ä'ke det bemärkeligt?

Häraf synes det, hvad man kan bli, om man skaffar sig kunskap och vänder sig väl i ungdomen!

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nu voro vi benådade med en hackelseverksfabrik i den ena kanten af socknen, och där hade de ibland litet kolifej för sig i politik, för smederna hade lefvat litet öfver sina tillgångar och satt sig i skuld till höger och vänster, så de voro ofta inte vid godt humör, utan ville ha det ställdt på ett annat vis, se'n krediten var slut för dem.

Så kom det en dag ut ett rykte, att dit skulle komma en herre från sta'n och hålla föredrag om »nutidens slafhandel, eller hur pänningarne och åkerlapparne och inte människorna rösta.»

Ämnet lät så rasande lustigt, att vi gingo dit bort en söndagsafton en vådlig hop båd' ungt och gammalt folk.

De, som hade ställt till talet, sutto där och småmyste, liksom om de hade velat säga:

— Nu ska I då få höra på själfvaste attan, bondkaniner!

Och rätt hvad det var ramlade en slinkfotad grömsing upp på en gammal mosastånna, som de pyntat ut med ett rödt täcke och skulle ha till predikstol.

— Nä', si ta mej den dålie, ä' dä inte Manne i Klynnan? Nu ä' pi'an geft, som du stal klocka' ifrå'! skrek Per i Skyttehemmet, och vi andra togo till att grina, så vi kunde oss fördärfva.

Gång på gång försökte Manne säga ett ord, men det var inte möjligt för honom. Än frågade en, om han lärt sig läsa än, än ville de förhöra honom i katekesen, och än sporde de hurudant »klockepriset» var i sta'n. Vi trodde bestämdt, att talaren skulle spricka af ilska.

Till sist steg Johannes i Storänga upp och sa':

— När du aldrig kunde lära dig att lappa våra skor, så ä' dä väl inte lönt, att du försöker dej på att halfsula våra lagar å författningar. Det bär nok inte till för dej, utan skutta du ner utå tunna och ränn ditt håll, det gör du säkrast uti!

Och Manne slank verkligen ner och haltade bort, och bönderna och drängarna togo till att grina och stampa och klappa händer.

Men hackelseverksmakarne blefvo rasande, så att tillställningen afslutades med ett rätt bra slagsmål, hvadan vi fingo oss en särdeles lifvad aftonsång på den sabbaten.

När Manne i Klynnan kom tillbaka till staden och hans anhängare fingo veta, hur det gått för honom och att hela deras riktning genom hans förvållande blifvit till

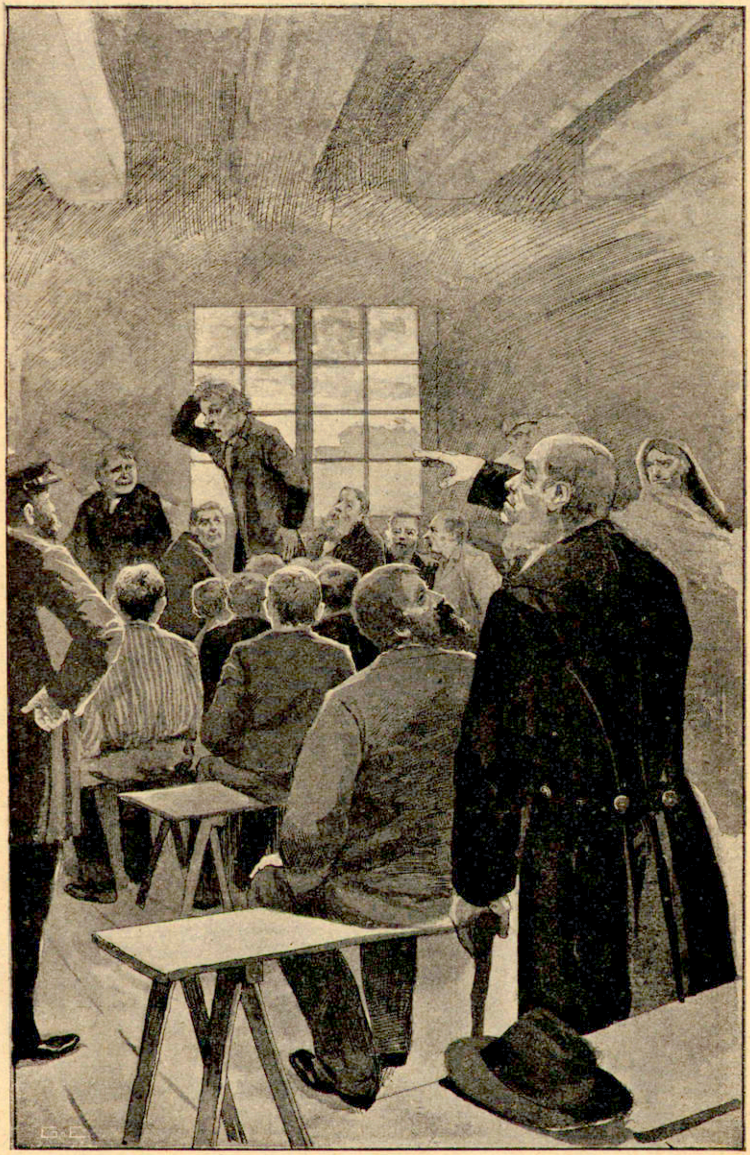

spott och spe uti vår stora socken, blef han platt förkastad af sitt parti och döptes för eviga tider med vedernamnet »Manne på Mosastånnan», med anledning af den estrad, från hvilken han tänkte förvåna folket i sin hemsocken med sin muns vådliga tal.

Förlorade »batalje».

Sven Månsson i Rasmusbo var den trägnaste och mest energiske processmakare vi haft på långa vägar.

Det hölls icke ett ting hvarken i detta eller i grannhäradet, utan att Sven Månsson fanns där ifrån första dagen allt intill den sista, och hade han inte egna mål att föra, så uppträdde han som »abekat» åt andra, i sådana ärenden, som läns- eller nämndemännen inte för skams skull ville åtaga sig. Och då kan man lätt tänka sig hurudana processer han förde.

Annars var det rätt underligt, att folk brydde sig om att använda Sven, ty vanligen tappade han i häradsrätten, och när han sedan skulle »vräka in hela bibban i hofrätten», så förlorade han vanligen fatalierna eller, som han själf uttryckte sig, »bataljerna».

Det hände då inte så sällan, att klienten blef ursinnig och gaf Sven smörj i stället för annan ersättning för det omak han haft.

Sådant hade alltid en ny rättegång till följd, uti hvilken Sven Månsson uppträdde mot sin förre klient och yrkade ansvar å honom för ärekränkning och öfvervåld samt ersättning för sveda och värk.

Omsider gafs det ingenting, som Sven var så glad åt som stryk. Han log knappast hälften så belåtet, om någon bjöd honom en sup, som om han fick en bra örfil.

Och gick det därvid så lyckligt till, att hans näsa sprang upp, så blef den gamle processmakaren rent af strålande, ty då fick han ju litet blodvite att ståta med, kan tänka.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Och dock hade Sven Månsson en gång, sades det, varit en hygglig och fridsam karl, han som andra, ända till dess han förlorade de fatalier, vid hvilka han fäst sina största och bästa förhoppningar.

När han var mellan tjugo och trettio år, hängde hans hela själ fast vid rusthållarns Mari i Stampen, och det troddes allmänt, att han skulle få henne, fast han aldrig kom sig för att med ens göra slag i saken medelst ett ärligt giftermål.

Så kom den nye orgelnisten och skolläraren och stack emellan, passade sin tid och knep henne.

— Men ja' hade ju ditt löfte i förväg? snyftade Sven, då han träffade Mari efter hennes förlofning.

— Jaha, men du fullföljde ju inte, utan nu har du förlorat dina fatalier! sade flickan.

— Jaså, har ja' förlorat mina »bataljer»? mumladde Svenstackarn och gick sin väg.

Ifrån den stunden greps han af illvilja och hat mot alla människor och hade inte tanke på annat än att göra folk ledsamheter och ohägn.

Orgelnisten, som anammade hans Mari, skaffade han rysansvärdt mycket omak på halsen samt förföljde honom i hvarenda vrå han kunde komma åt.

Där hölls aldrig en stämma i socknen, vid hvilken någon fördel tillerkändes orgelnisten, utan att Sven sökte öfverklaga och vräka beslutet, och om han rätt inte kom någon väg med sitt krånglande, så förorsakade han likväl med det samma tidsutdräkt, förargelse och till och med chikan.

En dag, när orgelnisten mötte Sven ensam ute på vägen, tyckte han, att tillfället var särdeles gynnsamt att ge' honom betaldt för gammal ost.

Och så drabbade orgelnisten på honom med käppen och kringböstade honom så argt han kunde i sitt vredesmod.

— Jag ska' ge' dej för ditt eviga krångel, jag! skrek orgelnisten och hamrade och sparkade, som om han gifvit sig på ett gammalt styfspelt orgelverk.

— Tackar så möcke! Vi ska' göra opp lekviden för omaket vid tingsskifvan! svarade Sven i ödmjuk ton och lommade i väg.

Nå, dä' blef naturligtvis en rättegång efter denna bastonad. Det var en hygglig domare, som satt den gången, och han proponerade, att parterna skulle ingå förlikning och lägga ned målet.

— Ja, ja, dä' är jag visst fallen för! Jag är beredd att räcka honom handen här framför dombordet! lät Sven ödmjukt och undfallande samt gick öfver och gaf sig till att klappa sin vederdeloman på kinden.

— Visst vell ja' förlikas! smilade han.

Men i detsamma rände han, midt för domarens näsa, in sina klor i ansiktet på orgelnisten, som intet ondt anade, och släppte inte sitt tag, förrän häradstjänaren kom och skilde dem åt.

Där blef minsann ett riktigt spektakel inför rätten. Orgelnisten hoppade och sprattlade och vrålade af smärta, ty Sven hade klor som en örn, och blodet rann i strömmar ur kinden och neråt halsen på'n.

Domaren rasade, och till och med nämnden vaknade därinne, och då kan man veta, hvilket väsen där måtte varit.

Men Sven lät sig ingenting bekomma utan log och sa':

— Si, så jag älskar honom!

Detta blef emellertid ett dyrt och ledsamt kalas för Sven Månsson.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

S'en lät han emellertid orgelnisten vara i fred några år och sökte till och med att ställa sig in hos honom och visa ånger och ruelse öfver sin forna elakhet.

En dag gick orgelnisten förbi Rasmusbo, när han, hungrig och utsläpad, återvände från en jakt.

— Ack, ja' får väl inte bju' på en kopp kaffe! kom Sven ut och bad, bockade sig och såg så gudsnådig ut.

— Jo, ja' tackar! lät orgelnisten och gick in i stugan. Hur nu Sven hade burit sig åt, det vet ingen, men säkert är, att han smusslat in ett litet ilsket gäddedrag i en bulle och orgelnisten fick det fast i munnen på sig.

— Jesses, ett sån't spektakel! Men vänta, så ska' ja' ta' ut'et! hojtade Sven och låtsade att han ville gråta samt tog ihop med att lossa draget ur läpparne på orgelnisten. Men han bara ryckte och rände fast det ännu värre, så munnen blef alldeles ihopnitad på den arme mannen.

Och sådan fick han återvända hem och forslas in till lasarettet i sta'n. Han hade fått en krok genom öfver- och en genom underläppen.

Orgelnisten har svåra ärr än i dag både efter Svens klor och efter gäddedraget.

Om nu någon tviflar på det här, behöfver han blott fara bort och se på karlen för att komma underfund med, hvilket utmärkt sanningsvittne jag är, och hvilken stor rackare Sven Månsson varit.

Varit ja, ty nu gör han nog inte flera skälmstycken, den skråen.

Nu har han nämligen förlorat sina »bataljer» reelt och för all tid.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

På hösten flyttade orgelnisten åt en annan socken, och strax före jul satte vi till en ny ung man i hans ställe.

Men innan valet var fullt lagståndet, gick denne och förlofvade sig med en flicka från ett annat pastorat. Och det förtröt högeligen en del af sockneboarna.

— Han hade inte var't för go' te' å fria här i sockna, den fähunnen! Hade vi trott dä', så skulle han inte fått

rösterna! läto flera stycken af de argaste gubbarna, som hade döttrar att afstå.

När Sven fick höra sådant tal, menade han på, att man lätt kunde öfverklaga valet på den grund, att det hölls på självfa frågodagen.

— Du säger nå't, du Sven! Tror du att dä' kan gå?

— Vesst i helgotte, vi ska' vräka valet i ett nysande! bedyrade Sven, som aldrig kunde lida orgelnister och skollärare.

Så gjordes det upp, att Sven skulle lägga i väg till länsmannen och anropa honom att skrifva klagoskriften på uppgifna grunder.

Men efter vanligheten blef Sven inte färdig förrän näst sista dagen.

Då masade han emellertid i väg och för att komma fortare gick han öfver gölen nedanför Svinanäs.

Där råkade han ner i en vak.

Genom öfvermänskligt arbete kraflade han sig likväl upp på iskanten, men väskan, som innehöll hans papper och protokollsutdrag m. m., försvann i djupet.

Själf blef han liggande maktlös på isen, och där funno honom Svinanäskarlarne framåt aftonen och buro in honom i en af gårdarne.

När han kom sig för så pass att han kunde tala, var han dock inte många sillar värd, och det var med nöd han kunde stamma:

— Nu har ja' förlorat mina sista bataljer! Gack efter prästen, ä' ni snälla, godt folk!

Följande söndag stoppades den gamle processmakarn ner i jorden.

Han fick ett annat sinne, innan han dog, så det är kanske att hoppas att han inte ändå till sist förlorade sina »bataljer» hos vår Herre. Och då vann han ju ändå den bästa processen.

Lätta bröllopskläder.

Hurudana böjelser stadsfolket har, det känner jag gu'alof inte till, men med oss landtbor förhåller det sig nog så, att vi gärna vilja gifta oss. Och väl är det, ty man blir i alla fall icke en reel människa, förr än man kommer in i den klämman. Då först blir det folk af vildbattingarna och yrskallarne, och därför gifva alltid våra gamlingar dem, som ha illvettiga barn att dragas med, detta råd:

— Gift dem bara, så hoppa de inte längre!

På höstsidan är det i allmänhet som vi helst vilja styra in i den äktenskapliga hamnen. — Jag vet egentligen inte hvarför det är så, men faktiskt är det i alla fall.

Visst är det sant, att det icke gifves någon dag eller stund under hela året, då våra beskedliga fruntimmer inte äro lifvade för äktenskapet. Men på höstsidan, då kvällarne bli mörka, nätterna långa och då det blir ruskigt och kusligt utomhus, då far giftermålsandan äfven in i det eljes mera kallsinniga, förståndiga och praktiska manfolket.

Det är riktigt både komiskt och lärorikt att se, hur folk slita och plita och härja och illfänas för att komma ihop framåt höstsidan, och om man noga betraktar saken, så finner man snart, att ju äldre delinkventerna hunnit bli, dess ifrigare äro de. Jag har en pasascha att tälja om den saken också.

* *
*

Det finnes alltid i hvarje bygd några personer, som äro hvad man kallar klassiska, och här på orten ha' vi måntro, flera stycken sådana.

Men för momangen tänker jag hufvudsakligast på Fia Mård och gamle landtbrefbäraren Johannes Isaksson.

Fia Mård hade allt sin lilla historia och sina stora minnen, hon som andra.

Ifrån sin barndom och långt efter det hon redan börjat, såsom man säger, lägga på gummefläsket, tjänade hon hos baronens borta på Svanaholm. Men när den gamle baronen dog och den unge friherren kom till väldet däruppe och ville ha yngre och smärtare och grannare fruntimmer omkring sig, fick Fia för sin lifstid stugan, som hon nu bor uti borta på utgården, jämte ett reelt kofoder, ty hon hade varit en duktig trotjänarinna.

Hon hade det alltså mycket bra och lugnt på gamledar. Det hölls inte ett bröllop, barnsöl eller en begrafning på långa vägar i orten, utan att »jungfru Fia» skulle dit och laga maten och styra och ställa, ty hon visste, hur det skulle gå till.

Och när man nu vet, att det här ute är så, att alla gästerna vid kalasen lämna en viss part af sin »förning» till kokerskan, så kan man allt tänka sig, att det ofta fanns många godbitar i Fias skåp.

Men grann var hon inte att se på. Skam till sägandes hade hon rätt försvarliga mustascher, som mången af socknens lejon afundades henne, och i öfrigt liknade hon allt mera ett bykekar än en sylfid, samt såg inte så litet rolig ut, när hon kom och rultade på vägen, den goda Fia.

Sitt utseende rår då människan i alla fall inte för, utan det är nog skaparens ensak. Men saken var den, att Fia var så vådligt moralisk, att hon aldrig fick nys om, att en pojk och en flicka tyckte om hvarandra ett grand, utan att hon styrde till ett socknaspektakel. Och därför var hon just inte vidare omtyckt af ungdomen, utan de förde kolifej

med henne och diktade till och med visor om henne, och dem sjöngo de om lördagskvällarna, så att det skallade, när de gingo förbi hennes stuga.

Så, serradö, kom det ut i socknen, att hon själf blifvit betagen i vår gamle landtbrefbärare, Johannes Isaksson, och däraf blef det ett rysansvärdt rumor. Ty det kan man tänka sig, att när kärleken flyttar in uti en så stor kropp som Fias, så får den ett vådligt svängrum och lefver förfärligt.

Johannes Isaksson hade förut varit rättare och umgåtts med inspektorer, så han kunde omkring fem stycken utländska ord, dem han också flitigt använde, och det var det, som knäckte Fia.

En dag kom han sålunda ner till henne på Sjöhemmet, bockade sig och sa':

— Får ja' lof obstruera jungfrun mä' denna postförsändelse?

Det talesättet gjorde hennes gamla hjärta godt. Hon tyckte, att det lät liksom ett eko från Svanaholmstiden, så att allt det finaste och bästa, som fanns i hennes skåp, kom fram, och det vardt kalas för Johannes.

Ifrån den stunden skaffade han sig ofta ärende till Sjöhemmet, där han städse mådde såsom en prins.

— Dä' ä' så angenämt att gå hit, ty när en har varit ibland bildadt folk, är det alltid liksom upplyftande att träffa ett ekevågt och cyniskt fruntimmer. Annars råkar en ju inte annat än rått bondfolk härute! tyckte Johannes.

Fia myste med mun, kände sig smickrad, kokade kaffe, bakade våfflor och proppade landtbrefbäraren så full däraf, att han knappt kunde gå hem. Naturligtvis skulle Johannes varit en stock eller en sten, om han icke låtit sig sådant behaga, och det dröjde häller inte så värst länge, förrän Fia och Johannes hade saken klar sinsemellan och kommo öfverens att lägga i väg efter lysningssedel.

Men det visste de då bägge två, att om folk finge se dem tillsammans på väg till prästen, så skulle de blifva

utsatta för spektakel och drift i gårdarna, särdeles från ungdomens sida.

Fördenskull funno de upp ett besattandes godt knep, hvarigenom de ansågo sig kunna lura sockneboarne alldeles dråpligt.

De skulle nämligen ge sig åstad i sina hvardagskostymer, hvar och en särskildt, och taga med sig helgdagskläderna i hvar sitt knyte.

På det viset skulle då ingen kunna misstänka dem för att vara på väg till prästgården, tänkte de.

Men på visst klockslag skulle de mötas i Boarps äng en bit från vägen. Där skulle de ömsa kläder och se'n gå en liten skogsväg fram till prästbostället.

— Hi hi hi, hvad vi ska lura de uslingarna, och så snopna di ska bli! grinade de gamla tosingarna och pussades i glädjen öfver det väl funna påhittet.

Nå, på öfverenskommen dag i början af hösten gaf Johannes sig af med knytet under armen.

— Hvart ska' postmästarn lägga i väg så tidigt på da'n? sporde de honom, när han drog igenom Stoarps by.

— Åh, ja' ska' göra en liten schväng! svarade Johannes och såg vördig ut.

Men pojkrackarne hade sett en flik af hans helgdagsrock i knytet och anade genast argan list. — Och så fick han spioner efter sig, stackarn.

Det dröjde inte så värst länge efteråt, förr än jungfru Fia kom, också hon med ett stort knyte i handen, och rultade, knyckte på nacken och pustade i brinkarna.

Byafolket hade knappt fått syn på henne, förrän de begrepo något så när, hvad som var på färde, och inom kort var hälften af folket oförmärkt i hälarne efter henne.

Ty där bor, gunås, ett vrångt och ledt folk uppe i Stoarp. Det ha de alla da'r haft rykte för.

Men Johannes och Fia anade intet ondt, utan träffades gladeligt på den utsatta mötesplatsen.

— Nu ska' vi byta om kläder i rappet! myste Fia, och det gick som ett huj för dem bägge två att ta' af sig hvardagskläderna.

Johannes skulle just hoppa i sina söndagspantalonger och Fia stod i underkjolen och dammade af samt rätade till bakvåden på sin svarta klädning, när alla Stoarpaborna rusade fram och skreko och tjöto värre än om de varit hedniska indianer.

— Skynna på och hjälp oss ringa in vargen! larmade de.

— Ä' här en varg? bäfvade fästfolket.

— Vesst i hundan ä' här dä'! Han kommer häråt allt hva' han kan! hojtade folket.

Fia dängde sin klädning och började rulta af sådan hon var det fortaste hon kunde åt prästgårdshållet, och Johannes lämnade sina byxor i sticket, och sprang — skam att säga det — i kalsongerna efter så argt han orkade.

— Nu komma gråbena! Tre ä' di! bölade Stoarpaborna, och dess värre sprungo Fia och Johannes i förskräckelsen.

* * *

Pastorn hade just slutat att döpa Kristins flicka i Åboliden, när dörren till ämbetsrummet slogs upp och Fia rullade in i sin underkjol och utan hufvudduk. Tätt efter henne kom Johannes hättelös och utan pantalonger.

Bå' präst och faddrar blefvo alldeles förfärade.

— Mina vänner, mina vänner, huruledes och hvadan kommen I? Hafven I varit fallna i röfvarehänder eller har den onde anden farit in i edra kroppar? frågade pastorn, medan fadder-gumman, drifven af räddhåga och förskräckelse, vände barnungen upp och ner tre gånger för att dymedelst motverka trollskottet.

— Nä', nå'n annan ande har inte farit i oss än den, att vi skulle be' om lysningssedel, men så kom di och sa', att där ä' tre vargar i Boarps hage! pustade Fia, medan

Johannes kröp in i ett hörn för att skyla sin nakenhet ett grand.

Pastorn blef allt mer och mer förbluffad, men när de talat om en del af äfventyret, så var han inte dummare, än att han begrep hela schäsen.

Han skref ut lysningssedeln, och se'n ställde han dem framför sig sådana de voro, och talade till dem om kärlekens sötma och äktenskapets helgd.

När pastorn se'n kom in till sitt middagsbord, grinade han som en vanlig syndare och sa', att väl aldrig någon präst haft ett fästepar i sådan skrud framför sig förut vid en helig förrättning.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Men ett sådant tjut och hurrande det hölls utmed vägen för Fia och Johannes, när de sedan gingo hem, det kan inte omtalas, och Johannes påstår själf, att det var det värsta han varit ute för. Ty de synddrypande Stoarpsborna hade naturligtvis burit undan och fördolt deras kläder.

— Ja' har aldrig varit så erkebuserad i hela mitt lif. Ja' trodde i hvar stund, att ja' skulle få slag eller obstruktion! sa' han.

Men gifta blefvo de se'n, fast det inte töfvade så länge, förrän »postmästarn» ångrade på't.

En upplyftad kommunalnämnd.

Kråkebo socken var ett helt år sönderslitern af de mest rysansvärda kommunala tvister och stridigheter, som man kan tänka sig, och dess kyrkoråds- och dess kommunalnämndsledamöter hade sådana ärenden att handlägga och så grufliga vedervärdigheter att genomvandra, att det egentligen är underligt, att de bara kunde lefva öfver det.

Redan strax efter julen ramlade den ena armen å kyrkotornskorset sin väg, så att man började inse, att kostnad för reparation och dylikt stod för dörren och hotade med nya utgifter, ty en någorlunda bastant socken vill ju inte gärna, för folks muns skull, ha' ett ramponeradt och bristfälligt kors på sitt kyrktorn.

På kyrkostämman i maj kom också korset på tapeten. Men till något beslut kom man icke. Ty där fanns en hel hop röstegande, som tyckte att kyrkan nog »stode bi», rätt om korset inte vore så riktigt.

Där höllos sedan nio stämmor och sexton sammanträden, men fortfarande stod det ramponerade korset på spetsen af Kråkebo kyrktorn och skriade uppåt himla om socknemännens split och gudlöshet.

Vid den nionde trätostämman framträdde Anders i Gladebo och bad att få inlämna en motion.

— Till förekommande af den långvariga stridens biläggande angåennes dä' fördärfvade korset, har ja' klarerat

frågan i en skreftlig motion, som ja' ska' be å få inge, äss or'föraren vell framställa en preposisjon på'n! sa' Anders.

Ordföranden förklarade, att sådant inte lagligen kunde förvägras Anders, och fördenskull mottog han papperet och läste upp följande motion i ämnet:

»Alldenstund, förty och emedan Kråkebo kommun enligt erfarenhet och statik är fattig och svårt behäftad med många ringare omständigheter, så måste man fästa tankens uppmärksamhet vid afsikten, så att man icke tager miste om sakens rätta förhållande, utan hafver framtidens menliga följder för ögonen; och då träkors på körketorn, iföljd af kajors förorenande, blåst och tidens skarpa, uddhvassa tänder äfvensom maskars förekomst i trä och guldförgöllningens obestånd, efter några år är ett ogjordt arbete, som af efterkommande måste omgöras, och förty aldrig blifver färdigt, hvadan träkors på körketorn alltid måste blifva tvisteämne bland församlingsboar, som till och med äro gjorda af ek, bok eller tjurig gran eller tjärvirke, så vell jag föreslå, att församlingen beslutar uppsätta åt sig ett järnkors, hvilket kan ega bestånd i lång tid och ett stöcke in i evigheten för en visserligen dyrare kostnad, på hvilken ingen bör se, ty om en församling kan bära hunden, så kan den bära svansen också, enligt hvad statiken och erfarenheten, som sagdt, alltid lagt i öppen dag.»

Denna präktiga motion i församlingens brännande fråga blef naturligtvis föremål för en vidlyftig debatt, som varade i flera timmars tid, och till sist var han på vippen att gå igenom.

Det skulle han också hafva gjort, därest inte ordföranden i kommunalnämnden kort före diskussionens afslutande uppträdt och lagt de närvarande på hjärtat att icke ge sig in i äfventyrligheter.

— Skolhustaket behöfver späckas nu bums! Ska' vi så dräpa te' mä' ett järnkors på körka i samma vefva, så få vi många utgifter på en gång. Mej kan dä' kvitta, men

jag vill bara säga ifrå', så här inte blir för stort messnöje, när debetsedla komma.

I följd af detta inpass föll Anders' motion, och frågan om korset uppsköts till ett annat år.

— En får inte vräka för stort lass på en kommun på en gång, då kan han slå af sej oket! menade en del af gubbarna.

Men Anders och hans meningsfränder förde sedan ett hiskligt väsen i Herrans församling.

* *
*

Bättre gick det likväl med späckningen af skolhustaket. Det arbetet lämnades bort till muraren i Stensabo och gick bra för sig ända tills afsyningen skulle ske.

Då ville emellertid kommunalnämndsledamöterna dels visa, hvilka förståsigpåare de voro, dels lägga i dagen, hur samvetsgrant de handskades med kommunens medel.

Till den ändan sa' ordföranden, när både han och hela nämnden stodo nedanför skolhuset och koxade uppåt taket med kritiska blickar:

— Dä' ä' inte riktigt gjordt ve' den norra pipan! — Vi dra' af två kroner på arbetslönen!

— Dä' håller streck! Två kroner gå utaf! biträdde ledamöterna.

Men då blef muraren ilsken och började svärja:

— Bättre hade ni inte fått späckadt, om I rätt hade vändt er te' en murare ifrå' helseket, era snåljoppar och dumsnutar! väsnades han, som egentligen var en ogudaktig karl och inte frågade efter hvad han sade, fast han var en duktig och skicklig murare.

— Du ska' veta hut och lägga dina or' på ett annat sätt, när du ä' te'sammans med kommunalnämnden, din fattiglapp! röt ordföranden och hötte med sin kyrkekäpp.

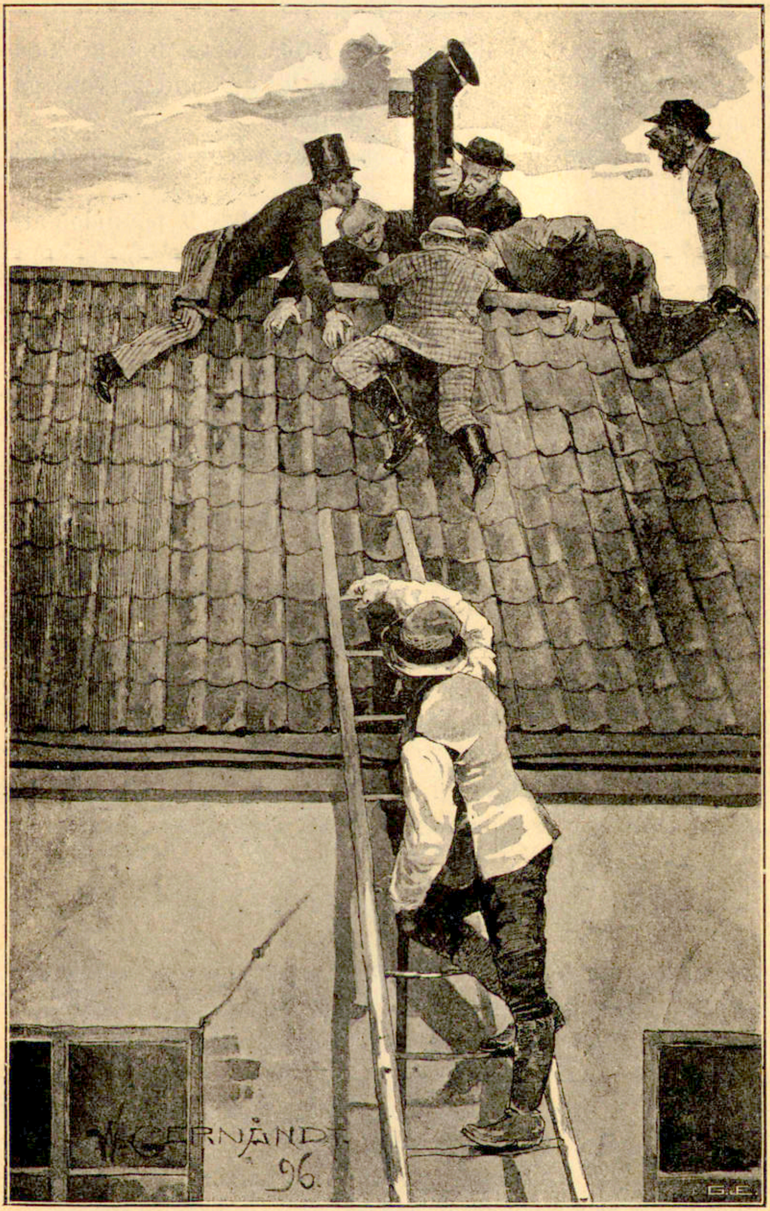
GERNÅNDT
96.
G.E.

Men muraren släppte inte efter, utan hotade med process och chikan och fordrade, att hela nämnden skulle gå upp på taket och syna arbetet riktigt.

— Annars begär ja' gode män och det kostar fläsk! skrek han.

Nå, hur han vändes med dem, så beslöt nämnden att bestiga taket, fast en af dem tyckte, att det var hissnesamt och vådligt, ty det är, som man vet, ett tvåvåningshus.

Men de kröpo upp ändå, kraflade sig fram till pipan och lade sig däromkring på magarne öfver takåsen och beskådade arbetet.

— Jag ska' kila ner efter en hammare, så få ni bösta på späckningen och se, att han är rejäl, lät muraren efter en stund och sprang ner på marken.

Men han var, som sagdt, en rätt gudlös karl, och när han kom ner, vräkte han omkull stegen utan den ringaste hänsyn till högheten hos de personer, som lågo på sina magar å takåsen.

— Är du ryss rasanne, häfver du ner stegen! Hur vill du då att vi ska' komma te' mark igen? tjöt hela kommunalnämnden.

— Dä' ger ja' attan. I kan stanna där och begrunda afdraget! Så ajöss mä' er, gubbar! lät muraren och gick sitt håll.

Ni kan tro, att det blef ett vackert lif på Kråkebo skolhustak i den aftonstunden.

De arma ledamöterna kraflade sig upp och ställde sig tre vid hvarje skorsten samt höllo sig däri med darrande händer och skriade alla på en gång efter muraren, så att de voro nära att spränga sig.

— Det är din vektighet, som ledt oss i fördärfvet nu och alltid, röto ledamöterna åt ordföranden. Och på så sätt råkade de i gräl mellan pauserna, när de inte orkade hojta efter hjälp och förlossning.

Fattigstugugummorna kommo ut vid skränet och när de fingo se hela socknestyrelsen stå på taket och tjuta, flydde gummorna hals öfver hufvud in och låste sina dörrar, ty de hade fullt och fast klart för sig, att orena andar farit in i kommunalnämnden, alldeles såsom uti en svinahjord.

Till och med vägfarande flydde, när de fingo se sex karlar stående på takåsen och hållande sig i piporna samt hörde dem uppgifva de hemskaste klagoljud, som någonsin tonat inom kommunen, se'n danskarne gingo där och härjade och sköto mot kyrkdörrarne.

Så länge kommunalnämndsledamöterna hotade och förbannade muraren, som drifvit dem till en dylik spets, hörde de inte af honom.

Men när de länge stått där och kvällen började falla på, bytte de om tonart och togo till att gråta och vända sig till Herranom.

Då tyckte till och med muraren, att det var synd om dem och nalkades åter.

— Äss I kasten ner en tvåkrona hvar, ska' ja' resa upp stegen! ropade han.

— Låt oss i Gu's namn göra det; vi debitera sockna' för'et på omkostnadskontot, dä' ge vi attan! sa' ordföranden.

Och muraren fick sex tvåkronor till sina fötter, satte upp stegen, och den skälfvande och förfärade kommunalnämnden kom till jorden igen.

Men när man sedan skulle å extra kommunalstämma granska räkningen å takreparationen, uppstod där förstås ett grant lif, ty där fanns naturligtvis en del, som höllo med nämnden och ansågo det rättfärdigt, att kommunen betalade de tolf kronorna, eftersom det var i socknens ärende ledamöterna voro stadda, då de tvingades till utgiften.

Men lika många andra socknemän förmenade, att om männen ville göra några himmelsfärder, så finge de göra det på egen bekostnad.

I voteringen segrade emellertid kommunalnämndspartiet, men det påstås, att de tolf kronorna komma att göra ondt i socknen under många Herrans år och utgöra fröet till osämja mellan hedervärda släkter i Kråkebo uti långliga tider.

Hvart någon af de där ledamöterna kom på gille eller färdaväg, fanns alltid någon, som frågade:

— Hurudan är utsikten i alla fall ifrå' skolhustaket?

Och så blef det genast gräl och elände samt en och annan gång också stryk utaf.

Ett famntag.

Stackars Anna Stina! Hon hade aldrig haft något pojkatycke.

Det vill säga, att pojkarna hade aldrig tyckt om henne. Men själf hade hon tyckt om pojkar i alla da'r, så att det rent knakat uti henne.

När hon var så där krings vid tjugu år, blef hon för en tid liksom fjantig för en kärlekshandels skull, och jag tror knappt att hon repade sig fullständigt sedan dess, ty så fort det blef fråga om giftermålsaffärer eller något, som stod i samband med dylikt, gick det rundt för henne.

Hon var allt till naturen i ungdomen litet inbilsk af sig och tyckte, såsom flickor i allmänhet bruka göra, att hon var grann, och därför inbillade hon sig också, att ingen karl kunde se henne utan att bums bli kär i henne.

Nu var Karl i Flahult, som var socknens raskaste och grannaste pojk, tillika en stor stopastolle och han plågades heller inte af något allt för godt hjärta, hvadan den vildbattingen och syndaren hade en vådlig ro af att gyckla och stollas med töserna och allra mest med den lilla Anna Stina i Fållen.

Det höll han på med en hel sommar och gick och intalade henne, att fast största delen af de andra flickorna i socknen hängde efter honom som ärtrefvor, så var det dock endast till henne allena, som hans håg stod.

Och Anna Stina i sin enfald trodde honom.

Far hennes förmanade henne visserligen och försökte öfvertyga henne, att Kalle inte hade någon mening med hvad han pratade, — men det halp inte. Tvärtom blef hon allt mera etter befängd.

— Men du kan väl begripa, att han, som kan få hvilken helgårdsflicka som hälst, inte tar dej, som ingenting har. Och inte har du någon vidare vackerlek att bögga på! predikade gubben.

— Dä' hjälper inte hva' I säjer, far! Han har sagt öfver hundra gånger, att vi ska' gefta oss! mente Anna Stina och knyckte på nacken och var så säker på Kalle som på domen.

Men framåt hösten begaf det sig, att Kalle likväl tog ut lysningssedel med en annan tös i socknen, såsom ju också hvar och en kunde tänka, att han skulle göra.

Då blef Anna Stina, som vid den där momangen var omkring tjugo år, liksom en smula »vurmer» en liten tid. Inte på det viset, att hon tog till att magra och tackla af och önska sig döden eller dylikt, som är fint och modernt, utan hon gick för sig själf och bet på tänderna och grunnade på, hur hon skulle kunna göra Kalle ett reelt spratt.

Hon ville visst inte slänga svafvelsyra i ögonen på'n, ty så långt äro vi inte komna ännu ute på landsbygden. Hon törstade blott efter ett tillfälle att få chikanera och, som det heter, skälla ut honom på folkavis midt ibland mycket människor.

Och på den saken funderade hon så skarpt, att folk trodde att hon gick och var halftoseter.

Nå, omsider fick hon en plan färdig.

Söndagen före bröllopet gick hon till kyrkan och lagade, att hon träffade på den trolöse, när han befann sig midt inne i en stor folkskock på kyrkogården.

— Nä', si gu'da, menedare! sa' hon och gjorde sig till och neg för Kalle samt var så ilsk, att underkäken darrade och skalf på henne.

— Menedare? Hva' i hundingen menar du med dä'? sporde Kalle. Och folket till att gapa och grina.

— Jo, dä' ä' just hva' du ä', och dä' ä' en ovanlig syn att si en sådan här i sockna. Till och med di gamla ha inte sett en så'n förr här på orten, så du kan visa dej för pängar, äss du behöfde det! bjäbbade Anna Stina.

Kalle blef för en stund alldeles perplex och visste just inte antingen han skulle bli ilsk eller grina.

Men till sist gjorde han det senare och frågade:

— Hva' i all sin da' har ja' då svurjet falskt på?

— Jo, du svor inte en utan tio gånger på, att vi skulle gefta oss.

— Ja, gubevars, hvad ja' det gjorde och dä' ska' vi väl också göra!

— Ska' göra? Men nu är det ju allt utlyst för dej?

— Än se'n då? Ja' sa' vesst att vi ska' gefta oss och det ska' vi ju göra, men *hvar för sig lell,* Anna Stina. På annat vis mente jag inte, begriper du väl!

Det är onödigt att omtala, hur illa skamsen den stackars tösen blef och hur vådligt de kringstående togo till att skratta och flabba, alldeles som om de varit på en lekstuga i stället för på en kyrkogård.

Men när den här paschasan kom ut i socknen, så bidrog hon just inte att förskaffa Anna Stina något större pojkatycke. Ty man älskar inte den, som folk grinar åt.

Så gick det år efter år, tiotal efter tiotal. Kärleken brann inom henne och på giftermål tänkte hon, och hon kunde inte begripa, hvad manfolket var af för slags materia, efter det inte ville nappa. Ty jämt och ständigt inbillade hon sig, att hon var föremål för dess längtan och tillbedjan.

Så fort någon bara tittade åt henne, tänkte hon alltid:

— Siså för katten, nu vill den ha' mej också!

En gång, när hon varit på potatisplockhjälpe, kom hon hem till far sin om kvällen och sa':

— Te våren flöttar ja', så möcke kan ja' säga!

— Hvart då?

— Ja' ska' gefta mej med Kalle på Moen!

— Gualof! Har han sagt nå't te' dej?

— Nä, inte precis direkto, men han har kastat sju potäter i min rögg i da', så att dä' rent sjongt i skrofvet på me'.

— Inte ä' väl dä' ett rejält frieri?

— Ä' dä' inte? Men hade han inte velat mej nå't, så hade han väl inte dängt potäter på me heller!

Kalle ville henne dock ingenting, åtminstone inte i den vägen, och Anna Stina fick gå där år ut och år in och lida och bida och jäktas af sitt hjärta, ty kärleken är, som sagdt, vådlig.

Men en vår blef hennes granne, Johan i Hägnen, änkeman och det började verkligen likna sig till, att gubbskrabben skulle blifva vid Anna Stina till slutet.

På eftersommaren avancerade det verkligen så långt, att de mer än en gång satte möte i Hägnens kohage, när sol hade gått ner.

Låt mej nu tänka efter, så att jag inte ljuger. Jo, det var en fredagskväll. Bra skumt var det, så det var rätt passeligt väder, och Anna Stina och Johan skulle mötas på vanligt ställe.

Men hon kunde förstås inte styra sig till utsatt tid, utan skumpade i väg en kvart förut och smet fram på fästigen nere i hagen.

Rätt som hon gick fick hon höra, att någon kom fnaskandes henne till mötes, och hon kunde naturligtvis inte tänka sig, att det var någon annan än hennes gubbe.

Svårt har hon att se i mörker också, sjåtan, gammal som hon blifvit under tiden.

— Jaså, du kommer allaredan, min lelle kelegris! lät hon, bredde ut armarna och ilade att ta' Johan i famn.

Men det var så långt ifrån Johan, att det tvärtom var hans enbetsstut, som Anna Stina rände på. Stuten kom i

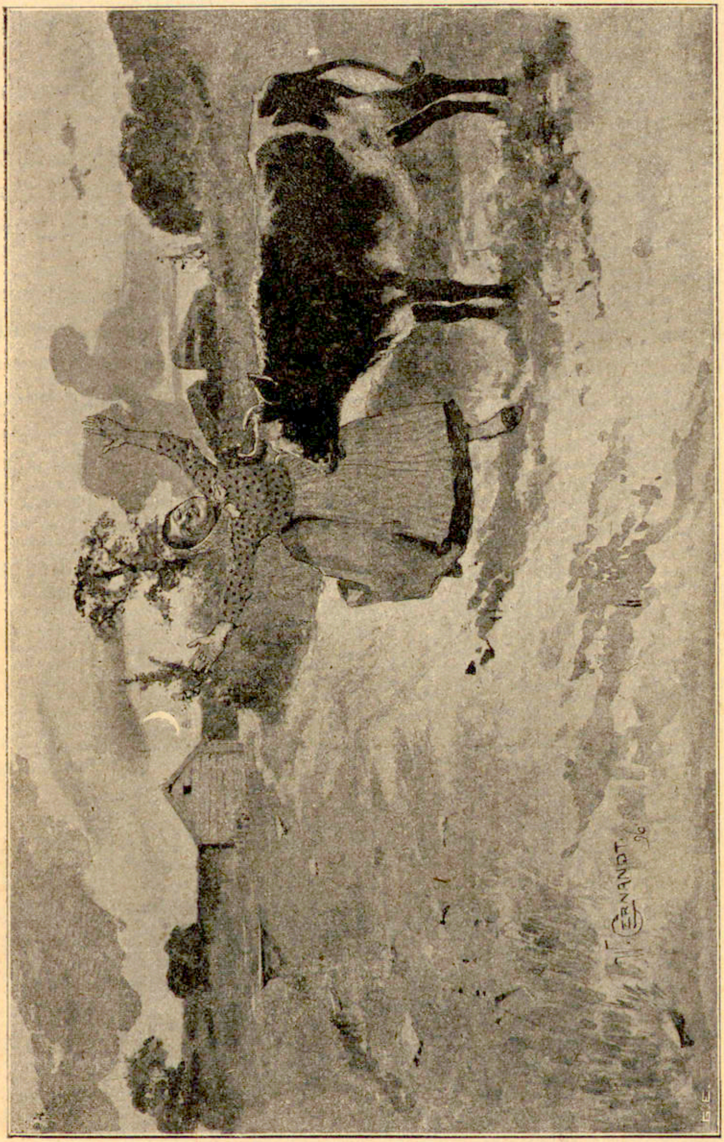

stilla fred fästigen fram för att lägga sig öfver natten under den stora eken vid stättan, — och han anade intet ondt, förrän gumman flög på'n och ville kyssa'n.

Stuten kunde ju inte bli annat än både snopen och förargad.

Han slängde till med hufvudet, så att han rände hornet i det vänstra ögat på Anna Stina och bölade. Denna tog också till att tjuta i sin stad, ty ögat är en ömtålig lem. Så där blef ett fasligt väsen i kohagen.

Anna Stina måste in på sjukhuset, och alla människor ömkade sig öfver henne och tyckte, att det var stor synd om det arma kräket, så att till och med komministern, som annars inte brukar lägga sig i kärlekssaker, under tiden kallade till sig Johan, förmanade honom och sa':

— När nu Anna Stina blir utskrifven från sjukhuset, så är du väl snäll och gifter dig med henne, ty du var i alla fall skuld till hennes olycka!

— Får si! Men blir hon enögd, så ger ja' henne attan! genmälde Johan.

Stackars Anna Stina! Hon blef enögd.

Klockstapelsmålning i Gnidarum.

En dag, då jag kom upp till kyrkovärden i Skyaklämma af Gnidarums församling, fann jag honom liggande på sitt yttersta och hängifvande sig åt betraktelser.

— Hvad står på, kyrkovärd? sporde jag.

— Jo, jag närmar mig förgängelsen med stora steg!

— Åh, hundingen häller! Kyrkovärden ser just inte så värst döalik ut!

— Men ja' ä' förgeftad i alla fall, blo'förgeftad och fördärfvad för evig ti' och dä' har jag att tacka den förhärdade utlänningen för. Dä' ska' värkligen bli roligt att se, här länge den rackarn kan få hålla på med att suga must och märg och hälsa och matsmältning ur vårt gamla reela land! stammade kyrkovärden.

Då detta egentligen för mig var ett dunkelt tal, som jag inte kunde fatta, utan bara satt och gapade, anförtrodde mig kyrkovärdamoran, att hennes herre och mästare ett par da'r förut nere hos landthandlaren hängifvit sig åt ett allt för ymnigt förtärande af utländskt vin, hvilket rent fördärfvat honom.

På grund häraf var han nu alldeles ursinnig på alla främmande nationer och låg där och smutskastade dem alla, men synnerligen den, som släppt till det vin, hvaraf han blifvit platt förstörd, och hvilket han förmenade skulle lägga honom i grafven.

Och käringen hjälpte honom för resten härutinnan efter måttet af sina krafter, ty rätt som hon gick där, sa' hon med djup öfvertygelse:

— Tar inte skam rätt snart hvarenda utlänning, så sköter han inte sin tjänst som en karl. Här locka de ifrån oss våra grannaste krösen för 3 öre litern och göra vin utå dem och lägga geft och andra läktyrer på't, så att en rätt snart — Gu' förlåte oss våra synder — inte kan gå te' skreft utan att få den farliga maggitarren, äss mässevinet är derekt inpeteradt, som handlarn säjer!

— Men man behöfver ju inte pumpa i sig deras vin, om man inte vill! sa' jag.

— Nä', nä', *köpa* smörjan kan en ju låta bli. Men hvem kan låta bli och *drecka't* när en blir *bjuden!* inföll kyrkovärden. Och så började han på nytt förfördela ryssen och tysken och dansken och fransosen, så de till sist voro inte ens vatten värda.

— Det enda som tröstar mej nu på mitt yttersta, det är, att de allesammans fått smörj af oss i forntiden! tillade han emellertid och såg litet belåtnare ut.

Men rätt hvad det var, tog han också till att på ett hetsigt och om föga bättring vittnande sätt fara ut emot amerikanarne.

— De äro lögnandar! sa' han.

— Hur så?

— Jo, det har stått i en tidning att Chicagoboarna funnit upp att måla hus med maskiner eller genom att spruta färg på dem. Men det är en evinnerlig osanning, att Chicagoboarna funnit upp det. Färgöfversprutningssystemet har sitt ursprung härifrån Gnidarum, och det lönar sig inte för amerikanarne att komma fram med något skräfvel härvidlag. Ty om de kunna ljuga hela den öfriga världen full, så ska' de dock inte kunna lura oss i Gnidarum! orerade gubben och slog till och med i förtrytelsen näfven i väggen.

I detsamma undfick han af hustru sin en bastant brännvinsgök, och när han fått i sig den, kryade han till sig och behagade omtala, huruledes de en gång målade sin klockstapel i socknen.

* * *

Se, saken var den, att den gamle klockstapeln hade börjat bli bra grådaskig.

— Han är bestämdt inte målad sedan kristna läran kom till stånd i församlingen! påstod skolmästarn.

Och många andra herremän drefvo också gäck med kyrkorådet för klockstapelns skull.

Och grym var stapeln, det förstås, och illa for han också i regnväder. Han ruttnade märkbart och tydligt var, att han en dag skulle komma att dråsa ner med klockor och hela konkarången, om ingenting gjordes vid honom.

Detta begrep omsider till och med kyrkorådet, och då kan man nog förstå, hur uselt det var ställdt med stapeln. Ja, de betänkte saken så allvarligt och så djupt, att de till sist i sin högvördighet beslöto att rödfärga hela klockstapeln på alla sidor uppifrån och ner.

Och det gjorde de rätt uti, eftersom de ju lyckligtvis hade Nesse Prick, den förnämste och likaste rödfärgare i hela lutherska läran, boendes inom kommunen.

Nå, när saken efter många om och men var uppgjord och Nesse Prick skriftligen förbundit sig att blanda så och så mycket rågmjöl och så och så mycket kimrök i rödfärgen, på det den skulle bita sig fast redigt samt inte häller bli allt för ljusröd, så skaffade sig Nesse två medhjälpare och med dem lommade han in till sta'n för att köpa ingredienserna.

Dit hörde också omkring 6 liter brännvin, det begrips, ty Nesse Prick hade, han som andra framstående målare, en djädrans konstnärsnatur i sig, som gjorde att han ville lefva högt, medan han producerade.

Serradö, när de kommo tillbaka, lånade Pricken en 30 kannorsgryta utaf Inga på Hörnet och så spände de till att koka färgen i en sandhåla strax vid Gnidarums ringmur. Medan de där kokade och rörde i färgen, hälsade de förstås rätt flitigt på literbuteljerna, så att de till sist började tralla och sjunga visor och dansa polska i sandhålan.

Sådant är naturligtvis en sedvänja bland konstnärer, men frågan är, om det kan anstå folk, som hålla på att koka rödfärg, afsedd för en kyrkoklockstapel.

Orgelnisten gick också flera gånger ut på sin förstugutrappa och runkade på hufvudet och såg bedröfvad ut, när han förnam Prickens och hans kollegers sång och öfriga syndiga väsende.

Men det gick duktigt för dem likaväl. Färgen blef bra, och hur de stretade och vände sig, fingo de omsider upp ett par stegar mot stapeln och skulle knäcka till med målningen.

— Ja, nu ta' vi oss en halare, och se'n dra' vi i Gu's namn te'! sa' Prick.

Men de där sista halarne, som de togo, knäckte dem allt bra hårdt.

Pricken kom inte mer än cirka tolf steg upp på stegen, förrän han dråsade ner och fick hela färgpytsen öfver sig, så att en rödare karl har då aldrig funnits här i landet än mäster Nesse Prick var, där han låg och vältrade sig och svor och regerade på kyrkogården. Ja, han till och med spottade rödt.

Inte en bit bättre gick det för de andra herrarne heller, när de försökte sig på att äntra stapeln.

Gång på gång jordslogo de, och än i dag förvånar det storligen hela Gnidarum, att de icke knäckte sina nackar och ryggrader vid det tillfället.

Men Pricken var inte den, som gaf sig så lätt. Han kom omsider på fötter och började ragla omkring och fundera på't.

W. GERNANDT
G.C.

Härunder ramlade han mot vapenhusdörren, så att denna fick sig en stor röd flados på framsidan, lika stor som Pricken själf. Men dörren gick opp vid stöten, och artisten föll baklänges in och blef liggandes i vapenhuset.

Man kan inte säga annat, än att det var ynkeligt, men därinne fick Pricken syn på ett par pytssprutor och de gåfvo honom då i alla fall en idé midt i eländet.

Han anammade nämligen en af sprutorna, sög henne full med färg och satte så till att spruta det värsta han kunde mot tinnarne af templets klockstapel.

Det gick bra. Pricken sprutade och grinade illa, ty styft var det. Svetten lackade från hufvudet på honom, men röd och dråplig vardt stapeln, och gick gjorde det.

— Gack efter sprutor, I också, så ska' detta kveckt va' gjordt. Vesst frestar dä' bröstet, men en riskerar då inte att bryta halsen å sej! komderade Prick.

De andra lydde mästarn och det dröjde icke mer än vid pass halfannan timme, förrän hela stapeln var alldeles öfversprutad, till och med klockorna, ty det inträffade ibland, att sprutmästarne raglade till ett grand, och då hände det, att strålarne i misstag träffade de oskyldiga klockorna.

— Ge' storklockekläppen en öfversköljning; han sir så svarter och ledsen ut, så han stör all simmeltrien! befallde chefen, när han med sprutan på axeln raglade omkring stapeln och justerade verket.

— Sir I nåra bara fläckar, så ge dom ett dop, så att synemännen inte få nå't å gaffla om! Men ett välsignadt sätt var detta te' att måla klockstaplar på, och jag har funnit en ny metod, som vi kan ta' oss en halare på! lallade Pricken.

Just i detsamma kommo bägge kyrkovärdarne och dödgräfvaren för att se till arbetet.

— Hva' i hundingen är detta för ett målande? I har ju klent ner halfva kyrkogården! röt den ene kyrkovärden, när han fick se, hur de handterat omkring sig.

Och så började han skälla ut Pricken.

Men han hade inte hållit på länge med denna sin predikan, förr än en af Prickens män smög sig bakom den högvördige och spolade honom med en rödfärgsstråle på det rysligaste. Och se'n dröjde det minsann inte många minuter, förrän äfven den andre kyrkovärden och dödgräfvaren fingo hvar sitt rejäla dop, så att de inom kort sågo ut som om de legat i blod.

— Kommunen ska' sleppa betala kyrkovärdsmålningen! Den blir på köpet! grinade Pricken.

Se'n blef där, förstås, ordentlig batalj på stakar och sprutor, så att hela södra kyrkväggen och en hel hop grafkors blefvo nerklenta och fördärfvade.

Detta hände kantänka året innan den sjuke i Skyaklämma blef kyrkovärd, hvadan han erfor en stor förnöjelse i sin själ och en afsevärd lindring i sina kroppsliga lidanden, när han nu låg i sin säng och betänkte dessa rödfärgares dråpliga gärningar.

När så folket följande söndag kommo fram till Herrans hus, såg det visserligen ut som om där förevarit ett ohyggligt blodbad på kyrkogården, men klockstapeln kunde ingen kassera.

— Antingen är det nu Chicagofolket eller Prick, som funnit upp öfversprutningssystemet? sporde kyrkovärden, när han slutat berättelsen och anförtrott hustru sin, att »göken», som han fått, »längtade efter en make».

— Pricken! svarade jag.

— Jo jo men, och här ha' vi fått ett nytt bevis på, att de flesta uppfinningar göras af en slump. Hade inte Pricken dråsat in genom vapenhusdörren, så hade han kanske inte fått idéen! utlät sig kyrkovärden och tillade, att han, tack vare den rena svenska »göken», började tro, att hans lif denna gång skulle räddas undan den förhärdade och samvetslöse utlänningens stämplingar.

Nämndemannens herdestund.

Gu' tröste den socken, där det finns en mängd ohöfvisk ungdom, som inte har försyn ens för nämndemän eller andra heliga ting!

Det ser nästan ut som om gamlingarna ändå inte hafva så orätt, när de påstå, att ju längre världen står, dess illbattigare bli människorna.

Folk gaffla och skrodera visserligen om, hur vådligt bildningen stiger och hur besattandes mycket godt ungdomen får lära sig i skolorna nu för tiden.

Men jag undrar ändå, om inte vi, när det kommer riktigt till kritan, som man säger, drefvos till styfvare lärdom, då vi runno upp i världen.

Kanske togo vi inte till oss så mycken geografi och regula di tre eller hvad attan det nu heter, men en rysansvärd massa hut och aktning för riksens herrar och andra styresmän fingo vi uti oss.

Nu är det i stället modernt att föra skoj och gyckel och öfva tosingsforer med dylika, det har vår stackars nämndeman fått erfara, och sådant kan väl inte ådagalägga någon bildning eller lärdom, åtminstone inte enligt vanligt och reelt bondförstånd.

* * *

Si, det var som så, att Per Jönsson, nämndemannen eller »Fårakull», som han för det mesta kallas efter sin

gård, hade ett jämmerligt och bekymmersamt lif, så länge hustru hans lefde och regerade.

Hon var redan bra gammal, då han anammade henne för pängarnes skull, och för hvart år, som gick, blef hon allt äldre förstås och grymmare och svartsjukare, och Fårakull allt mera flintskallig, fast han var unga karlen.

Men flintskalligheten kunde han då egentligen tacka Gu' för, ty den gjorde att han fick ett vist och salomoniskt utseende, hvilket var orsaken till, att han vardt nämndeman, hvarigenom han ju kom i tillfälle att få ligga borta på ting och syner, och detta var en sabbatshvila för den stackars karlen.

I tuårse'n på våren dagades det ändtligen för honom.

Hustrun fick nämligen en så förträfflig influensa, att nämndemannen kunde då inte önska henne en bättre.

Men hon repade sig efter en tid, så att det började ånyo se mörkt ut för honom, och hade han inte funnit på ett knep i rätter tid, så hade nog det ståtliga jor'ölet i Fårakull krupit i skrinet.

Men Per Jönsson var ingen vanlig dumbom, ska' jag säga, och han hade inte för ro skull och utan att lära sig något godt suttit sex år i en häradsrätt.

Just som gumman höll på att krya till sig som bäst, lockade han drängen att en kväll, när det blåste isande kyligt och regnade, ljuga för henne och inbilla henne, att nämndemannen »visst sto' nere vid badstugan och pratade och smilade med Magnussons efterlefverska i Stampen.»

Husch, det behöfdes inte mer för att få ut nämndemansmoran i ovädret.

Men den turen knäckte henne, så hon fick, som beräknadt var, en sådan där »svit» di kallar't, och den stod hon inte ut med.

Se'n blef där en begrafning i Fårakull, så att det var lust och gamman däråt.

I början gick det nog litet allvarsamt till väga, men fram på natten mynnade kalaset ut i fyrmannapolska, killespel och ett hurrande såsom på det bästa slåttagille.

Och länsman, som var med och fyllnade till, sa' också, när han på ottan skulle krafla sig upp i sin gamla schäs:

— Så har jag då — hick — aldrig — bevistat trefligare graföl i detta distrikt! Jag har klått dem på femton krisch — hick — i kille under denna välsignade natt — hick!

En del nymodigt folk runkade nog på skallarne och yttrade ett och annat graverande ord om det där kalaset. Men det gjorde de nog i oförstånd, ty inte får man lägga samma måttstock på en nämndeman eller en jurist som på vanligt folk.

* *
*

Och nu komma vi till det stora fördärfvet hos sockenungdomen.

Kransarne på den dödas grafkulle voro knappt vissnade, förrän »Fårakull» började slå sina lofvar kring Malin i Björkefall, den grannaste och raskaste tös, som vi ha' i pastoratet, näst min Greta förstås.

Och hvilken sann kristen kunde väl tycka på det!

Nämndemannen hade nog sjutsingen länge dragits med det, som var ledt i fruntimmersväg, så han kunde väl tränga till litet grannlåt, han också så väl som en annan.

Men pojkarne i grannhället blefvo alldeles toseta.

— Det ska' bli en evinnerlig osanning, att en flintskallig änkeman ska' få dä' fina köttet! mente de i sin afundsjuka och ställde till allt det värsta ofog man kan tänka sig för »Fårakull» på häns giljarefärder.

Ännu mera besatta blefvo de, när det spordes, att Malin lät sig nämndemannens afgudadyrkan väl behaga.

Aldrig kunde han fara bort till Björkefall, utan att de samlade sig vid något vägskäl och skrämde hästen i sken för honom.

Så han gick då såsom mot döden hvar gång han lade i väg till Malin.

En dag hade de smugit sig fram till Björkefall och tagit sprintarne ur vagnsskacklorna för honom. När han så skulle sätta i väg hem och klatschade till hästen, for denne af med endast skacklorna och drog friaren med tömmen framstupa ur åkdonet och släpade honom på magen öfver hela gårdsplanen midt för näsan på Malin.

Häraf blef den arme »Fårakull» så skamfilad och sönderskrapad, att han inte kunde visa sig för folk på en långlig tid samt nödgades begära permission från ett helt tingssammanträde. Ty det bär sig ingalunda, att en bisittare i rätten förekommer med plåsterlappar och dylikt öfver hela synen. Sådant skulle inte ingifva vederbörlig respekt för domstolen.

Till sist hade nämndemannen ingen annan råd än att stämma möte med Malin vid Ransbergs torkria.

Vid dess ena vägg var ett skjul med snedtak, och skjulets golf utgjorde tak öfver en stor morotskällare.

Här i detta aflägsna skjul hade nämndemannen och Malin länge ro och frid, och där kuttrade de såsom ett par turturdufvor.

Är det nu inte fasligt, att en nämndeman ska' behöfva springa och gömma sin kärlek, som om den vore tjufgods?

Men pojkarne lurade snart ut gömstället och ställde till den största skandal, som händt i vår trakt på långlig tid.

Kan man tänka sig, att de förvillade bytingarne gingo dit och ställde så till med golfvet i skjulet, att det blef en fallucka till den djupa källaren!

En onsdag fram på sommartalet skulle där bli bouppteckning i »Fårakull» och nämndemannen hade talat vid själfve domaren att komma och göra densamma, ty han ville, förstås, ha' det reelt och högtidligt.

Men på tisdagskvällen ville han ha ett litet samtal med Malin om ett och annat, och så kommo de bort till torkrian och gingo i sin oskuld in i skjulet.

De hade emellertid knappt gått ett par steg öfver tröskeln med armarne om lifvet på hvarandra, förrän golfvet gaf vika, och den mörka och djupa källaren uppslukade dem båda två.

— Kunde jag inte tro, att fan skulle ta' mej för det jag lurade »sviten» på Johanna! grät Fårakull, när han damp ner i mörkret.

— Och jag får göra sällskap för att jag dras med en karl, hvars första kvinna knappt är kallnad! snyftade Malin.

* *
*

När domaren och hans notarie da'n därpå kommo till Fårakull, träffade de ingen nämndeman hemma, och där blef ett fördubbladt rabaskande och letande.

Hvar och en trodde, att han råkat ut för en olycka, som han ju ock hade, — och vi måste ut hela roten för att under domarens ledning snoka efter vår borttagne nämndeman.

Vi synade det stora floddiket och petade med humlestänger i brunnar och gödselpölar, men utan resultat. Slutligen förde en af pojkarne oss bort till torkrian.

— Han brukar hållas här ibland! sa' den syndaträlen.

Och där funno vi till en evinnerlig socknaskam vår nämndeman i källaren, tjutande och gråtande tillsammans med sin tös.

— Det här kastar en skugga på hela rätten! röt domaren och glodde som en tjur på nämndemannen.

Men då klef rusthållaren i Ransberg fram och sa' som sanningen var:

— Det här är nämndemannen oskyldig till. Han har rättighet att fria och stämma möte bäst i hundingen han gitter, men om häradshöfdingen ville döma pojkarne, som fördärfvat hans kärleksstund och mitt källartak, till ett par månaders fängelse och ärans förlust i evighet, så vore det välsignadt väl!

G.E.

— Nåja, åtala dem, så få vi se, hur vi kunna vränga till det för dem! log domaren och såg litet nådigare ut.

Hvad nämndemannen beträffar, så liksom svalnade hans kärlek i källaren, och somliga påstå, att han blef »väckt» under natten.

Det var som om han sedan velat draga sig för Malin, men hon släppte minsann inte taget, utan påstod, att när hon ramlat i olycka med honom och delat hans fasansfulla natt, så var han heller inte för god att låta henne få dela den goda dagen uppe i det feta Fårakull.

Och därvid blef det äfven, så pojkarne fingo inte, såsom ock rättvist var, någon välsignelse af sin illbragd.

Ett interview med Johannes i Snufvebo.

Människan är afundsjuk, egoistisk, kitslig och högfärdig, och jag, som skrifver det här, är inte ett spår bättre än andra medelmåttiga syndare.

I långliga tider gick jag och grämde mig öfver att många ynglingar, som skrifva i böcker, tidningar och tidskrifter, skaffade sig heder och namn, berömmelse och evinnerlig ära genom att tidt och tätt uppbygga mänskligheten med någonting, som de kalla interviewer.

Hur det ordet uttalas, hör då i alla fall skam till att veta, ty det är mycket för krokigt för talorganerna hos en oskuldsfull landsortsbo.

Då jag därtill såg, att de värsta interviewarna förskrefvo sig från de stora städerna, där det finns godt om både vetenskapsmän och teologer, politikussar och rackare, så tänkte jag, att det kanhända skulle blifva en sådan där epok, di kallar't, om det en gång kom ett interview från rama bondlandet.

— Äss jag bara visste, hvad det krokiga ordet betyder på reel svenska, så att jag inte dummar mig och tar miste om sakens rätta förhållande, så vore det kanske inte omöjligt för mig att en dag dräpa till med ett sådant där interview, tänkte jag.

Och ju mer jag funderade på't, dess ifrigare förmenade jag i mitt syndiga högmod, att jag därigenom skulle kunna bli ett slags matador, synnerligast härute, där det

ju inte vill så särdeles mycket till för att bli hållen för ett ljus och ett snille och en kapabel människa.

Det synes allt vid våra val till offentliga värf, menar jag.

— När Sven Månsson i Grymtås inte behöfde göra mera än sy på sig ett blått band och taga upp två sånger vid skördefesten i Hult samt sucka och runka på hufvudet och se försmädlig ut, så fort det blef tal om pastorn eller andra herrar eller om världslig kunskap; när han inte behöfde göra mera än detta för att bli invald till direktör i sparbanken, så vore det väl sjutsingen, om inte jag genom att skrifva ett duktigt interview skulle kunna dänga ännu värre puder i folkets ögon! tänkte jag.

Något har man väl också icke blott rättighet utan skyldighet att göra för sin framgång, och då alla mina grannar, med Sven Månssons glans för ögonen, genom sjungande och predikande och andra små illstreck i dessa dagar speciminera för direktörskap i sparbanken, så fick jag för mig att medelst interviewande komma mig före i världen. Ty sanningen att säga, vill jag bra gärna krångla mig fram till nämndeman.

En sådan syssla slår nog bättre i spann än det här skrifvandet, särdeles om man tager i beräkning alla middagsbjudningar, gratisfyllen och andra naturaprestationer, hvilka likt ett himmelskt manna regna neder öfver en inte allt för omutlig bisittare och sofvare.

Det står nu visserligen i skriften, att sofvare skola rifna kläder bära, men det gäller naturligtvis inte om nämndemän, ty här finnas, Gu' bättre oss, inga personer, som ha så granna reskappor och ytterstöflar som de i hela bygden.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Nå, en dag var det husförhörskalas hos Pelle i Månsabygget, och när jag där såg, att prosten var lagom mätt och god, så att hans ansikte riktigt sken af välbefinnande,

fårstek och pannkaka, medan han med hvita fingrar liksom tapplade en polka på sin mage, så klef jag fram till'en.

— Kan prosten säga mig, hva' i attan som menas med ett interview? sa' jag.

— Jo, min kärälsklige, det är detsamma som att utfråga en märklig person om något! log prosten och tog emot långpipan, som Pelle räckte honom.

— Hm — då kan man ju säga, att ett så'nt här husförhör egentligen inte är annat än ett storståtligt interview, och att prosten är en riktig kung bland intervieware! inföll Fredrik i Bråten, som ju är en försmädare och inte så synnerdeles rättrogen.

Men då blef prosten liksom stött och började dundera, rätt så mätt han var, och förklara, att interview är ett tidningsord, delvis syndigt, emedan det allra oftast användes i den liberala, af honom föraktade pressen.

— Si, en kristlig och samhällsbevarande tidning interviewar just inte! sa' han.

— Ursäkta, men hva' ä' liberalism egentligen för slags religion eller lära? Håller den te' å dö på? frågade Fredrik, den stopastollen.

Då blef prosten högtidlig, blåste ut en stor sky af rök och förkunnade:

— Jag är tacksam, att detta tillfälle gifves mig att kunna säga Eder i få ord, hvad liberalism är!

— Mine käre, liberalism, det är antikrist! röt han och blef röd i synen såsom en pion.

Och vi räddes allihop.

— Åh, kors, då ä' väl liberala valmansföreningen nå'nting rysansvärdt! ropade rusthållaren i Åhs.

— Ack ja, gu'nås, man kan tryggt säga, att hon är antikrists kungliga lifgarde här på jorden! sade prosten.

— Och jag, arme fader, som har min son i Stockholm uti henne. Ve mig! Hva' ska det bli af det stackars barnet? jämrade sig rusthållaren och ville inte taga någon tröst.

Och man kan säga, att ingen af oss andra häller lugnade sig, förrän orgelnisten reste sig och tog upp psalmen:

»Förminskas skall ditt välde,
Du grömme antikrist»!

Men när vi sjungit den, så att det gungade i hela Månsabygget, kände vi oss dock en smula stålsatta mot tidens anfäktelser, och prosten log och var belåten med oss.

* *
*

Men när vi gingo dädan om kvällen, sa' jag till mig själf:

— Det må bära eller brista, det må vara hur syndigt och liberalt och antikristiskt som hälst, och prosten må säga hvad han vill, så går jag i alla fall bums bort och interviewar Johannes i Snufvebo.

Vi ha nämligen ingen märkvärdigare person i trakten än Johannes, ty han är näslös, skam till sägandes, och så mycket begriper jag då, att något konstigt måste det vara med en person, om han ska' duga till att interviewas.

Jag gick alltså mot Snufvebo och tänkte hela vägen på, hvilken vådlig maffe jag skulle kunna bli, om jag nu lyckligt och väl kunde interviewa Johannes och få reda på, hur han egentligen blef af med sin näsa.

Några säga nämligen, att en häst bet henne af honom på en marknad, när Johannes var full och oregerlig. Andra påstå bestämdt, att ingen mindre än Karl Jönsson i Bolet med egna tänder gjorde det, då de en kväll kommo i slagsmål, för det att Johannes slog sig ut för Kalles käring.

Saken var alltså hittills outredd och Johannes ville aldrig höra talas om'et. Men ett otrefligt spratt var det för honom, ty en näsa är rätt rolig att ha, äfven om hon inte är just så särdeles grann.

Precis som jag slank in i Snufvebo förstuga, fick jag höra, hur föremålet för mitt blifvande interview röt och snörflade därinne.

— Ä' du ryss rasanne, din mara? Ä' kaffet allt slut, och ändå ä' dä ju knappt tre veckor se'n ja' köpte dej en half fjärndel!

Och så hörde jag vidare, hur gumman med gråtosad röst förklarade, att de ju haft hjälpe vid potatisplockningen, så att det gått åt mycket mera än vanligt.

— Dä ä' så godt, att ja' låter dej smaka karbasen, så du lär dej hushålla! röt Johannes till svar.

Och med detsamma klef jag in.

— Guss fre' härinne!

— Dä'samma tebaks, så ä' dä betaldt! genmälde Johannes.

Se'n sutto vi där en stund och under tiden interviewade jag honom om väderleken och potatisen.

— Vä'rakten fortfar och potatera ruttna! sa' han.

Därpå interviewade jag honom angående de långa distansridter, som våra hästmilitärer ibland företaga.

— Dä ä' dumheter, di komma fortare fram och behöfva inte slita hälften så ondt, om di reste med järnvägen, di vettvilligarne! röt Johannes och gaf hustrun sin ett ögonkast, som betydde: du låter bli att krångla med kaffekokarn, fast han är här!

Hittills gick det, som synes, alldeles dråpligt med interviewen.

Men så drog jag då till med mitt stora nummer och frågade:

— Hur i hundan blef du i alla fall af med näsan, Johannes?

Då skulle ni emellertid ha sett hurudan han blef. Han vardt som en adventsnatt i synen, och ögonen togo till att glöda på honom som ett par öfvermogna krikon.

— Hva' vell du, skrubber, egentligen? skrek han och for upp på golfvet.

— Kära hjärtans, tåla dej du lite! Jag vill bara interviewa dej ett grand! sa' jag helt beskedligt.

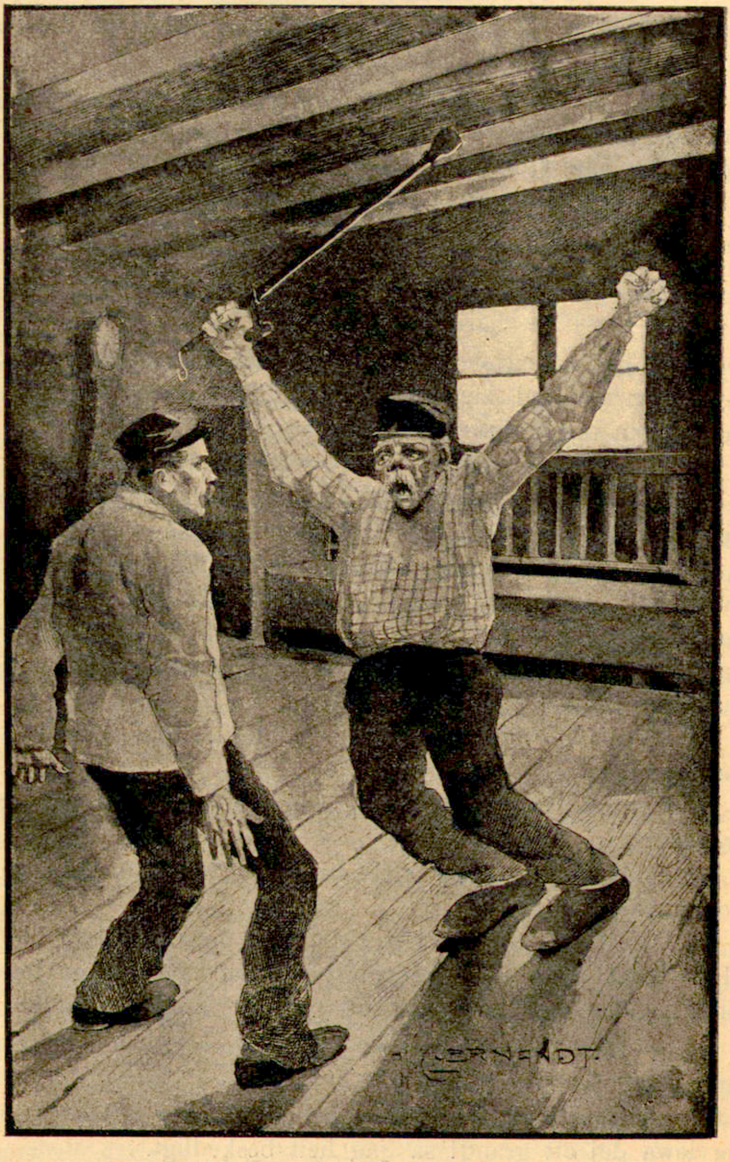

— Ska' du! Nej, du ska' väl så i helgotte häller, för här ä' ja' hemma och i mina egna hus interviewar ja' själf! Dä ska' ja' nu också göra på folkavis! hojtade han och fick fatt i en gammal betsman, med hvilken han, som han sa', interviewade mig rätt duktigt i ryggen en vändning.

— Tål du vid mer interview? sporde han och böstade på det värsta han kunde.

Men då blef jag toseter förstås och ryckte betsmannen ifrån Johannes och interviewade honom tillbaka så godt jag kunde, ända till dess han skrek:

— Jaså, du begår hemfridsbrott!

— Nä', jag bara interviewar! svarade jag.

Men i detsamma nappade han grötgrytan, som stod och kokade på spiseln, och då tog jag bums till schappen! Och hade jag inte varit så kvick, som jag var i dörren, hade han nog interviewat hela min rygg med det skållheta vattnet, så ifrig hade han blifvit af vårt ämne.

Men den här affären med Johannes i Snufvebo har i alla fall gjort mig godt, ty först nu inser jag fulleligen, hur svårt det måtte vara att göra ett reelt interview.

Stina på Gården.

Man brukar säga, att kvinnan är ett svagt och bräckligt käril, men det håller då rakt inte streck. Åtminstone inte alltid. Och den store författare, som helt kategoriskt förklarat, att kvinnan inte är så uthållig och energisk som mannen, den författaren har bestämdt aldrig sett eller hört talas om Stina på Gården.

Då jag nu emellertid drager fram Stina och hennes dråpliga gärningar, så gör jag det ingalunda för att råda andra kvinnor i riket till att taga henne till ett föredöme. Vare detta långt ifrån mig!

Utan jag gör det bara för att ådagalägga den segrande kraft och den aldrig mattade ihärdighet, som kunna bo bakom en kvinnas liljekullar.

Stina, som, när hon blef något till åren, gick och gällde under det klingande namnet »Posthornet», föddes i ett torp, växte upp och vardt slutligen rödhårig och grym att se uppå.

Detta kunde hon väl inte rå för, ty det är ju skaparens verk och ensak. Men se, hon var grym och led till själen också, och det är ett grand värre det.

Hennes hemsockens pojkar, hvilka eljes icke plägade vara just så särdeles kräsmagade, förde skoj med Stina samt kunde aldrig förmås att älska henne.

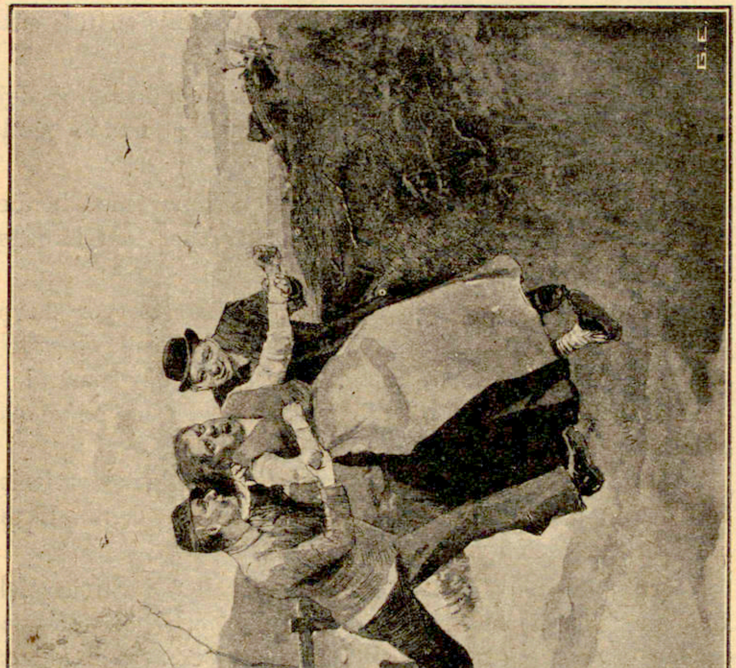

Kom hon med på en lekstuga, så var det ingen, som »exstimerade» att föra henne i dansen, utan hon fick sitta där och gapa och höra skällsord.

— Jesses, jag tror att dä har tatt eld i håret på dej, Stina! var den enda artighet, som stundom kunde bestås henne af de unga männen.

Ibland kunde de få fatt uti och »skena» med henne, hvilket var och är en mycket alldaglig sport om lördags- och söndagskvällarne där i trakten.

Måntro, det tog sig icke illa ut, när ett par skarpsprungna pojkar fått fatt en i hvar arm på Stina och satte i väg med henne framåt landsvägen, så att det snarkade i kjolarna och så att det röda håret flammade som en vådeld efter henne.

Hon stretade emot och rasade och fradgade af ilska. Men det hjälpte henne inte. De skenade med henne likväl tills hon var såsom halfdöd.

Allt det här födde bitterhet och hat i Stinas själ. Hela mänskligheten blef hennes fiende, och hon föresatte sig dag efter dag att ägna sitt lif åt att utkräfva hämd på alla dem, som sågo henne öfver axeln för hennes vederstyggelighets skull.

Hon spann ihop historier om grannarne och ställde folk i slagsmål, beljög sin nästa och blef allt mer och mer vidunderlig.

En dag fick hon fatt uti en enfaldig ung man och satte sig i sinnet, att hon skulle gifta sig med honom.

Ty utom enfalden besatt han en annan egenskap, som hon ansåg lämplig för sig. Danjel var nämligen stark som en björn och kunde arbeta och släpa som ett djur.

Men hur enfaldig han var, så sa' han ändå bestämdt stopp, när hon föreställde honom, att de borde gå till prästen och taga ut lysningssedel.

Men hon gaf inte tappt för den sakens skull.

Så fick hon en gång en liten bit »hvitt» af en lumpsamlare, som gick omkring i bygden.

Strax efteråt lurade hon Danjel till sig och bjöd honom på kaffe, som de skulle dricka tillsammans.

Och de voro att börja med inte så dåliga bussar vid det tillfället.

Stina hällde upp kaffe i båda kopparne, men smusslade därunder oförmärkt arsenikbiten i sin egen samt gick därpå och satte ut kokarn i köksspisen.

När hon se'n kom in och de skulle börja drickandet, låtsade hon, att hon läppjade på sitt kaffe, men i detsamma skrek hon till, som om man satt en knif i henne.

— Hva', hva' i all da'r står på! Skållade du dej i halsen, Stina? sa' Danjel.

— Nä'hej du! Men tror du inte, att ja' känner, att du har lagt geft i min kopp, Danjel? Nu har du gjort vackert ifrån dej!

— Har ja' lagt geft i ditt kaffe? Ä' du viller, människa? gapade Danjel och blef alldeles bestört.

Men Stina ropade in mor sin, och så slogo de ut kaffet i en djup tallrik, och däruti hittade de naturligt arsenikbiten.

— Kan du neka än, du kvinnomördare?

— Ja, dä' kan ja' visst! Ja' har aldrig i mitt lif haft arsenik i näfvarne! sa Danjel.

— Men ja' har väl inte kunnat lägga dit'et själf? Ingen annan än *du* har va'tt här inne och *du* har kastat dit'et, när ja' satte ut kokarn i köket, dä' ä' tydligt — och nu ska' vi följas åt te' länsman! väsnades Stina.

Danjel fann i sin enfald, att det här artade sig till att se fult ut för honom, och visste inte, hur han skulle kunna ådagalägga sin oskuld.

— Ja' törs gå min sali'hetsed på, att ja' inte lagt dit'et! bedyrade han.

— Det kan jag väl tro att du vell svärja dej ifrån'et, men vi få höra hva' länsman säjer. En får inte svärja på

så'nt, utan du ä' allt fast ändå! genmälde Stina och började kläda sig för färden till länsmannen.

Danjel blef alldeles ifrån sig.

Han insåg nog, hur mycket som talade mot honom, och han började till sist att falla till bönboken.

Men det hjälpte inte.

— Hvad i Herrans namn vill du då, att ja' ska' ta' mej till för att du inte ska' styra till spektakel och fösa mej på häktet?

— Gift dej mä' mej, så ska' allt va' glömdt! lät Stina.

Och Danjel var så perplex och förfärad, att han underkastade sig.

På det viset blef Stina gift och fick sig en man.

Det är nog inte många, som kunna räkna ut det så fint och finurligt.

— — — — — — — — — — — — — — — — —

Danjel hade emellertid inte varit hennes egen många veckor, förrän han fann hur vådligt hemskt och trist lifvet låg framför honom.

— Blir du inte beskedlig, Stina, så går jag mitt håll ifrån allt ihop! kunde han säga ibland.

— Gack du, giftblan'nare! svarade Stina.

Slutligen stod han inte ut längre, utan en dag knallade han sig i väg till Amerika, utan att säga farväl till Stina.

Men hur hon vändes och vånnades, fick hon till sist reda på hans vistelseort i det nya landet, och bäst han gick där och knogade i Colorados grufvor och log och var glad att ha' undsluppit sin förskräckliga hälft, fick han minsann ett bref från Stina.

»Om du flydde ytterst i hafvet, så kan du inte undgå mig. Det finns lag och rätt och polis i Amerika också och om du inte genast skickar hem pängar eller kommer själf, så är ja' hos dej om en månad,» skref hon.

Danjel hade inte annat att göra än att skicka hem sina besparingar.

Stina tog emot dem och satte dem i banken samt lät Danjel få ett par månaders ro.

Men därpå skref hon å nyo och förkunnade, att pängarna tagit slut, och att hon bums skulle resa till honom.

Danjel skickade på nytt allt hvad han under tiden förtjänat och fick lugn en tid.

Men så skref hon igen på samma vis och det höll hon på med, tills Danjel slitit ihop och skickat hem så mycket pänningar, att hon därmed kunde inköpa just det hemman, under hvilket hon var född.

Det lät hon dock aldrig Danjel få nys om.

Ä'ke det här bevis på kvinnlig energi, som heter duga?

Nu satt hon på sin gård och mojade sig och mådde såsom en pärla i guld.

Men tidt och ofta vrok hon sig likväl ner och skref till Danjel, att nöd och elände närmade sig henne, och att hon inte kunde bärga sig utan att hon nödgades resa till honom för att bli försörjd.

Och då skickade den arme, enfaldige mannen henne å nyo i sin förfäran en laddning af sina sparade och hårdt förvärfvade styfrar.

Se'n gick hon omkring i hemsocknen och lefde i lättja och kräslighet af mannens svett och släp och försakelser i de mörka och djupa schakten i Colorado.

Stundom hände det henne, att hon gjorde sig smilafin och sökte inleda någon intimare bekantskap med en ung man, men hon hade förstås ingen framgång i den saken.

Alla människor voro liksom rädda för »posthornet» och både man och kvinna fruktade för den energi, som fanns hos »Stina på Gården», såsom hon kallades allt från den dag hon köpte hemmanet.

Men fast hon hade fullt upp af allting, var det

dock icke en fattigstugugumma med tre kronor om året till sofvelpängar, som ville byta med henne.

— Hon får en usel ändalykt! sa' de. Och det är nog också troligt att hon får.

Men än lefver hon gu'nås och regerar därborta på Gården.

Mor Inga Lisa och Fyllerydsgubbarna.

Fylleryds by borta i Sötåsa socken har egentligen ingenting att berömma sig af inför Gudi, om det inte möjligen skall vara för krogen, som de gu'bevars ha' där, och hvilken, efter hvad de gamle påstå, funnits på det stället och i den byn allt sedan den hedniska tiden.

Men säkert är, att hon inte har gjort Fyllerydsboarna till några särdeles stora helgon i lefvernet, och inte häller ha de blifvit rika på grund af hennes tillvaro midt ibland dem.

Den enda grannlåt hon åstadkommit i synlig måtto, det är, att alla gubbarne i Fylleryd ha så ovanligt röda och granna näsor.

De äro rent af purpurfärgade såsom en kungamantel.

Också krumbukta och stoltsera gubbarne vådligt med sina granna trynen, om jag får säga så groft.

Om morgnarna, när de »beskat» en stund, sätta de dem i vädret såsom de värsta underlöjtnanter, men om kvällarna händer det, att de påta i landsvägen med dem.

Det borde de egentligen hålla dem för kostbara till, ty pastorn sa' en gång att det inte fins nå'n färg i hela kristenheten, som är så dyr som purpurfärgen på Fyllerydsboarnes nästippar, samt att han för sin ringa del inte finge råd att skaffa sig någon sådan, förrän Herren möjligen förhjälpte honom till ett domprosteri.

Och pastorn talade sanning.

För 25 år sedan hade Fyllerydsboarna de största och

präktigaste skogarna i hela detta härad. Dessa äro borta nu, och otäcka stubbafällor gråna, där skogarna fordom stodo i ständig grönska.

Men gubbarne i Fylleryd söpo samvetsgrant upp sina skogspängar, de som andra, hvilka härja riket och skämma ut landet medelst baggböleri.

Af detta supande vordo de rödmosiga, hvadan man kan säga, att de bytte sig till denna purpurfärg för sin skog, och det är också det enda de ha' igen af sina granna skiften. Dyr är alltså den färgen.

En af de maffigaste männen i Fylleryd var Peter Isaksson. Det kvittade om man kom kväll eller morgon och åkte där förbi, så satt alltid Peter på krogens förstugukvist och hoverade sig och sken och skrek samt svängde med sin näsa, alldeles som en stationsinspektor dänger med den röda lyktan, när han vill stoppa ett tåg.

Men när Peter var hemma i sitt hus, var han minsann lagom nosastyf.

Nere på krogen kunde han sitta kvällarna igenom och hålla långa tal om, hur stark och djärf och oförfärad han var, och hur han aldrig krusade eller bäfvade hvarken för skam eller människor.

Men smög man sig efter honom, när han se'n gick hem, fick man snart höra, hur kvastskaftet skrällde och sang emot hans skinnväst och byxor, när Inga Lisa, hustru hans, välkomnade honom.

Det hände också mångtaliga gånger, att den bålde Peter inte alls vågade sig hem om nätterna, när han blifvit mer än vanligt »jämn», utan stannade öfver natten nere i »droppastugan», såsom de äfven kalla gästgifvargården.

Ibland inträffade det, att Inga Lisa kom dit ner i skymningen, just som Peter var i sina bästa tag med att utveckla talet om sitt hissnesamma mod. Då grep hon honom alltid i kalufven och släpade den väldige med sig, midt för näsan på bönderna.

Och Peter följde med mildt och tåligt såsom ett slaktoffer.

En efterhöst blef Inga Lisa andeligen väckt och se'n fick Peter lite mera lugn för henne. Ty hon hade, kantänka, fått sitt att sköta medelst spring om kvällarna på alla »samlingar» i trakten, så nu hände det inte så sällan, att Peter hann hem och kunde krypa till kojs samt sofva af sig halfva ruset, innan hon anlände.

* *
*

Men en höstnatt inträffade det ett stort spektakel i deras hus.

Inga Lisa var borta på »samling» i Svinarum, och innan hon gick, hade hon platt förglömt att sätta fram mat till Peter. De lefva nämligen ensamma och ha' hvarken tjänare eller barn.

Nå, Peter kom hemstöflandes vid elfvatiden och fann huset öde och tomt och skafferiet låst.

Då ilsknade han till.

— Ho' har så många gånger låtit mig ligga vall, så det kan rätt inte va' för tidigt, att ja' betalar henne för gammal ost! murrade han samt låste till och bommade bägge dörrarna.

Sen kröp han till kojs.

Där låg han se'n och snusade och sof så djupt och tungt, att det gick nog åt omkring en half timma, innan Inga Lisa, som kom hem bortåt tolftiden, lyckades få lif i honom, och ändå förde hon ett hiskligt regemente och väsen emot dörrar och fönster och hojtade och gormade värre än en hel sockenstämma.

Omsider vaknade dock Peter ur sin syndasömn och bränvinsdvala, och när han började befara, att hon rent skulle rifva ner hela stugan, om hon finge hållas lite till, så glänte han slutligen på fönstret, förmanade hustrun och sa':

— Gack du dit du ä' kommen ifrå'! Där du ä' om kvälla', där kan du va' om nättera, din rännarekäring, för här slipper du inte in!

— Hva' ä' dä för prat? Öppna du tvärt, annars . . .

— Ja, så har du sagt åt mig hvarannan natt i femton års ti'! Nu ä' dä min tur. Gack du och låna hus hos »dina bröder och söstrar»!

Men då tog det eld i Inga Lisa på rena allvaret.

— Dä ä' skellnad på mäj å däj, din föllestöfvel! Ja' går ut å lofvar lammet, men du går ut och super, du rödtrynade och bölande oxe i Basan. Vet du dä, du, att du supit opp mitt möderne och hela skogen och två ängsskiften, du sure lajinge, du stinkande sugga där, och öppnar du inte bums, så ska' fan ta däj, ditt grömma åbäke — ja' skulle inte så syndigt svärja i mitt nya nådastånd, din fördömda bränvinstratt, för dä ä' du, vet du dä!

— Dä va' hundan hva' du öfvat opp dina predikogåfvor på den korta tid du varit väckt! Gå på du, gå på hela natten äss du vell — men in slepper du inte! flinade Peter.

Käringen blef naturligtvis allt ilsknare och ilsknare, det kan tänkas, men när hon grälat sig trött och andfådd, tog hon till lipen och började anropa Peters barmhärtighet.

— Öppna dörra, Peter lelle, du vet allt att ja' håller å däj ändå, fast ja' vart stränger ibland! Öppna, så ska' ja' förbanningen inte säga ett ord mer om dett supande, utan be' Gu' hjälpa däj!

— Har du lurat nå'n förr? hånade Peter.

— Jasså, ä' dä ditt sista ord, att du inte släpper mäj in?

— Vesst i helgotte ä' dä så! Du hör väl hva' ja' säjer, käring?

— Då hoppar ja' ner i brunnen, och så kommer mett blo' öfver dett hufve!

— Hoppa du, ja' ska' inte förhindra däj, för dä' vore synn att förhålla skam en så fet stek! grinade Peter.

Inga Lisa lommade af neråt brunnen, men Peter brydde sig inte om'et.

— Hon skyr nog sjutsingen det kalla vattnet! tänkte han.

Men när gumman kom ner mot brunnsöppningen, fick hon fatt i en stor sten, fast Peter i mörkret inte kunde skönja hvarken henne eller stenen.

— Ajö' mä' däj, Peter, nu skuttar ja' ner och dä' har du på ditt samvete!

— Skutta du! skrek han till svar.

— Hjälpe mäj då, Gu'! ropade Inga Lisa och slängde med detsamma stenen, så att han med ett högljudt plumsande for ner i brunnen.

Peter trodde säkert, att det var hans hustru, som brakat ner, och det hade han då inte väntat sig.

Halfnaken, som han var, rusade han ut och ner till brunnen samt började vinda ner ämbaret.

— Håll däj fast, Inga Lisa, så ska' ja' kveckt vinna opp däj, håll däj fast hjärtans gumma! Du kan väl begripa att ja' bara gycklade! bad Peter med ömklig och bruten stämma.

Men efter stenkastningen hade Inga Lisa smugit sig bakom knuten, och när Peter lopp ner till brunnen, smög hon sig in i stugan och bommade i sin tur till dörren.

Hur mannen alltså tiggde, bad och anropade nere vid brunnen, fick han därför ingen Inga Lisa att klänga sig fast vid ämbaret.

— Herre förbarma däj! skrek han slutligen och tog till att stortjutande springa omkring och väcka upp allt folket i hela Fylleryd.

Det dröjde häller inte länge, förrän samtliga de rödnäsiga gubbarne voro församlade kring brunnen med lyktor och båtshakar i händerna. Peter gick omkring dem i bara lintyget och slet sitt hår och vred sina händer.

— Det har ja' för mitt supannes skull! tjöt han.

Så sänkte de ner en lykta i brunnen. Sedan lade alla

gubbarne sig neder på sina magar rundt öppningen samt koxade neråt. Och lykta och näsor glödde i brunnshålet.

Det sägs att detta skulle hafva varit en af de skönaste syner på jorden.

Men medan de lågo där under ett par timmar och påtade med stänger och ropade och skreko efter henne i natten, stod Inga Lisa innanför sitt fönster och grinade.

Och hon kunde väl inte annat, rätt så nyfrälst hon var.

När de omsider funno letandet fruktlöst, mente de, att Peter inte vore för god att bjuda på en morgonsnaps öfver lag för allt det omak de haft. Och Peter tyckte också att det talet hade fog för sig.

Men det var dem inte möjligt att kunna tränga sig in i stugan.

Hur de satte axlarna emot och tråkade och bände och stönade, så halp det dem inte in till stopaflaskan i vråskåpet.

Här har skam fört ett reelt spel i natt! utbrast Peter och ställde sig gråtande mot väggen.

I detsamma fick Danjel i Mellangården syn på Inga Lisa genom fönstret och blef så förskräckt att han inte kom sig för ett tecken, utan bara stod och gapade som en saltstod.

— Hva' kommer åt de', Danjel? läto de andra, när de observerade hans förskräckelse, som gjorde hela hans ansikte, undantagandes näsan förstås, blek som ett lärft.

— Titta! hviskade han och pekade åt fönstret, bakom hvilket de då samtliga fingo se Inga Lisas af skadeglädje förvridna ansikte.

— Tvi för den dåli'e! ropade alla i korus och satte af i vildaste språng genom morgongryningen neråt »droppastugan» och allra efterst hoppade Peter själf och skalf i lintyget likt en annan dimfigur.

Men den här manövern gjorde Inga Lisa till en riktig

hjältinna inte bara inom Fylleryd, utan ock inom hela socknen, och särdeles alla de gifta gummorna kunde inte nog prisa henne för knepet.

— Det var det likaste tempo utå' en hustru, som vi nånsin ha' hört omtalas! säga de än i dag.

Skälleboiternas tjufvajakt.

Skällebo by låg och ligger än i dag, förstås, i en afkrok af socknen bakom skogen, som sträcker sig norr om kyrkan.

Där lefde Skälleboiterna ett isoleradt lif och voro, som man säger ett folk för sig själfva.

De hade just aldrig haft stort umgänge med de andra sockenborna och ännu mindre blef det, sedan Skällebofolket blef väckt och öfvergaf att gå åt kyrkan.

De hade egentligen aldrig haft namn om sig att vara några kvickhufvuden, utan det var snarare tvärt om med den saken.

De öfriga sockenmännen gjorde dem därför både med rätt och orätt till föremål för sin blodiga drift, och när någon yttrade eller gjorde något dumt eller bakvändt, så fick han städse höra att »han var dum och kokt som en Skälleboe».

Den omständigheten, att de senare bodde aflägset i skogen, långt från järnväg och annan »drafik», gjorde förstås, att de aldrig fått lära sig reela folkforor, de stackarne.

Fördenskull blefvo de snart ett ljufveligt byte för allehanda vinkelpredikanter. Skälleboiterna voro inte mäktiga af någon slags kritik utan de föllo till dem de sist hörde, bara han lofvade dem himla och förlät dem deras små missgärningar.

Så voro de då en tid »syndfria» och tittade med förakt ner på folket i kyrkobyn, när de voro ute och huggo vidjor i sin skogskant.

Och de pekade med vämjelse ner på kyrkan och sa':

— Si, där ligger den skökan.

Sen blefvo de baptister ett ryck och läto döpa sig samt och synnerligen i den lilla gölen invid Skärfvebo mosse. Men så fingo tre af deras bästa flickor lunginflammation genom förkylning under dopet.

Då blefvo de rasande och vordo affällingar hela skocken och syndade alldeles dråpligt samt lefde i kött och uppenbart elände ända tills Sakarias Persson flyttade till dem och fick sätta upp sig en stuga på deras allmänning.

Man hade inte klart för sig hvad Sakarias var för slags gök. Men han kom dit en gång, drifvandes, man visste inte hvarifrån och »höll samling» om kvällarna. Och Skällebofolket blef så betaget i hans predikosätt, att de nödgade honom stanna samt hjälpte honom timra upp kåken på allmänningen.

Gu' vet, hur Sakarias bar sig åt.

Men han talade ideligen i stugorna och det dröjde inte tre veckor, förrän folket var omvändt och gudeligt igen och hvart Sakarias och hans stora maruffel till hund kommo i gårdarna, så anammades de såsom välgörare och profeter.

Värst var det med fruntimren.

De rent af tillbådo Sakarias.

— Jesses, han har ögon att köpa smör för! suckade de.

Ja, till och med det stora hundkreaturet var föremål för deras dyrkan. Ty så fort den ledingen kom viftandes med svansen och snokandes mellan husen i byn, sprungo kvinnfolken ut och slängde feta köttben åt honom, hvem som värst var.

* * *

Men rätt hvad det var, började det komma bort än det ena och än det andra i byn.

Än kom Stina i Norrgården och tjöt, att hennes största ankbonde var all världens väg; än sprang Kajsa i Väster-gård omkring och grät och bölade öfver, att det fattades fyra höns för henne, och Anders i Mellanhyttan blef vid ett tillfälle af med fyra lam på mindre än en veckas tid. —

Hela Skällebo blef allt mer och mer upprördt och till sist frågade man Sakarias hvad han trodde om saken.

— Det är så med alla trogna. De få lof att pröfvas och hemsökas ibland. Tänk på Job! Det är långt till ni förlorat så mycket som han, så ni ska' bara sjunga och jubla, när det kommer bort en höna eller ett lam! log Sakarias och såg så saktmodig och smilfiner ut, att folket trodde.

Alltjämt miste de ägodelar, men de sa' ingenting på länge, fast det kom bort än det ena och än det andra.

Men så en dag blef Johannes i Östragård af med sin »plånebok», som han lagt ofvanpå sin »cheffanjer».

Där vore hundra banko i stutapängar uti henne.

Och när så hans granne natten efteråt pröfvades genom förlusten af tre kalfskinn, så blef där liksom uppror i byn, och folket gaf sig den på, att där fans ett tjufband i skogen bredvid.

— Hur stor Job man än vill va', så kan icke hundan tåla att stutapängarna fara åt helsike! skränade Johannes.

— Dä' får lof bli en gräns för pröfningarna, för kalf-skinnen stiga i pris! lät grannen och föreslog, att byamännen skulle leta igenom skogen.

Serradö, ett par dagar efteråt kom en af Skälleboi-ternas pigor och sa' att en besynnerlig figur synts i skogs-kanten, och när ryktet härom spred sig, beslöt man att gå man ur huse och knäcka honom.

— Dä' är tjufven, och det kan väl inte vara Herren emot, att fähunnar få sitt straff, mente folket, och beväp-

nade sig med högafflar, mortelstötar, gapstänger och andra anfallsvapen samt gåfvo sig in åt skogen.

* * *

Vi, som bodde nere i kyrkobyn, visste inte ordet af, förrän vi den aftonen fingo höra ett rysansvärdt illvrålande uppifrån Skällebo skogspark. Vi blefvo rent liksom litet förbryllade och tänkte, att det utbrutit vådeld.

Men hur vi gapade, syntes ingen rök, och då skrålet blef allt värre och kom allt närmare, blefvo våra hustrur så perplexa, att de fingo fram psalmböckerna och bådo oss hjälpa till att sjunga.

— Här är krig och pestilantia i antågande! skreko de och sjöngo och gräto det värsta de kunde, så det lät snart inte stort bättre nere hos oss än uppe i skogen.

Själfva gamle prosten kom ut på sin trappa och undrade hvad det var för ett väsen, och vi tyade oss naturligtvis bort till honom för att ha något skydd, ifall skam händelsevis blifvit lössläppt på allvar.

Ty hvad skulle man tro?

Rätt som vi så stodo där och darrade i alla lemmar med postillor och psalmböcker i händerna framför prosten, fingo vi se den nye adjunkten komma och springa såsom för sitt lif, sönderrifven och hättelös med andan i halsen, i hack och häl förföljd af nästan hela Skällebo by, med stafvar och stakar i näfvarna.

— Ta' fast den helsekes oxen! tjöto de, så att det skallade i byn.

I begynnelsen tänkte vi, att adjunkten varit uppe och haft något fyr för sig med Skälleboflickorna, ty han var alldeles nyss utkommen från Upsala, så man fick inte undra på, om han rätt hade haft en bit kvar af den gamla människan i kroppen på sig. — Så vi började liksom le inom oss och tänkte, att vi i rappet skulle få höra en vacker och rolig paschasa.

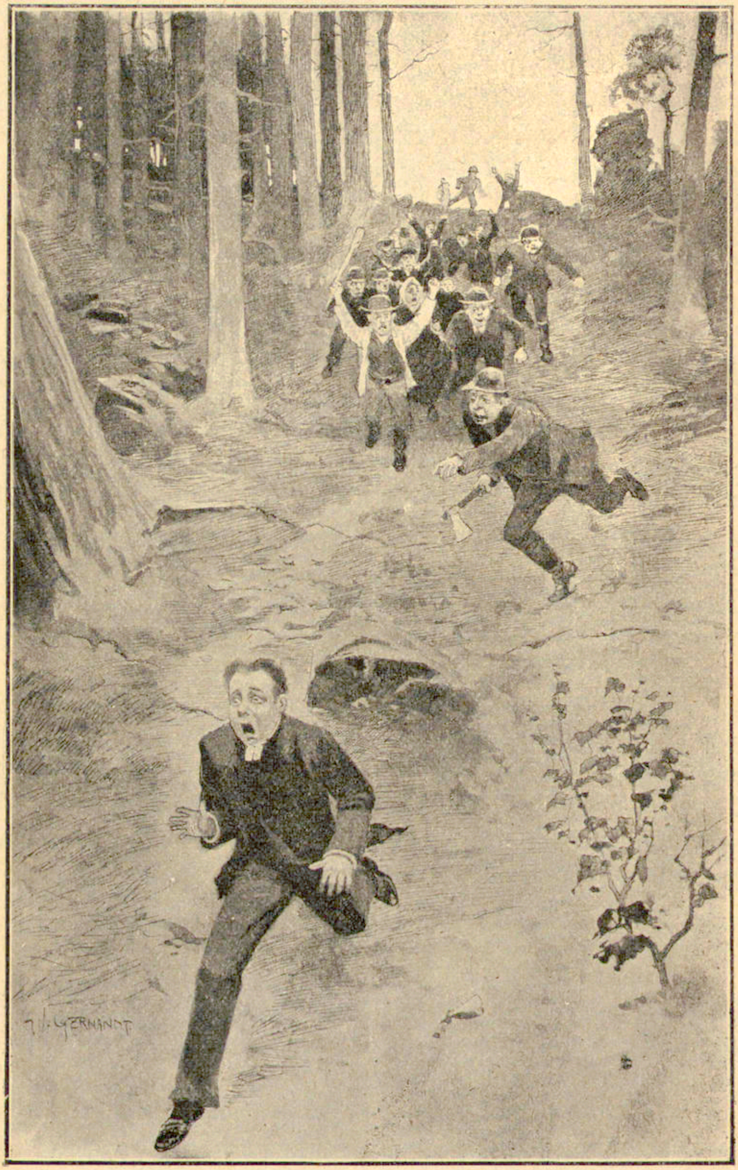

Och på samma sätt tänkte visst prosten också, ty han blef bra mörk i synen, när han fick se honom komma löpande på detta föga ärevördiga sätt.

Den stackars adjunkten var nära döden, när han kom fram.

— Det är en skock vansinniga, som togo sig till att jaga mig, när jag letade svamp i skogen däruppe! stammade han och föll ner på verandan.

Men ni skulle ha sett, hur snopna Skälleboiterna ble', när de kommo under fund med, att de jagat sin egen själasörjare på det viset.

De bara gapade och stodo såsom förstenade.

— Hå kors! Och vi som trodde, att han var en tjufvarackare, för vi ha mist möen ägendom på en tid. Kära, ursäkta oss! bönföllo de.

Men prosten han drabbade minsann på dem, och hva' han sade kan icke den dålige minnas. Men ord och inga visor var det.

Våra fruntimmer stucko psalmböckerna innanför sina lifstycken och ha säkert aldrig haft så roligt eller så godt i hela sitt lif, som när de nu stodo där och hörde på hur prosten läxade upp och gnodde till de skenheliga byamännen från Skällebo. — Om man rätt hade hällt sur lut öfver dessa, kunde de inte sett snopnare ut, när de till sist lagade sig i väg på hemhållet.

* * *

Men det återstod dem än en pröfning.

Just när de stucko in på allmänningen, fingo de se Sakarie hund komma smygande från byn med Anna Britas förnämsta värpehöna mellan tänderna. De följde efter till den gudsmannens bostad, och hvad de fingo se där fördärfvade för lång tid det andliga lifvet i byn.

Först fingo de nämligen i ett hörn sikte på de bortkomna kalfskinnen och ju mer de letade, dess klarare kommo de underfund med, att Sakarias lärt sin hund att apportera hvad husbonden pekat på.

— Gömmer er i vrårna, ja' ska' hålla utkik, och så ska' vi passa på och klå skrömtaren, när han kommer! sa' Johannes' i Östergård och kisade ut genom rutan i bakfönstret.

Men han hade inte stått många sekunder, förrän han hoppade till och svor rätt så väckt han var, så hiskligt att hela huset kunnat sjunka.

När de andra tittade ut, fingo de se, hur Sakarias och Johannes' egen hustru sutto och klappade hvarandra bakom en buske i skogskanten, och bredvid Sakarias lågo tre stora hvetelefvar, ty de hade bakat hos Johannes på morgonen samma dag.

Låt mig nu slippa tala om hvilket förhärdadt lefverne där blef uppe i Skällebo!

En del med Johannes i spetsen gaf sig efter Sakarias, medan andra stannade kvar och slogo sönder fönster och bord och stolar i stugan.

Sakarias kom emellertid undan.

Han lurade ut hela skocken i Skärfvebo mosse, som i följd af regn var såsom ett gungfly, och där satte de sig fast hela tutten, så att man hade ett fasligt göra med stänger och plankor, innan man fick dem loss och på fast mark igen.

Men aldrig har det kanske i hela socknen på hundra års tid svurits så förfärligt som det svors i mossen den aftonstunden af de förut syndfria Skälleboiterna som satt sig fast där.

— Tänk så långmodig skaparn ändå är, som inte låter dom sjonka hundra mil ner i dyn, när de schvärja och turnera på dä viset! jämrade sig gummorna, som stodo på mosskanten och sågo hur deras män kraflade och rege-

rade i den sega smörjan, som stod dem till brösthålan, samt hörde deras förfärliga rytande i vredesmodet.

Man kan inte heller så särdeles undra på, att gubbarne blefvo ifrån vett och sinnen.

Först hade de ju sina förluster att tänka på, sen hade de ju nästan jagat lifvet ur sin präst och så till sist satt sig fast i mossen, utan att få hämd på Sakarias, den amalekiten.

Människor kunna bli rasande öfver mindre motigheter.

Men från den dagen lefde de också illa med sina hustrur, på hvilka de kastade skulden för allt eländet, så det var då en olycksdag på många sätt.

Fjärdingsmannens serenad.

— När nu hela sockna ä' nökter å skicklig, så borde inte baronen, som är förnämst, ställa te' så väldiga supkalas med hippning å hurrning, så att det hörs långa vägar och väcker förargelse!

Det var Johannes i Granåsen, som dristade sig till att säga så där till baronen midt ibland allt folk på kyrkobacken en söndagsmorgon.

Johannes ville förstås göra sig till och vinna människopris genom de här orden, och när han sagt dem, tittade han omkring sig bland folket och tyckte naturligtvis, att han var en riktig maffe.

Men baronen svarade ingenting angående hippandet och hurrandet utan bad Johannes, att han skulle titta upp vid tillfälle, så finge de talas vid.

Baronen är annars en duktig karl. Han vill det, som är rätt och bra, går både till kyrka och skrift, och hvad kalasandet och hurrandet beträffar, så är det för det mesta på hennes nåds födelsedagar, som de härja och muntra sig lite grand i parken där uppe.

Men en smula het är han till humöret, det får man Jof att tillstå, och inte glömmer han lätt en förolämpning.

Nå, ett par dagar efter den där söndagen stod baronen och såg på, när gamle Anners Danjel Knall rödfärgade hans trädgårdsstaket, och rätt hvad det var kom Johannes,

bredbent och viktig fram till stället och hälsade och spottade och var vidlyftig efter vanligheten.

Så fort baronen fick syn på'n, blef han liksom lite mörk i synen.

— Här ska' du få för det du ger dig till att prata smörja och genera folk på kyrkbacken, din hycklare! röt baronen och gaf Johannes en sinkadus, så att han for vidöppen med hufvudet före ner i rödfärgsbaljan och klente ner sig alldeles förskräckligt.

Man kan tänka sig att han spottade och fräste, och färgen rann ifrån skallen på'n ner åt bålen, så Johannes liknade mera en mosastånna än en vanlig kristen människa.

— Ja' ska' min själ inte tvätta å mej, utan låta folk si, hur baronen handterar en socknebo, som kommer! lät Johannes när han fått rödfärgen ur halsen på sig så pass, att han kunde tala.

— Gör du det, skrattade baronen. Och gamle Anners Danjel grinade äfven, så att han kunde sej fördärfva.

Johannes lommade i väg och visade sin rödbrokighet i gårdarna.

— Si så ja' sir ut! skrek han hvart han kom.

Och folket bäfvade för honom i början. Men så snart de fingo höra sammanhanget, visste de inte antingen de skulle grina eller gråta åt honom.

Det är ifrån den betan och iföljd af det vederdopet, som Johannes nu allmänneligen kallas »Broken».

* *
*

Men Johannes funderade på hämd.

I flera månaders tid tänkte han inte på annat, och hur han vrängde och krängde och lockade och tubbade och till och med delade ut bränvin i gårdarna, så lyckades han till sist drifva det därhän, att baronen på en marsstämma blef vald till fjärdingsman.

Säkert är ändå, att om Johannes då vetat så mycket som han nu vet, så hade han inte brytt sig med det där, ty hur det är, så hör hämden i alla fall till en, som är litet för mer än »Broken i Granåsen», rätt så nosastyf han ville vara.

Johannes tänkte, förstås, att han skulle chikanera baronen med det valet, och att denne skulle krevera af ilska och raseri midt under kommunalstämman och få slaganfall eller åtminstone tvingas att ödmjuka sig och tigga församlingsborna om nåd och förskoning ifrån den där fjärdingsmannakalken.

Men det slog bom för Johannes. Baronen bara steg upp, bockade sig och tackade för sysslan och förtroendet, alldeles som om han satt stort värde på fjärdingsmannaskapet.

Och Broken gick dyster hem från stämman, ty det begrep han grannt, att friherren hade något spratt i kikarn, och att han själf inte måhända hade något för all sin vedermöda.

När baronen sedan kom ridande och hann Johannes på vägen från stämman, sprang denne åt skogen det fortaste han kunde.

— Hvarför löper du så rasande, Johannes? Här fins ju inte nå'n rödfärgbalja!

— Nä', dä' förstås, men *herr fjärdingsmannen* har näfven mä' sej i alla fall, å då töcker ja' att dä' ä' bätter te å fly än — undvika stryk! flämtade Broken och visste inte hvarken hvad han sa' eller hur han sprang, förrän han dråsade ner i ett gungfly i skogskanten.

Ett par andra karlar, som strax därpå vankade vägen fram från stämman och fingo höra Brokens skrik och syndabekännelse, hjälpte honom upp ur hålet, eljes vete Gud, hur det gått med honom i den aftonstunden.

— Baronen ä' visst satan själf; aldri' kan ja' träffa på'n, utan att ja' råkar falla i olöcka eller elände! pustade

Broken, där han se'n gick på vägen, medan dy och vatten strömmade ner af hans lekamen.

* *
*

Men baronen fick lätt kronofogdens löfte att skaffa karl i sitt ställe såsom fjärdingsman och han visste nog hvem han skulle få.

Vi ha i socknen knappt en dummare karl än »Brokens» egen måg, Nils på Galgen eller »Nesse med galepennen», som vi kalla honom, efter som han har en vådlig sångröst och, gubevars, försökt sig på att bli klockare i ungdomen, fast det misslyckades för honom.

Men eftersom han gått i sångskola, eller hvad det kallas, så ville han vara liksom lite för mer än andra, fast det bar illa till för den sjåten, fattig och lat och eländig, som han är.

»Nesse med galepennen» är för den skull ett rätt bra spektakel inom socknen, och honom fick baronen lätt att bli fjärdingsman i sitt ställe.

Ifrån den dagen fick högmodsandan än värre makt med Nesse.

Stugan i Galgen tog han och delade itu med ett par täcken, så att han skulle få sig ett eget expeditionsrum, kan tänka.

En dag kom länsman dit och ville tala vid honom.

— Hvar håller Nils hus? frågade befallningsman.

— Jo, fjärdingsmannen är på sitt rum! svarade hustrun, som inte ger mannen efter i högmod.

I detsamma delade sig förlåten och Nisse kom fram mellan täckena.

— Ursäkta, befallningsman, ja' höll på mä' min supé och dä' tar tid, för ja' äter fågel i kväll, bröstade sig Nisse.

— Ja, jag kan se det! Där sitter en bit kvar utaf vingen på västen! myste länsman och pekade på en stor grötkluns, som fastnat i skinnvästen på fjärdingsmannen.

Men det är omöjligt att uppräkna eller omtala allt galet och alla paschasor, som blefvo en följd af det där fjärdingsmannavalet.

»Nesse med galepennen» ställde till det ena eländet efter det andra och lät lura sig till att begå alla möjliga stollastycken, och hela socknen kastade naturligtvis skulden på svärfar hans, ty hade inte »Broken» varit, så hade ju vi som andra haft en rejäl fjärdingsman och inte en sjåter.

På vårsidan hade baronen lurat ut, när mor i Granåsen, »Brokens» hustru, hade sin födelsedag, och så kallade han till sig fjärdingsmannen.

— Du, Nils, som är en bildad karl, tjänsteman och stor sångare, borde gå bort och hålla serenad för svärmor din i kväll! sa' baronen.

— Ja, måntro det! mente Nisse och kråmade sig.

— Gör det! Här har du lite trallarevatten! — Bjud ett par af dina vänner, och när ni smort struparna, så gå bort och sjung och hurra lite grand för gumman! fortfor baronen och lämnade ut några buteljer åt Nisse.

Nå, på kvällen kom »Nesse med galepennen», bra skefbent med fjärdingsmannamössan på nacken och åtföljd af några ungdomar, ner till Granåsen för att ära svärmor sin.

Gumman hade bykt da'n förut, och gärdesgården rundt om Granåsen var garnerad och prydd med tvättkläder.

Då fick Nisse en syperb och härlig idé.

Han tog fast i en sädeskrake vid ladugårdsknuten och band, skam till sägandes, ett af gummans lintyg såsom flagga vid krakens ena ända.

Så utrustad satte han sig i spetsen för ynglingarne och tågade fram mot huset, medan lintyget fladdrade och fylldes af aftonvinden.

Där var, förstås, kaffegille i Granåsen, och när värdfolket och gästerna fingo se det underliga tåget, sprungo de ut på förstubron.

— Ta' linty'et utå kraken, din uslinge! skrek käringen.

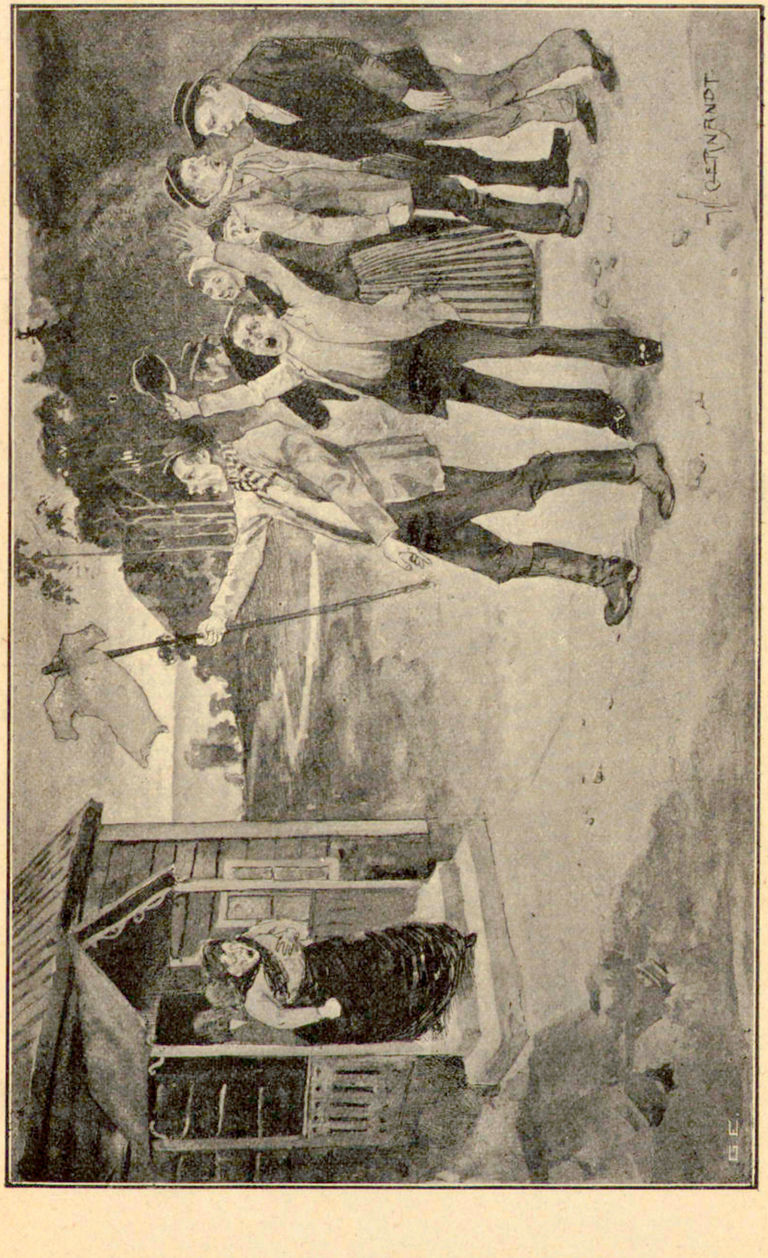

Men »Nesse med galepennen», som kom och skrålade Björneborgsmarschen svarade, förstås, inte ett ord, utan stannade bara, satte fram ena foten, höll flaggan högt och klämde i med sin allra starkaste röst:

»Lys högt du segersälla fana . . .»

— Tösst Nesse och häda inte! röt käringen.

Men Nesse fortsatte och sjöng hviftande med fanan:

— »Sliten af strider se'n en grånad forntids da'r»

— Slitet, säjer du dä', om mitt sping spångande nya linty', så är du evigt olöckli! Klå stollen, Johannes, och täpp igen halsen på'n! gormade gumman i det yttersta raseri.

Och Johannes blef tvungen att ge sig på mågen, och stryk blef där af. »Broken» dängde och slog med sädeskraken, Nesse skrek, käringarna hoade och ynglingarne hurrade, så att maken till lif har där väl aldrig hörts i Granåsen.

Dagen därpå stämde Nisse svärfar sin för öfvervåld med lifsfarligt vapen, och följande söndag fick baronen fatt i Johannes midt på kyrkobacken.

— När nu hela socknen är nykter och skicklig, så borde inte du, som är svärfar åt fjärdingsmannen, ställa till slagsmål och skrik och hurrande i ditt hus vid läggedags! sa' baronen och runkade på hufvudet och suckade och såg så innerligt bedröfvad ut.

— Tugga på det du, Johannes! lät det andra kyrkofolket och grinade.

Det är inte troligt, att Johannes efter detta törs sätta sig till doms öfver andra, för nu är han nästan grundstukad, det syns nog på honom.

Gästgifvarns fula knep.

Nöden är ändå allt en dråplig läromästarinna, ja, så dråplig, att en hjälpepräst i ett högtidligt föredrag betygade, att nöden egentligen lärt människan allt hvad hon kan.

Där öfverdref och ljög han, förstås, inte så illa litet ändå, ty länsmannen, som vi ha' fått hit, har lärt sig att kränga och vränga lagen, så att man kan hissna däråt, men det är inte nöden, som lärt honom det.

Skam är måntro också en bra läromästare.

Sven Månsson, som ägde ett halft mantal Lurakullen i västra kanten af den här gudomliga socknen, har lärt sig att förkunna ordet så förskräckligt och så kraftigt, att jag hört många förståsigpåare slå sig i backen på, att statskyrkan inte har en värre predikare, och att självfva biskopen skulle bli bet och stukad, om han gåfve sig i dispyt med Månsson.

Men inte är det heller nöden, som lärt upp Sven Månsson till en sådan färdighet. Nej bevars, högfärden och självförtroendet och till och med oförskämdheten kunna, skam till sägandes, lära folk en hel hop.

Men nöden lär oss i alla fall rätt många bra saker.

Här ha' vi nu Inga Matilda i Knipan, som, då hon var försänkt i stor nöd och vånda, gjorde en icke så oäfven uppfinning, hvilken kan vara till stor båtnad för kvinnokönet, fast gubbarna, gunås, inte ha' rätt stor anledning att prisa densamma.

Inga Matilda hade i alla tider haft en rysansvärd passion för kaffe. När Johannes tog henne till hustru och förde henne till sig i Knipan, hade han just inga skulder på gården, åtminstone ingenting att tala om. Men nu är han blott och bar. Nästan allt hvad han ägt har smält bort i kaffekokaren, så det är inte underligt, att han är rasande på Inga Matilda och sticker henne med ord för hennes hemska kaffemani.

En gång tittade vi in till honom, när vi gingo till kyrkan. Johannes stod redo att följa med oss.

Men just som vi skulle gå, vände han sig om i dörren och försmädade hustru sin i allas vår närvaro, sägande:

— Du låter väl i Guds namn inte kaffekokarn stå och frysa fötterna af sig, Inga!

Hon blef, förstås, ilsken och bjäbbade:

— Dra du åt helsefyr, så möter du inget körkefolk!

Måntro, där man och hustru lefva så, där kan ju ingen välsignelse finnas.

Och det gjorde det inte heller i Knipan.

Till sist blef det så usselt, att de ingenting hade att köpa klarskinn för, och det tog måntro ett djupt tag uti Inga Matilda. Ty en sannskyldig kaffekäring försakar hellre nådamedlen än klarskinn till kaffet.

Det var i denna stora vedermöda, som hon gjorde sin stora upptäckt.

Kaffe och socker det skaffade hon sig nog, den harpan, genom byte med smör och hafremjöl, som hon stal från Johannes. Men klarskinn hade inte landthandlaren särskildt, utan för att komma åt sådant, måste Inga köpa hela lutfiskar, och dithän sträckte sig numera icke hennes väldighet.

Det var i denna djupa klarskinnsnöd, som hon fann på att klippa en bit ur gubbens gamla skinnbyxor och lägga i pannan hvar gång hon kokade sin älsklingsdryck.

Var inte det ett knepigt och bra påhitt?

Men en dag, då Johannes skulle ut till skogs och förty ville anlägga sina gamla skinnpantalonger, fann han dem grufligen spolierade. Hela bakdelen var borta och där blef ett fasligt väsen i Knipan.

— Dä' ha' råttorna gjort! lät Inga Matilda.

— Nu ljuger du! Jag sir nok, att dä' ä' kleppt mä' sax! dundrade Johannes, och slutet blef att käringen måste krypa fram med rena sanningen.

— Dä' ä' ett syndastraff öfver dej, för att du inte unnar mig lite klarskinn! pep hon.

Men se'n gick Johannes omkring i gårdarna och jämrade sig dag in och dag ut.

— Dä' tjänar ingenting till att sträfva och våndas. Nu har hon druckit upp gård och grund, ja, hon har inte ens skonat skinnbyxorna! snyftade han.

* * *

För en liten stund sedan nämnde vi ett ord om skam, och hur han kan hjälpa folk, särdeles länsmän, att göra uppfinningar. Det är nog inte mycket passande att så här i bättre sällskap nämna de där bägge kompanjonerna, ty det kunde möjligen bli en ful vana, men jag kan i alla fall inte låta bli att omtala, hvad »gamlefar» lärde gästgifvaren i Blankebo att göra en gång före jul.

Det är en rent af ynkelig historia, som mer än någonting annat visar, hur den ledingen går omkring än i dag som ett rytande lejon för att locka människor på fall och ifrån den rätta vägen.

Gästgifvaren hade suttit mycket trångt i flera år, gudskelof. Hälften af oss här i trakten äro väckta och större delen af de andra äro blåbandister eller goodtemplare, hvadan det, gubevars, inte har varit så vackert att vara gästgifvare i Blankebo. Hade här inte kommit en och annan profryttare, som lefvat såsom den förlorade sonen, och öde-

lagt sin firmas pänningar därnere, så hade gästgifvaren i Blankebo varit så lagom fet vid det här laget.

I hvardagslag och då ingen profryttare varit där, gick han därnere såsom en pelikan i öknen och slokade med hufvudet och såg hängfärdig ut.

Men så före jul räckte honom skam ett reelt handtag. Kan man tänka sig att han fann upp att låta trycka en mängd etiketter, på hvilka med stora bokstäfver stod präntadt

Sundhets-
och
Hälso-Konjak
För Sjuka och Svaga.

De där etiketterna klistrade han på en del buteljer, som innehöllo hans ilsknaste rom och satte ut dem i fönstret, så att de förbivandrande skulle kunna läsa det.

Nå, några dagar efteråt hade vi bön i Blankebo missionshus, och när vi gingo förbi gästgifvaregården, så föllo våra fromma blickar helt oförhappandes på de där etiketterna.

Vi stannade och stafvade oss igenom gästgifvarens skrift.

— Hvad som kan vara nyttigt för en svag kropp är ingen synd att taga. Herren har beskärt oss vissa läkemedel! sa' skolmästaren och tillade, att han, som länge lidit af andtäppa, ville pröfva på medlet.

Då voro vi genast flera stycken, som kände på oss, att vi heller inte voro så värst starka till hälsan, hvarför vi gingo in en hel skock och frågade oss för angående »Sundhets- och hälsokonjaken».

Gästgifvaren hade anlagt en from, ödmjuk och botfärdig min, den banditen, och han till och med suckade flera gånger.

— Dä' är en predikant i Stockholm, som har funnit opp det här medlet! lät han.

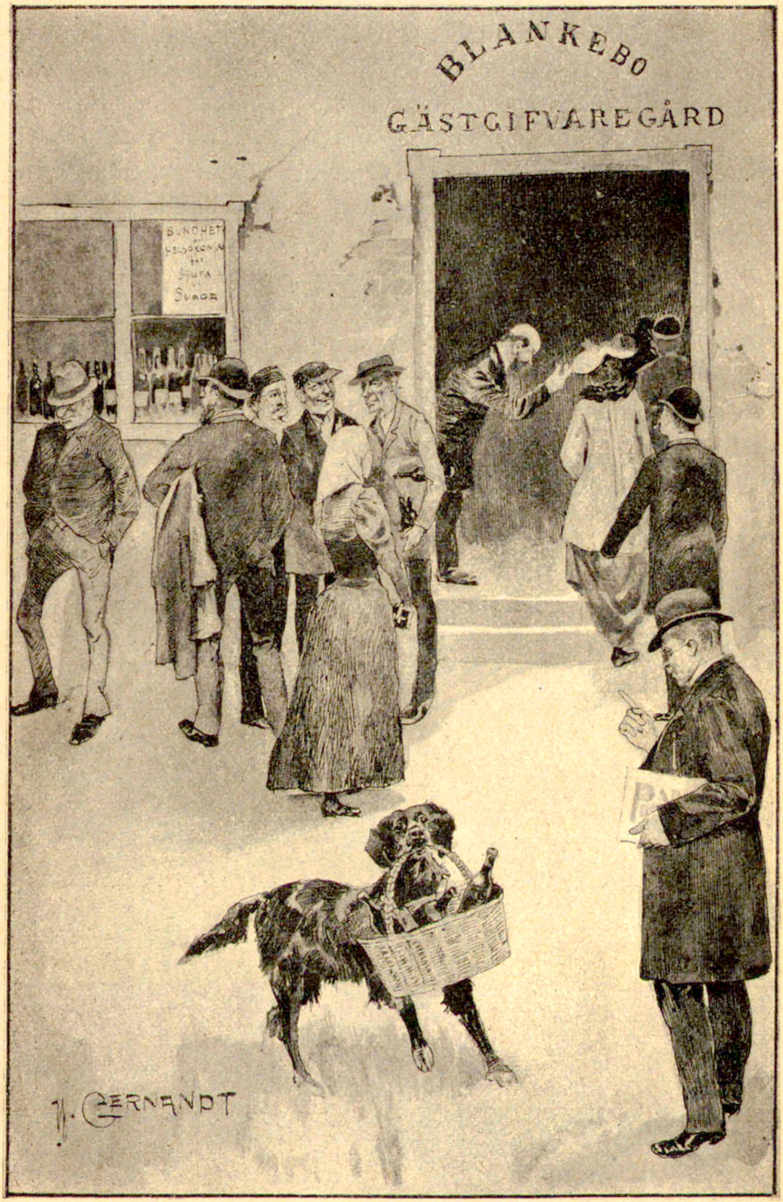
BLANKEBO
GÄSTGIFVAREGÅRD

— Har en predikant funnit opp'et, då kan en kresten med godt samvete tära't! sa' vi och köpte oss en och två buteljer till mans samt gingo se'n åt hemhållet.

När vi kommo en bit uppåt backarna, smakade vi medicinen och kände oss strax efteråt förunderligen styrkte. Flera af oss betogos af en rent af öfversvallande glädje, så jag tror att vi till sist mera lofvade gästgifvaren än herranom.

Ifrån den stunden fick gästgifvarens »Sundhets- och hälsokonjak för sjuka och svaga» en vådlig åtgång, och gästgifvaren blef för hvarje dag allt fetare och mera skinande. En sådan jul som den hade han inte haft på länge. Men det andliga lifvet i socknen höll på att rent af gå under, och från den betan har det inte varit någon riktig fart i nykterhetsarbetet här i orten.

Godsherrns festmåltid och torparns kalas.

Den rike godsherrn hade inbjudit samtliga sina underhafvande till det vanliga festsamkvämet i herrgårdens stora kök på nyåret.

De voro allesammans, undantagandes barnen, befallda fram till kl. 4 e. m., och hvart man kom på godset, hade folket den dagen tvättat sig i såpa, så att deras ansikten skeno så blanka och härrliga som nyskurade kaffekokare, samt putsat och rakat sig det värsta de kunde.

Det var inte värdt för dem att komma fram smutsiga eller i orena paltor.

— Dä' ä' den besvärligaste dagsverksda' vi ha' under året. Hela kalaset ä' inte värdt så mycke bråk, som man får kosta på sig! plägade folket säga.

Kom man in i något af de längst bort från hufvudgården belägna torpen vid middagstiden den stora kalasdagen, kunde man få se man och hustru i färd med att riktigt skrofäta som man säger.

Och om man då råkade anmärka, att de åto som om de inte sett mat på eviga tider, så svarade de alltid grinande:

— Ja, måntro det, vi ha' lång herregårdsväg och få ingen matsäck ta' mä' oss i da'!

— Men ni ska' ju på kalas därframme!

— Lite té och en predikan, som frun läser upp, dä' står en sig inte på tills en kommer hem, äss en inte broar unner duktigt i förväg!

På den bestämda dagen och klockslaget sutto alla godsarne med sina hustrur på de insatta bänkarna i det ståtliga köket.

Kopparkärl skeno på hyllor kring väggarna, och från spiseln spred sig ett starkt doft ur den ångande tékitteln.

— Herre Gu', om dä' ändå vore en rejäl fläskgryta! vågade Erik på Snabben hviska till sin granne.

— Tösst, tösst, herrskapet kan komma hvilken menut som hälst!

Det var litet tryckt därinne.

Patron höll ett strängt regemente och ville gärna att den ene godsaren skulle springa till honom med skvaller om den andre.

Han hade dem på sina fem fingrar, förföljde den, som inte ville »bära till honom dålighet» om sin granne eller som försummade gå och höra den präst, som han och frun gillade, eller gick och hörde den, som herrskapet icke tyckte om.

Så det var inte något roligt ställe just.

Längst bort bakom ryggarna på de andra satt Johan i Gummebo och skylde sitt ansikte.

Han var den, som patronen höll sämst af allesammans, fast han var den likaste dagsverkaren och en hjälpsam och god människa.

Hade han två rockar, kunde han ge' bort den ena, om nöden stod på, och likadant var det med hustru hans.

Men patron var rasande på honom. Han fick honom hvarken att skvallra eller att gå in i »helnykterhetsföreningen», som han stiftat på gården.

Och det värsta af allt var, att Johan gifvit tak öfver hufvudet åt kammarpigan, enär patron dref ut henne i ur och skur en höstkväll för sin systersons skull.

Johan visste, att han inte var någon gärna sedd gäst och därför satte han sig så, att patron inte skulle få ondt i sitt hjärta af att skåda honom.

Han höll denna gång också knappt på att kunna sitta, ty i två föregående nätter hade han vakat öfver Ivar i Strängen, som låg tvärt för döden i lunginflammationen.

Rätt hvad det var kom herrskapet emellertid ner i köket.

Patron höll ett litet tal och tackade dem för det flydda året. Han var nöjd med dem allesammans, yttrade han, undantagandes Johan i Gummebo, som fortfarande hölle sig fjärran från den rätta vägen och följde sitt eget kött. Men kanske kunde också han räddas.

Så läste då frun det vanliga måttet ur en andaktsbok, medan gubbarne sutto och längtade efter att få masa hem igen, och gummorna önskade sig ett par af de blanka kastrullerna på väggarna.

Det var, förstås, deras andakt.

Men under läsningen somnade Johan in, genomvakad som han var, och sof och drömde om de glada nyårskalas, till hvilka han, när han var barn, fick vandra i sällskap med far sin, för många år sedan, under den förra ägarens, baronens tid. Han sof och log i drömmen så lugnt och godt, att han knappast vaknade, när hustrun stötte honom i sidan, då den välsignade tébrickan slutligen kom bort till den ändan.

Långt ifrån halfvaken och med drömmen ännu gyckIande framför sig, for han upp och började sjunga:

»Den signade dag» — — —

— Tyst, mina vänner! Hör Johan sjunger! Kanske han fått ett annat sinne, hviskade patron.

Och Johan sjöng i sitt drömmande tillstånd den gamla visan från hans barndomstid:

Den signade dag,
Då Olle och jag
Bodde på Stigabergs kulle.
Bränvin hade jag,
Bränvin hade han,
Vi söpo oss båda så fu'ulle.

Ni kan tro, att där blef en patron och en fru, som voro lagom milda, när de hörde denna rysliga hädelse. Det hjälpte inte att Johan, när han blef vaken, bedyrade, att han inte vetat om sin sång, att det skett i yrsel, förorsakad af vakandet öfver grannen. Patron förkunnade, att det allt för väl hördes, hvaraf hans synddrypande hjärta var fullt.

Och en botpredikan blef där, som hette duga, i en hel timme, innan folket fick gå. Det var inte långt ifrån, att Johan blifvit uppsagd från torpet.

Kantänka, sjunga en sådan sång vid en téfest!

Men veckan därpå stod där i länstidningen, under rubrik: »Storståtligt gästabud för underhafvande» en vacker skildring om, hvilket kalas patronen bestått sina godsare, och hvilken öm och omtyckt husbonde han var.

* *
*

När Johan och hans hustru kommo på kvällen hem till Gummabo, sprungo barnen emot dem ute på gården.

— Far, mor, vi ha varit öfver spången på andra sidan mossen, borta hos Danjel i Risbygget. Danjel har inte varit hemma se'n nyårsafton. Då gick han sin väg, och barnen och mor deras och gamla mormor ha ingen mat, di ä' så hungriga, så hungriga. Där fins inte en brödbit i huset! skreko barnen.

— Kors att vi inte ha tänkt på dem på så länge. Gack in, Greta, sätt på och koka det bästa du har, så ska vi göra ett litet fattigkalas i kväll, vi som patronens. Ja' tar kälken och drar efter mormoran, di andra orka nog gå, förklarade Johan.

— Tänk så roligt! ropade barnen, och fast Johan var så trött förut, satte han i väg som en pil med kälken öfver mossalaggen den långa obanade vägen bort till Risbygget, hvilket låg inom den andra sockengränsen.

Vid kvällsmatsdags kom han åter, dragande en utgammal, försvulten gumma på kälken, och efter den stapp-

lade en yngre kvinna med ett litet barn på armen, följd af fem andra små, som höllo henne i klädningsfållen, bleka, magra och hungriga, så att det skrek i dem, och frysande, så att deras små tänder skallrade.

Men inne hos Greta var ljus och värme och kaffe och en välkomsthälsning, som var hjärtligt menad ändå.

— Hej, nu allesammans, skrek Johan och såg inte alls sömnig ut längre! Värm er nu, godt folk, så ska' vi ha' oss ett litet kalas se'n!

Det var väl inte mycket fint eller omväxlande, det som bjöds, men det var rikligt och på samma gång det enda och det bästa som fanns.

Johan satt och såg på, hur de stackars små Risbyggebarnen åto, nej, slukade allt hvad de fingo, och ju mera de förtärde, dess belåtnare såg han ut.

Aldrig har en värd varit mera mån om sina gäster än Johan den kvällen, och ingen har känt sig lyckligare öfver sitt värdskap än han, då de små slutligen voro mätta och hade återfått sin barnaglädje.

När deras magar voro fyllda, glömde de sitt elände och sin fattigdom.

— Nu blir I här i natt! Dä' ä' för mörkt för er att gå hem i kväll, småbytingar. I fån krypa tillsammans med våra pysslingar, och åt de gamla ska' vi nog reda plats. Så få vi se, om vi ha nå't att ge er till frukost i morgon! log Greta.

* * *

Snart sofvo både värdfolk och gäster i det af patronen föraktade torparhemmet, sofvo sött och lugnt.

Framåt morgonen stötte Johan sin hustru i sidan.

— Hur många limpor har du kvar utå' julabaket?

— Åtta stöcken!

— Ge de fyra åt de stackars människorna, när de gå hem fram på da'n!

— Nej du, ja' har allt tänkt att ge dem de sex; vi få nog baka före dem!

— Gu' välsigne dej för dä' or'et, Greta! Du ä' möcke bätter än ja'! sa' Johan, i det han steg upp och tände i spiseln. — —

Men om det kalaset i Gummebo skrefs det, förstås inte ett ord af skolmästarn till länstidningen.

Hvad orätt fås med sorg förgås.

— Johannes i Hökensås är allt en konstig kropp och en karl för sig själf. Gu' vet hvar han kom ifrån eller hur han vändt sig förr i världen. Men nå't konstigt är det i alla fall med honom! plägade det sägas om ägaren till det aflägset i socknen belägna men bördiga Hökensås.

För många år se'n hade Johannes kommit ditflyttande, sedan han ropat in stället å exekutiv auktion inne på kansliet.

Han slog sig inte just mycket i slang med folk, och ingen sökte egentligen honom heller, ty Johannes var karg och morsk och fåordig och liksom flydde alla människor.

Men var han någon gång tvungen att vara tillsammans med folk, så hade han inte svårt för att snäsa och bita omkring sig, så man sa' då inte mer än man väl behöfde till honom.

När han bott i Hökensås ett par år, gifte han sig med en stackars beskedlig änka, som hade en dotter från förra giftet.

Hur de lefde tillsammans, visste man just inte, men det troddes allmänt, att både hustrun och flickan inte hade det för trefligt.

Det gick dock år efter år, och sent omsider fick man reda på, att det inte stod så rätt till med åtkomsten af de pänningar, för hvilka Johannes köpt sitt hemman.

Det kom nämligen en dag en knalle ut i socknen och sålde sitt kram i stugorna, och när han varit uppe i Hökensås,

svor han se'n och bedyrade på hvart enda ställe han kom, att Johannes bestämdt vore samma person, som varit tillsammans med Magnusson i Fritsla, då denne blef af med åtta tusen riksdaler på en marknad, utan att han se'n ens fick se röken efter pänningarna.

— Jaja — sa' folket — dä' kan en allt hålla troligt, för nå'n riktig välsignelse hvilar då inte öfver Hökensås nu för tiden!

Och efter den betan flydde man Johannes än mer.

Han hade svårt för att få tjänstefolk, och skulle han ha »hjälpe», fick han betala mer än någon annan, så det tärde och gnagde dagligen på hans medel på alla sätt och vis.

Hade inte hans styfdotter varit en så snäll och rar flicka, som hon var, hade han säkert aldrig kunnat, för sitt dåliga ryktes och sitt vilda illvetts skull, ha någon dräng.

Men nu var det så lyckligt för honom, att Anders Bom tjänade kvar där år efter år, bara för det han tyckte om tösen.

Och denna å sin sida bedyrade, när Anders menade på, att han ville flytta, att hon skulle gå på hufvudet i gölen samma dag, han droge sin kos.

Emellertid började det gå allt mer och mer bakut för Johannes.

Det var som förgjordt för honom. Jämt och samt miste han kreatur, och ständigt fick han dålig äring. Var det torrt på våren och försommaren, så att jorden rent af liksom skrek efter rägn tills det kom ett åskväder, så var det nästan säkert, att åskbyn rusade öfver ägorna på Hökensås utan att släppa ner en droppe vatten, förrän den kom en half fjärdingsväg bortom Johannes' åkrar, för så vidt den inte hade hagel med sig, ty i så fall hände det mångfaldiga gånger, att de svarta molnen stannade en vändning öfver Hökensås och laddade ur sig sitt fruktansvärda innehåll och förhärjade hans säd.

Det hvilade, som folket sa', ingen välsignelse öfver Hökensås.

Johannes fick lof att inteckna gång på gång, men pängarna gingo som de kommo, Gu' vet hvart.

— Jag tror, sa' Anders ibland, att om husbonden rätt nitade fast sedlarna med fyrtumsspik vid väggarna, så gingo de ändå sin kos.

Omsider började Anders förstå, att det inte gärna kunde hålla ihop länge till för Johannes, och han hörde sig därför om efter ett torp eller ett litet arrende samt sa' en dag till Johannes, att han tänkt flytta den följande 24 April, och att han hade för afsikt att gifta sig.

— Hvem ska' du gifta dej mä'?

— Med Kristin, eran styfdotter. Vi ä' öfverens om det! svarade Anders frimodigt.

Men då blef det lif i Johannes på Hökensås. Det var rätt så när, att han nappat ner bössan och skjutit på drängstackarn, ty Johannes hade naturligtvis Kristins fäderne-arf inne med sig, och han ville, förstås, inte ut med pängarna.

— Kommer du fram med sån't en gång till, så klipper ja' bå' flickan och dej, om det rätt ska' ske, när I sofva! hotade han och såg så hemsk ut, att Anders blef nästan rädd, fast han annars inte är så buskablyg.

— Vi få hålla ut en tid till. Herren hjälper oss allt till sist! sa' Kristin efteråt till Anders.

* *
*

Nå, påföljande pingstafton hade Kristin och Anders på kvällen gått ut och satt sig bakom den stora eken, som står i bolet vid Hökensås, en bit från ladugården.

De öfverlade, huru de skulle vända sig, och huru de skulle reglera sin framtid, ty de förstodo grannt, att det snart skulle vara slut både med Johannes och hennes fäderne-arf.

Rätt som de sutto i sina funderingar, tyckte de, att det var, som om någon gått i ladugårdsdörren, och när de lyddes och tittade, fingo de se Johannes smyga fram på gatan mellan förhuset och byggningen.

— Han ä' ute och spionerar efter oss. Vi ska' gå en bit längre bort! sa' Anders och gick med Kristin i skuggan af några hasselbuskar, som stodo ett stycke därifrån. De hade emellertid icke suttit länge, förrän de fingo höra liksom ett smattrande rägn, och när de sågo upp, brann det i ladugårdens alla fyra hörn.

Det var ingenting att göra åt den saken, utan hela längan lades i aska, och det var med knapp nöd man kunde rädda boningshuset.

Det kom, förstås, en hop nyfiket folk om pingstdagen upp till Hökensås, och när man började undra öfver hur elden kommit ut, kände Johannes, att Anders såg så konstigt på honom.

Han tyckte precis, att det stod att läsa i drängens ögon:

— Dä' har husbonden själf tändt på!

När de nyfikna sedan gått sin väg och Hökensåsfolket satt där i sorg och bedröfvelse inne i stugan, tog Johannes på sig en gudsnådig min och till och med grät.

— Du har tjänt mig troget, Anders, sa' han, du ska' få halfåttingen i Möcklamo, för efter detta kan ja' inte bruka honom tesammans med gården. Du kan reparera upp huset ett grand och flytta dit med Kristin, så snart du vill och ta det, uppsådt som det är.

— Vi kan rätt skrifva't tvärt, så får du fasta på't nu vid sommartinget! tillade han.

Så skedde också, och vid midsommartiden flyttade Kristin och Anders in i det lilla stället.

De visste nog, hur elden kommit ut i ladugården, men inte ville de bli några angifvare eller ställa till elände, och intet vidare förhör blef där heller om saken.

G.E.
GERNANDT

Strax efter eldsvådan tog emellertid Johannes till att dricka omåttligt. Han kunde aldrig sofva en blund om nätterna, utom då han var full, och för hvar vecka som gick, blef han allt värre och värre och allt mera virrig i hufvudet.

Det uppdagades snart, att han försäkrat sin ladugård i två bolag, och i stället för att han hoppats få en dubbel ersättning att reglera sina affärer med, blef där process utaf och slutet blef det, att han enligt reglementena icke fick ut ett öre i brandskadeersättning. Och det knäckte honom alldeles.

Den 14 Mars följande år fick han gå från gård och grund och söka en fristad för hustrun och sig i Möcklamo hos Anders och Kristin.

För dem blef han hela våren en vådlig tynga och med deras nattro vardt det klent beställdt.

Det myckna supandet under det sista året och ångesten och samvetskvalen hade nämligen alldeles förvridit hufvudet på den gamle syndaren.

Allra värst var han om nätterna, då han låg och våndades och skrek som en riktig galning, så att man kunde bli mörkrädd för mindre.

— Rör inte mina åtta tusen, ja' har gömt dem i stengärdsgårn, så knallen hittar dom aldrig, och ja' visar ingen stället, om I bösten mina lemmar så små som gryn! Tjugofem famnar från östra renen — fjärde stenen nerifrån — ligg I tills jag förlossar er en mörk advendtsnatt, när det passar — — Fotogén och halm det brinner bra; säj ingenting, Anners lille, men brinner gör det och pängar blir dä'! Usch, röken kväfver me! — ja' kan inte andas! Ta' hit brännvinskruset!

På det viset låg han och fantiserade och skrek och slog omkring sig i sängen hela våren igenom, och Anders undrade jämt och samt, hur det skulle sluta.

Veckan före pingst blef han liksom litet vettigare och lugnare, så att han kunde gå ut och till och med biträda lite grand vid arbetet.

Men han sa' aldrig ett ord till någon människa.

Själfva pingstaftonen hjälpte han Anders att svedja vidjor till en gärdesgård, som de satte upp borta i hagmarken, och hela förmiddagen höllo de på med den saken.

— Nu gå vi rätt hem och få oss lite middag, så få vi göra't färdigt i afton! sa' Anders och torkade svetten af pannan.

— Gack du, ja' ä' inte hungrig, utan stannar och ser efter elden! svarade Johannes.

— Ja, som I vill! Ja' ska' ta' hit lite mat till er! mente Anders och gaf sig i väg.

När han om en timme återvände till arbetsstället, kände han redan på afstånd en svår lukt af brändt kläde, och när han kom fram, låg Johannes där halfbränd och död. Gubben hade fallit framstupa i den eld, vid hvilken han svedde vidjorna.

— Han tänkte komma sig upp genom eld, men i stället blef han själf förhärjad af den. Ja, ja, det står ju också, att de ogudaktiga skola af eld förtärda varda, mumlade Anders i förfäran, under det han rullade bort den döde ur den heta askan.

Stolla-Greta.

Precis som de klämde i med sammanringningen en söndag på eftersommaren tröt Stolla-Greta borta i fattighuset, och när budskapet härom, redan innan ringningen hunnit sluta, spred sig bland kyrkfolket, togo gummorna till att snyta sig, så att det lät som om en sotig fotogénmotor arbetat inne i vapenhuset, och de suckade:

— Gu' gifve, att hon bara slutat i en lycklig stund, den skråen!

Men gubbarne och socknens styresmän och fäder logo ett bredt löje och sa':

— Nå, det var just ingen dålig nyhet på söndagsmoron, för hon har ju ibland varit te stor tunga för kommunalkassan. Om nu länsman bara finge tillstånd att jorda gesällen, som de hittade död i Mogårds hage häromsistens, så kunde vi ju slå ihop bägge två begrafningarna och sparade ett par ringedagsverken!

* * *

Det var nu många herrans år, som Stolla-Greta gått omkring småtoseter på vägarna och skrämt kvinnor och barn med sitt vilda tal och sina brinnande ögon.

Hon gjorde väl aldrig hvarken sig själf eller andra något ondt, och vissa tider kunde hon tala rätt förståndigt, särdeles om vintrarna, men så fort det blef sommar och

varmt, satte det liksom värre åt henne i hufvudet, och då masade hon ut åt vägarna med ett rep i näfven och påstod, att hon skulle ut och hänga upp — »ormen, som bedrog henne». Vid sådana tillfällen såg hon allt lite hemsk ut.

Oss socknebor, som kände till hennes tosingaforor, skrämde hon förstås inte. Men det hände tidt som oftast, att hon rusade i väg långt utomsocknes i våld, och då blef hon vanligen upptagen och hemforslad på vår bekostnad. Många pängar ha' vi fått lägga ut för sådana skjutsar, så det var då inte så underligt, om gubbarne fällde ett ord om, att hon varit en tunga för kommunen.

När hon var ute för att »hänga upp ormen», såg hon hvarken åt bönder eller herrskap. Men det underliga var, att hon liksom fick frossan i hela kroppen, så fort hon fick syn på någon luffare. Mötte hon en sådan, sprang hon fram med sitt rep och glodde in i ansiktet på'n så hemskt, att otaliga luffare under årens lopp blifvit nästan vettskrämda och sprungit halfmiltals för henne.

Så det får man då tillstå, att Stolla-Greta varit vida verksammare än både fjärdingsmän och sexmän att hålla sådana från våra dörrar här i gället.

Hur Greta blifvit så där toseter och stundtalsgalen, hade man egentligen inte reda på.

Man visste blott, att hon för 20 år se'n tjänat på herregården och varit riktig och reel i alla stycken, och att hon plötsligt en morgon befunnits vriden.

Inbunden och förfärligt häftig hade hon dock alltid varit. Herrskapet sökte läkarehjälp för henne, men då det inte hjälpte, fick kommunen öfvertaga henne. Det var då hon kom på fattighuset och kristnades till Stolla-Greta.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— Jaha, då ha' vi ock två fattiglik ofvan jord i socknen! sa' folket och gick in i kyrkan, när sammanringningen var slut.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Det här inträffade, som sagdt, på eftersommaren eller just vid den tid, då lingonen voro mogna.

Då hålles det, som man vet, ett grymt lif ute i hagmarkerna, dit käringarna barka i väg med sina korgar för att komma i förväg för hvarandra och kunna rifva till sig det mesta de förmå af de kostbara bären, innan andra hinna dit.

Så hade ock en dag under föregående vecka Inga i Snufvebo, Karl Peters huskors, fått för sig, att hon skulle göra ett rännande till Mogårds kohage för att repa bär, innan hennes grannkvinna, som hon visste ha sitt lingonställe där, hunne göra rent hus.

Inga dängde i väg, så fort hon satt fram middagsmaten och hojtat in karlarne.

— I får ta' er aftonvard i skåpet, för ja' blir nog te' kvällen! sa' Inga i dörren.

— Ja vars, men du är väl hemma till grötadags? skrek Karl Peter efter henne, när hon skalade i väg, så att det snarkade i kjolarna.

Nå, Kalle och drängen satte sig till att äta, och när nu Inga var undan, togo de tid på sig och gjorde sig inte alls brådtom, utan tyckte som så, att de för ovanlighetens skull gärna kunde bestå sig lite mataro.

De hade väl setat där och tuggat vid pass en knapp halftimme, då Inga helt oförmodadt tumlade in i stugan och sjönk ner på soffan vid dörren, hvit i synen som det raraste bru'alakan.

Såväl Karl Peter som drängen tappade sina träskedar af förvåning, när de fingo se den eljes barska kvinnan i sådant skick och stirrade på henne en lång vändning.

— Vell nu den förhärdade maran ri'a dej igen, Inga lella? utlät sig ändtligen Karl Peter.

Men Inga bara ristade på hufvudet.

— Eller har du var't i gräl och slagsmål med Stina i Mogård, så att ilskan stockat sej i bröstet och vell kväfva dej?

Gumman svarade inte, utan fortfor att runka på skallmejan och sucka.

— Jesses bevare mej! — skrek då Karl Peter och for upp — då har väl skam själf uppenbarat sej för dej i krösenamarka och kanske han till och med friat te' dej!

De orden tycktes liksom stöta Inga, så att hon fick sitt målföre åter.

— Gack efter folk och skicka bu' på länsman! Där ligger en dö'er gesäll bakom en lita tall en bit från vägen i hagen! flämtade hon slutligen.

Och så var det gunås också.

Drängen fick löpa efter länsman, och när han kom, gingo Snufvebokarlarne och Mogårdsfolket dit ner och funno liket.

Ingen kände igen den döde, och inte blef man klar på huruledes han dött heller.

Men riktigt kallnad och liflös var han i alla fall, och man kan tänka sig hvilket prat och rabaskande det blef i socknen i följd af denna händelse.

Inga i Snufvebo blef efteråt ett riktigt vidunder af märklighet, och Karl Peter hade på länge inte ett dyft till nytta af henne, ty dagligen trafvade hon omkring i gårdarna och förtäljde, hur det bar till, när hon upptäckte den döde, och hur han då låg med hufvud och ben och tillbehör.

* *
*

— Vi få inte begrafva honom, förrän jag fått besked från Kongl. Maj:ts befallningshafvande. Jag får lof att skrifva en rapport om saken! förklarade länsman.

— Men det är svårt att ha' en dö' människa liggande ofvan jord i rötmånaden, så det vore väl, om konungens befallningshafvande ville raska på! sa' Måns i Mogård.

— Jag ska' skrifva utanpå brefvet hvad det handlar om, så ta' de bums ihop med det! lät befallningsman och teck-

nade nederst på kuvertet: *Tjänstebref, innehållande en funnen död mansperson*».

— Dä' blir duktigt. Nu legger di nok inte på dä' inne på kansliet! förklarade Måns.

* *
*

Det var denna händelse som åstadkom, att vi den berörda söndagen efter det Stolla-Gretas död blifvit spord kunde tala om, att vi hade två fattiglik ofvan jord.

När nu gudstjänsten var slut och vi kommo ut ur kyrkan, stod mor i Höganäs därute på backen och såg besynnerlig ut i synen.

Vi visste att hon alla dagar mer än andra omhuldat och sett till Stolla-Greta, och då pratet sade, att Greta natten förut inte ville styra sej, förrän man skickat efter Märta i Höganäs, så skockade vi oss omkring henne och sporde, hur den stackars tosingen haft det i det sista.

— Åh, det är så underligt, så underligt, go'vänner! Aldrig trodde jag, att ja' skulle få upplefva en sådan romal, för en romal är det, värre än i nå'n följetång! suckade Märta.

— Kära hjärtandes, är dä' en romal, så tala om'et, om det inte är nå't, som hänger ihop mä' bektens insegel! läto vi och blefvo så upptända af nyfikenhet, att vi knappt visste till oss.

— Käre Gu', ja' vet knappt, om ja' drömmer eller ä' vaken! Men när ja' kom till fattighuset i ottan, låg Greta och drogs med dö'en. Det var som om någonting hade sprungit sönder i bröstet på henne. Men vettet hade hon åter i det närmaste!

— Åh, bevars!

— Jo, hon talte om hvad ingen förr vetat!

— Gjorde hon! sa' vi och sträckte fram halsarna och spände öronen.

— Ja, gjorde hon så. Men kanske ja' inte bör yppa't, förrän ja' talt med länsman! fortfor Märta.

— Bah, nu ä' hon ju döer, och med den, som ä' i dödsriket, kan väl ingen länsman ha' nå'n makt, rätt så'n maffe han vill va'! inföllo vi.

— Nå, det var då ett vist och sannt ord! Jo, Greta berättade, att när hon tjänade på herregårn, så var där en gång en målare från sta'n och gjorde en hel hop grannlåter i taken. Och det minns ja' nu grannt själf. Hon blef då bekant med den eländiga människan och tog till att tycka om honom, så att hon kunnat dö, och så att hon rent af syndade med det! mente hon.

När målaren rest sin kos, fick hon emellertid spörja, att han var en vådligt dålig människa, som inne i sta'n hade ett par tre stycken fästemör, och att han därinne gått och gjort narr af henne. Då hon på det viset kom underfund med, att hon kastat bort sina likaste och bästa känslor på en usling och en bedragare och en drinkare, så liksom brast det sönder någonting i hufvudet på henne, när hon låg och sörjde och funderade en natt.

Efter den natten mindes hon knappast annat, än att det var någonting, som jämt och samt hviskade inom henne, ibland högre, ibland saktare, att hon skulle »hänga eller strypa ormen, som bedrog henne». Den rösten talade till henne äfven nattetid!

— Aha, då var det den, som dref henne omkring med repet på vägar och stigar för att leta efter »ormen». Dä' förstå vi nu!

— Jaha, och i tisdags kväll hade hon förnummit rösten starkare och tydligare än eljes, och just då hade hon mött en stackars aftynad vandrande gesäll ute på Mogårdsvägen.

— Åhåå!

— Jo, och när hon tittade i ansiktet på'n, så kände hon igen, att det just var ingen mer och ingen mindre än den där målarn, som hon älskat så starkt och som bedrog henne.

— Kors i Herrans namn!

— Hon mindes, sa' hon, att hon lockat honom en bit från vägen, att hon lydt rösten och kväft honom med repet samt att hon tyckt, att det kändes så godt, när hon hållit till strupen på'n, och att det låtit så skönt, när han rosslade!

— Herren bevare oss! Då är det Stolla-Greta, som mördat Mogårdsgesällen! Tänk så underligt, så rysligt underligt det kan gå till!

— Men ångrade hon inte gärningen, när vettet tycktes ha' återvändt till henne? ropade vi.

— När hon talt om alltsammans, yttrade hon ingenting, förrän strax innan hon slutade, utan bara låg och plockade med fingrarna i täcket.

— Men plötsligt tittade hon upp ett ögonblick och frågade:

— Herren förlåter ju sådana, som inte veta hvad de göra?

— Ja, lofvadt vare hans namn, nog gör han så! svarade jag.

— Och när hon fick höra det, såg hon riktigt både vettig och glad ut. Men inom några minuter efteråt dog hon! slutade mor Märta och torkade sig i ögonen med förklädssnibben.

Vi stodo där emellertid länge och väl på kyrkobacken och förvånade oss den ene med den andre öfver denna här underliga paschasan, hvilken lät, såsom Märta sanningsenligt sagt, likt den värsta »romal» i en följetång.

— Tänk ändå så konstigt det kan bära till och hampa sig här i världen! Nu får Stolla-Greta likväl till sist och ända intill uppståndelsens morgon sofva i samma graf som den, som bedrog henne och som hon blef toseter för! sa' slutligen Jonas i Åker.

— Ja, underliga äro försynens vägar och besynnerliga! slutade vi och tyade oss till sist åt våra hemhåll.

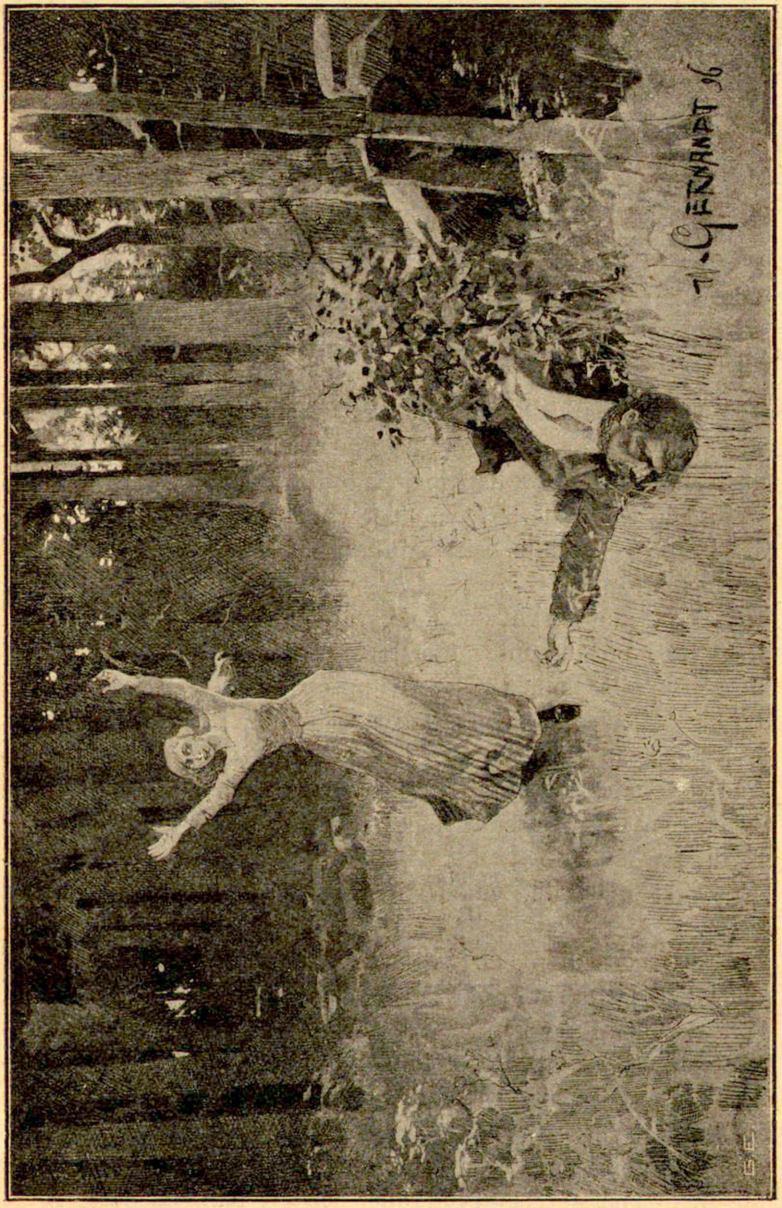

Teologi och kärlek.

Det var alldeles vådligt hvad Sven Månsson i Nabben var katig åt sin pojk, som låg i Upsala och funderade på prästexamen se'n ett halftjog år tillbaka.

Och så underligt var det väl inte heller, ty hvilken far skräpper väl inte och beundrar en son, som är lärd och har herrefasoner.

Men måtta ska' det dock vara äfven i det fallet, och Gud vet, om det inte ändå hade varit klokare och blifvit bättre åt alla håll, om Sven uppfostrat sin Per Johan till att hacka och plöja och grafva och dika i madodlingarna på Nabben än till att rota i teologien, uti hvilken han, efter hvad det sades, bestämdt inte var människa att komma till något reelt djup, fastän han, gu'bevars, såg rysligt grundrik ut.

Fort gick det emellertid icke med studierna för Per Johan.

Men om man fick tro Sven Månssons uppgift, så berodde det därpå, att det gick så förbaskadt väl.

— Ingenting kan gå bå' fort och väl på en gång! sa' han och påstod, att Per Johan, när han en gång blefve färdig, fick räkna ett tjänsteår för hvarje termin, som han låg i Upsala.

Komministerns son antydde däremot, att Per Johan inte hade något läshufvud alls, och att han därjämte för-

spillde största delen af sin tid med att vara kär i flickor och fria och dikta vers.

Härute hade vi icke på fasligt länge någon aning om det där, ty när man såg på Per Johan, så kunde då ingen tro, hvarken att han brydde sig om kvinnfolk eller att de kunde vilja befatta sig med honom. Inte för det att han var någon öfverdrifven fuling eller grömsinge, ty han var ju som folket är mest. Men han såg i alla fall ut som en möglig filbunke utan socker och ingefära på, tjock och lugn och liknöjd som han var, alldeles som om ingenting i vida världen rörde honom.

Vi minnas nog lite till mans, hur det bar till för tre år se'n, när han skulle predika här i kyrkan.

Sven Månsson skulle bevars själf köra den blifvande prelaten till tämplet, och långt i förväg hade han beredt sig för den färden medelst inköp af den yppersta smällepiska, som någon ska' kunna önska sig, på det att äfven han måtte kunna i sin mån imponera på kyrkfolket.

Men hästen, som inte var alls van vid så väldiga smällar och klatschar, blef redan vid själfva starten från Nabben orolig i skinnet.

Och så, serradö, när de svängde in på landsvägen, stötte de på ett fruntimmer, som dragit upp klädningen för dammets skull, så att hon såg ut som ett nysvept lik i den krithvita underkjolen.

Smällpiskan och underkjolen voro mer än hästen kunde smälta i sabbatsmorgonen, och han satte därför af i det vildaste sken, så att vagnen och gubben och prelaten foro och slängde, som ett jehu från den ena vägkanten till den andra.

Gubben höll och slet i tömmarna, så att han var nära att spricka.

— Kör I alltid så fort till kyrkan, far? frågade Per Johan.

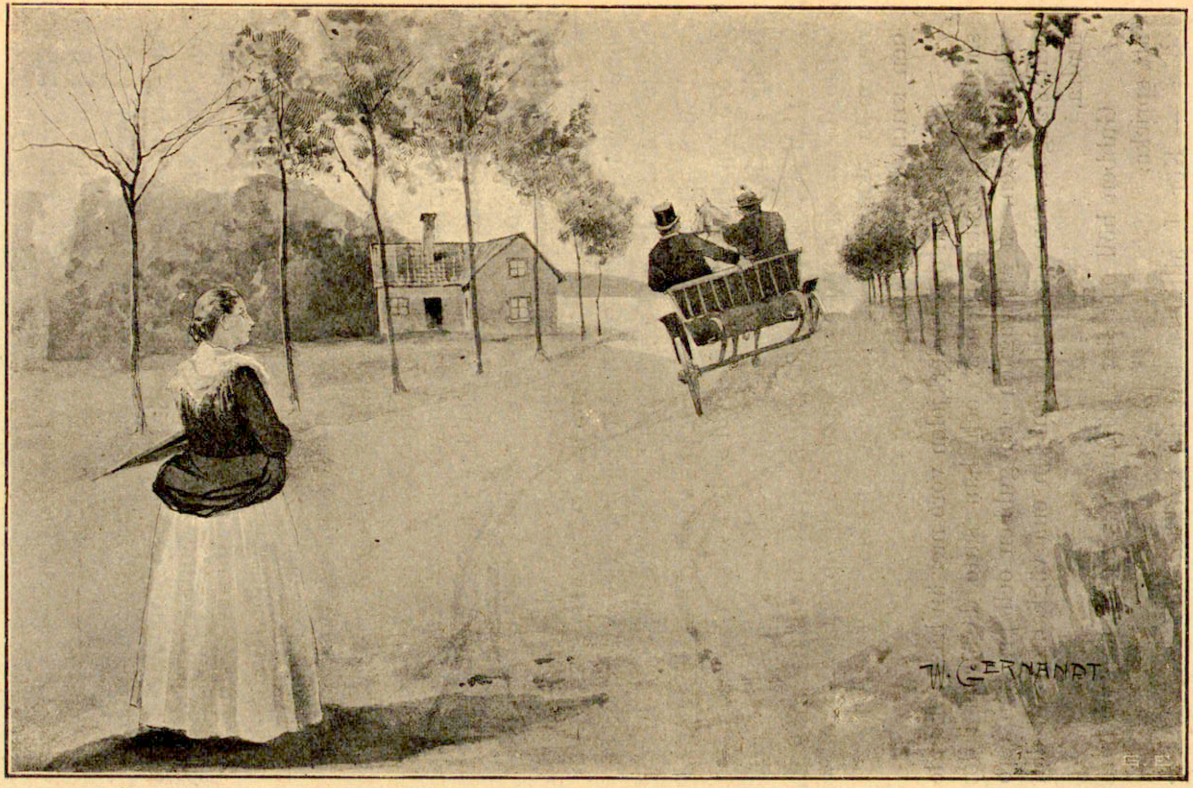
W. GERNANDT

— Jesses, ser du inte att hästen skenar, din dumstock! skrek gubben i sin förfäran.

— Inga förolämpningar utan håll still, så att jag, som ska' predika, får stiga ur schäsen, innan någon olycka händer! förklarade Per Johan med mycket allvar och lugn.

Men det blef intet stannande af, förrän gubben slutligen lyckades få hästen att ränna emot kyrkostallet, så att det brakade i väggen, och Per Johan dängdes i backen, så att det sang efter'et. Visst fick han det mesta skinnet bortskrapadt från den prelatensiska näsan, men Gu' predikade han ändå, som om ingenting hade händt.

Dock, ju längre och längre han kom i texten, dess större och svullnare blef näsan på'n.

* * *

Skulle nu någon kunna tro, att en till ytan så lugn och liknöjd karl kunde vara toseter efter kvinnfolk?

Men så lär det allt vara ändå med Per Johan, ty vi fingo efteråt spörja, att han aldrig under tio års tid varit informator på ett enda ställe, utan att han blifvit vriden i skallen af kärlek till något fruntimmer i det hus, där han vistats.

Och se'n förnötte han hela höstterminen med att skrifva friarebref och kärleksvers till sommarflamman.

Under vårterminen däremot svärmade han endast för Upsalaflickor och friade och krabbade det värsta han kunde, till stor skada för vår arma kyrka och den rena läran.

Det sägs att han förlofvat sig nio gånger!

Allra sist var han en vinter trolofvad med en handtverkaredotter i »Supis», men det tog slut med förskräckelse dagen innan han for hem till ferierna.

— Du är då den lyckligaste och mest afundsvärda prisse, som traskar på denna sublunariska mark, Per Johan! sa' en af nationskamraterna till honom vid den lilla afskedszvycken, som hölls innan han for.

— Hur så?

— O, jag har aldrig i lifvet råkat en flicka, som pussas så gudomligt som din fästmö! sa' den djädrans medikofilaren.

Per Johan ändrade inte en min, men han gick lugnt bort och slängde in ringen genom dörren till den förbluffade fästmön.

Se'n vände han tvärt åter till det glada laget och söp såsom en teolog och som om ingenting inträffat.

Om jag ville, skulle jag kunna skrifva en bok, så tjock som Arndts postilla, full med sannfärdiga berättelser om de lidanden och kostnader, Per Johan åsamkade sig och de sina för sin vådliga kärleks skull.

Men det värsta hände väl honom ändå pingstdagen i tu år se'n.

Per Johan skulle, kantänka, ånyo visa framfötterna, som det heter, och predika högmässan i vår moderförsamling, och pingstafton kom han alltså bort till prostens, där han skulle stanna öfver natten.

Han hade emellertid inte varit där i huset i fulla fem kvart, förrän han var alldeles öfvermåttan kär i guvernanten och klämde till att sucka och deklamera inför henne, så att prostens son, som läste på juristen och själf skulle ha' ett godt öga till guvernanten, blef alldeles ursinnig på'n.

— Ska' du inte gå upp och titta igenom din predikan ett slag till, din gamle hudik! sa' juristen efter supén.

— Dä' behöfs inte! Den ligger färdig och väl genomläst i min bok däruppe! mente Per Johan och vek inte en sekund från guvernantens sida.

Allt mera rasande blef den andre naturligtvis, och så beslöt han att spela den kärleksfulle predikaren ett spratt, som skulle göra honom löjlig och omöjlig.

I det lofvärda syftet gick han upp på gästrummet och tittade på Per Johans evangeliibok med kyrkobönerna och den däri inlagda predikan samt fann därvid, att han själf hade en räknebok af Zweigbergk och ett kollegium i straff-

rätt, som förunderligt liknade Per Johans grejor till det yttre.

Och så hade han sin plan tvärt färdig.

* * *

Morgonen därpå var den ärevördige predikanten lika elegisk och kärleksfull som kvällen förut, hvadan han skred fram liksom i en dröm, när de tågade ned till kyrkan.

Prosten trodde, att han gick och tänkte på det, som ofvantill är, och ville inte störa honom med något tal.

Men Per Johan funderade minsann inte på annat än guvernanten, den spjufvern.

Så här ser man då, att i det lugnaste vattnet gå de djädrigaste fiskarna.

Juristen gick med åt sakristian, och när de omsider begynte spela på predikstolspsalmen, sa' den filuren, i det han gläntade på dörren utåt kyrkan:

— Kors hvad Signe ser trånfullt häråt! Det är bestämdt efter dej!

— Hm! log Per Johan och barkade fram till dörren. Och där stod han och glodde samt skulle bestämdt glömt af att klifva upp i predikstolen, om inte den andre i sista stund stuckit böckerna i hand på'n och föst honom i väg.

Men då hade det syndiga juristfröet bytt ut predikan och evangeliiboken mot kollegiet i straffrätt och Zweigbergks räknelära.

Nå, sången tystnade; Per Johan såg andäktigt ut öfver församlingen, tog fram boken och drog ut kollegiet, hostade två resor och redde sig att klämma i med ingångsorden.

Men ni skulle ha' sett minen på'n, när han böjde ner hufvudet och skulle läsa i konceptet!

Jag för min del har då aldrig skådat en människa med en så förbluffad och af räddhåga stämplad uppsyn.

Filbunkslugn är Per Johan, men den gången gapade han som om han fått se draken i Babel.

Församlingen undrade hvad som gick åt karlen, och vi började skämmas och bli ängsliga lite hvar. Så grep han till evangeliiboken och började bläddra i henne, men där fann han ju ingen tröst eller något Guds ord, utan bara »sorter», »reguladitri», »bråk» och »kedjeräkning» och mera sådant, som ingen har något gagn af på predikstolen. Det började bli allt mer kusligt och liksom mörkt i kyrkan.

Men rätt hvad det var tog han till att läsa »Min gärning nådigt skåda» — under det han gjorde vådliga miner åt kyrkstöten.

Denne begrep dock ingenting, så Per Johan fick lof att gå öfver till »Den signade dag» och »Som fåglar små» och många andra verser, som han kunde utantill, innan stöten, på juristens uppmaning, gick upp till honom och frågade hvad han ville.

Vi trodde, förstås, att Per Johan blifvit galen och det tänkte prosten också.

Men juristen och guvernanten grinade, så att de kunde spricka.

Hur det var fick stöten dock med juristens hjälp håll uti den rätta boken till sist samt slamrade upp till Per Johan med henne. Och se'n redde han sig tämligen, fast långt ifrån bra.

Ty juristen hade desslikes slätat ut de veck, som Per Johan gjort vid de böner, han skulle läsa, och i stället vikit allt hvad galet var åt honom, så med kyrkobönerna gick det alldeles på tok.

Men ifrån den dagen spordes det, att Per Johan gick hemma på Nabben och gjorde mycken bättring och den, som fick ha' guvernanten i fred för honom, det var allt prostens son det.

Häraf ser man, att det gifves intet ondt, som inte har något godt med sig.

Ett klockbyte.

— Gud vet hvad Sven och Petter i Kilabo ha' att dras om, men hissnesamt är det, att två annars så kloka och bastanta karlar ska' nu i fyrtio års tid ha' gått och glott illa på hvarandra, rätt så grannar dom ä'!

Jag minns nu inte för momangen, hvem det var utaf oss, som yttrade ofvanstående tänkvärda ord en söndagskväll.

Men sanningsord voro de i alla fall.

Saken var den, att vi samma söndagsafton hade kommit tillsamman på slaktgille i Fläskåsen hos Petter Magnus, och där pratades och dumderades, gubevars, en hel hop, såsom man ju alltid gör, när man är mätt och god och belåten. Det heter ju därför också, att en mätt mage gör ett lätt humör.

Nå, rätt som vi sutto där, slängde en af oss fram de där orden om Kilabomännens ömsesidiga och grufliga ovänskap, hvilken ovänskap varit en visa i grannhållet i bortåt fyratio års tid.

Nu kom väl talet att falla på gubbarne närmast af den anledning, att Sven låg på sin dödsbädd och väl aldrig skulle komma att få höra gök mer, som man säger.

Han hade så långt man mindes tillbaka haft ett dåligt bröst samt hostat och regerat. När nu höstdimman kommit och lagt sig på'et, blef han riktigt knäckt och låg där, som sagdt, väntande på förlossningen.

— Undras ändå, om di inte ska' försonas, innan han tryter! sa' en utaf oss.

— Borde väl dä, ty dä står ju skrifvet, att man inte ska' låta sola gå ner öfver sin vrede, och då bör man väl så möcke mindre låta själfva lefnadssola sjunka hän öfver sitt hat! lät Per Måns i Intägt.

Det där tyckte vi alla vara så vådligt bra och kristligt sagdt, att ingen af oss hade något att svara på't, utan där blef lugnt och tyst i stugan en lång vändning.

— Men hva' ha' di i alla fall hatat hvarandra för under en så välsignadt lång tid? frågade någon efter en stund.

— Herren vet'et, för nå'n människa har då aldrig fått spaning på't! svarade Per Måns. Och så gåfvo vi oss till att repetera upp alla möjliga rackarestreck, som de spelat hvarandra under tidernas lopp, de bägge illvettiga snålvargarna, ty snåla ha' de då var't till gagn så väl Sven som Petter, det må Gu' veta.

— —

En gång när Petter hade knäckt sitt ben och låg till sängs, gick Sven en natt fram till hans fönster och vrålade:

— Skynna er ut, godt folk, dä' brinner i alla fyra knutarna på eran la'gård!

Han förställde sitt målföre, den ledingen, så att Petter anade ingen argan list, utan rusade upp ur sängen och kom i förskräckelsen inte ihåg, att han hade ett knäckt ben att ryckas med. Han hade heller inte tagit mer än ett flängande utåt golfvet, förrän han dråsade omkull och bröt af benet riktigt och reelt på två ställen. Men så fort det andra husfolket bara tittat ett enda tittande ut genom fönstret, begrepo de bums, att det var lurilej och djäklastreck af Sven.

— Tänk ändå, att han kunde lura ut'et så knepigt och illslugt, att han kunde få Petter att bryta benet! lät Per Måns.

— Åh, den som vill göra ondt och fördärfva sin nästa, har skam te' läromästare, och han ä' inte stort sämre än en professor eller en häradshöfding! inföll en annan.

Och det höllo vi med om.

Nå, se'n hade Petter stämt Sven för sveda och värk och mera sådant. Men han fick aldrig fulla bevis, utan bara »bindande liknelser», di kallar't. Processen varade ett par år och höll på att rent af fördärfva dem bägge två.

Sålunda hade de hushållat med hvarandra i bortåt fyrtio år och bara tänkt på att förgöra den ene den andre.

Emellertid låg det där benbrottet och grodde i Petter samt manade honom dag efter dag till hämd. Han kunde aldrig se Sven utan att han genast efteråt tittade ner på sitt sneda och krokiga ben och vardt full af vredesmod och ursinne. Och så underligt var det väl inte heller, ty han hade verkligen genom spektaklet blifvit bra illavuren i underredan, som man säger, och det var verkligen med nöd han efter den betan var i stånd att göra ett reelt dagsverke.

Han kom emellertid icke på länge åt Sven. Denne aktade sig och var på sin vakt. Men då tänkte Petter till sist som så, att eftersom ju Sven och hustru hans egentligen och enligt skriften voro *ett* kött, så kunde han gärna drabba uppå henne med sin hämd. Det skulle svida lika rasande i skinnet på hennes man, mente han.

Så gick han då ut en mörk kväll på eftersommarn ett år eller två efteråt och lade sig på lur i Svens björkdunge. Han visste att Kajsa ovilkorligen den kvällen skulle fram där, då hon återvände från ystekalas hos skolmästarns.

Och Kajsa kom också omsider traskande i mörkret och nunande på en sångvers, såsom man ju ofta brukar, när man är ensam ute och går i mörker. Ty om nå't skamstyg eller dylikt samtidigt är ute och färdas, så kan det ju inte göra en nå't ohägn, när man sjunger sånger.

Men Petter lät, minsann, inte dupera sig af nå'n sång.

GERNANDT

Rätt som Kajsa trippade fram i sin oskuld, mätt och lycklig af kaffe och dopp, snarade Petter henne med en oxtöm och hissade upp gumstackaren i en björk. Och det gick så kvickt, att hon knappt visste ordet af, förrän hon dinglade mellan himmel och jord med repet midt om veka lifvet. Ja, där hängde hon och gallskrek så förfärligt, att hon nästan totalt mistat andan, när folk till slut kommo till och skuro ner henne.

Om denna »Kajsas himlafärd», såsom tilldragelsen sedan nämndes i orten, processade gubbarne ett par år och åsamkade hvarandra förluster och tidspillan.

Usch, man skulle kunna skrifva en hel bok om allt det elände, som Sven och Petter i Kilabo gjorde hvarandra i sin ilska och sitt hat.

Deras mellanvarande och uppträdande mot hvarandra visar emellertid hur uselt och vrångt människohjärtat kan vara till och med hos landbofolk, som eljes för det mesta, gu'alof, låter gudsfruktan och sedlighetskänsla något så när bestämma öfver sina tankar och gärningar.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Serradö, rätt som vi sutto där i Fläskåsen och språkade i detta ämne, kom Nils i Bögget in och satte sig vid dörren.

Han såg visst liksom litet snopen ut, när han förnam, att han kommit midt in i ett korfvagille, men inte kunde han springa för det. Peter Magnus spenderade på'n, så Nils behöfde då egentligen inte ångra, att han gått inom dörren.

När så Nils hade ätit och druckit en vändning, sa' han:

— Ja, ηu go' vänner, kan ja' hälsa så möcke ifrå' Sven i Kilabo! Han tröt för pass en timme se'n!

— Åhå, bevars! Gjorde han så? läto vi alla med en mun.

— Joho, pastorn skulle dit, och när han gick förbi mitt, ba' han mej följa med och visa genvägen! fortfor Nils.

— Nå, gaf han med sej nå't mot slutet? sporde Per Måns.

— Pastorn höll det grannaste tal man kan tänka sej, så att bå' ja' och alla de andra inte kunde hålla oss för gråt, och Sven syntes gråtosad, han också!

— Jojo, det var nog hans bästa råd! läto vi och bådo Nils tala om helt och hållet, hur det gått till i Kilabo.

Och det gjorde han.

När pastorn uppmanade Sven att förlåta och göra upp med Petter, så teg han bara, och det gick inte att få ett ord ur honom.

Då gick pastorn tvärt ut, och vi trodde alla, att han blifvit ilsk, lät Nils.

Men rätt hvad det var, kom han tillbaka i sällskap med ingen mer och ingen mindre än Petter själf.

Se'n blef där en ny predikan, som riktigt skar genom märg och ben. Ingen människa kan tänka sig, huru pastorn skriftade de bägge gubbarne för deras långliga och vådliga hat.

Men det bet just inte stort på dem, efter hvad vi kunde tycka.

Till sist sporde pastorn allvarligt och bestämdt, hur hatet egentligen uppstått ifrån början och hvad som var dess rot och upphof.

Då blef där tyst i stugan, och vi sutto med andan i halsen, ty vi tänkte få höra någon stor hemlighet uppdagad.

Man kunde väl aldrig tänka annat än att de kränkt hvarandra i kärleksväg nå'n gång i ungdomen, och att den ene röfvat bort all lifvets lycka för den andre.

Till sist sa' Petter:

— Dä' tjänar ingenting till att rota upp en hop gammal dålighet!

Pastorn blef förvånad, men då han funderat en liten vändning, gaf han sig ånyo på gubbarne med en predikan, och när han hållit på en kvart, mjuknade verkligen Sven, där han låg i sin säng, vinkade med handen och hviskade:

— Jo, för 40 år sedan eller så bytte jag klocka med Petter, och det fattades inte mindre än tre hjul i den jag fick!

Så fort Sven sagt det där, blef det lif i Petter, och det rent skälfde i honom, när han utfor:

— Och du lurade på mej en mä' nysilfverboett, fast du svor på, att dä' var gammalt sölfver, din bedragare!

Vi rent förfasade oss allesammans och pastorn själf ropade bestört:

— Och för den saken hafven I hatat och förföljt hvarandra i fyratio år!

— Ja, dä' var själfva upprinnelsen, men ja' förlåter honom alltihop nu, bå' klockebyte, processerna och att han hissade upp Kajsa! hviskade Sven med döende stämma.

— Räck du honom också handen till försoning! lät pastorn till Petter.

Och denne var just på väg fram till sängen för att ge näfven åt den döende trätobrodern, när han kom att erinra sig skavanken i sitt ben. Då vände han om.

— Klockebyte och allt det andra kan ja' väl glömma, om så är, men titta på mitt ben, pastorn! Ska' ja' förlåta det också?

— Visst! Och framför allt just det!

Petter stod midt på golfvet och såg ömsom på Sven, ömsom på sitt krokiga ben och visste inte hvad han skulle göra. När han tittade åt Sven, tycktes det som om han höll på att bli medgörlig, men så fort han ögnade ner åt benet, fick han ett hårdt och omedgörligt utseende.

Rätt som han så stod, började Sven att rossla och fäkta med den ena armen, och vi sågo, att det led med honom. Då kunde inte Petter hålla sig längre, utan han gick bort och tog honom i näfven.

— Nå, må gå! Det får va' slut med ovänskapen! lät han. Och fast Sven just då höll på att glida bort ur lifvet, syntes det tydligt, att han fattade orden, ty han fick en belåten min samt famlade fatt i den räckta näfven. Och med den i sin dog han.

När vi hört denna skildring af den sena försoningen mellan Kilabomännen, sutto vi länge tysta och allvarsamma därborta i Fläskåsen.

Hvad vi tänkte på är inte så lätt att säga, men troligt är, att vi funderade öfver, hur förunderligt och konstigt människosinnet i själfva verket är och hur underligt det går till i denna världen.

Handelspatronens pröfningsstund.

Att handlande ä' ena vådliga filurer, fulla af knep och allehanda syndalater, det är någonting, som är uppläst och vidkändt.

Men vi, som de ha' att ryckas med, och hvars mer och mindre välfångna egendom handlarne med sina falska varor och svek ska' draga till sig, vi ä' just inte heller några helgon, Gu' nåde oss så visst, utan vi hafva nog en hel hop illfundighet uti oss, vi också, så att det gifves visserligen tillfällen i handelsmannens lif, då hans tålamod blir satt på rätt svåra pröf. Men detta tager handlarn icke så, som han skulle göra det, nämligen såsom en god pröfning och en nyttig och nödig öfning uti långmodighet och eftergifvenhet, utan han förstockar sig och låter vår djädrighet blifva för sig en äggelse till utfunderandet af än värre ocker och skinneri. Likväl får man inte neka, att hans mänskliga natur en och annan gång kan pröfvas öfvermåttan.

— — — — — — — — — — — — — — — — — — — —

Jag var en dag inne i en butik, när Erik Månsson i Fläskelund kom därin.

Den första bravaden Erik gjorde, när han hängt sig öfver disken och börjat titta uppåt hyllorna, var, att han råkade spotta i en hvetemjölssäck, som stod där.

— Vet du då ingen hut! sa' bokhållarn.

— Jo, ja' vet möen och bra hut, men ja' ä' frusen om läppa', så dä' går snedt för mej mä' spottannet, och dä' får han ursäkta! sa' Erik.

— Jag ska' ursäkta dej, jag! återtog bokhållarn och sprätte en stor ölandsnöt mot nästippen på Erik.

Men det var dumt gjordt, ty Erik blef rädd och ryckte till så argt och brådt, att han med armbågen stötte till ett litermått, fullt med fotogen, som stod invid honom, så att måttet for pladask midt i en kaffesäck och göt sitt innehåll öfver bönorna.

Herre min skapare, sådana böner handlarn läste i en bod! Ty han kom själf ut i detsamma.

— Ja, inte var dä' mitt fel, sa' Erik, för bokhållarn sprätte mej på näsan, och dä vill ja' åtminstone ha' en fira eller fem cigarrer för!

Handlarn sa' visserligen till, att de skulle kasta bort kaffebönorna, och säcken bars ut. Men icke förty spordes det efteråt, att folket i orten klagade öfver, att deras kaffe smakade fotogén. Och hos Inga på Hörnet slog det eld i kaffebrännaren en afton, så att brännaren exploderade och ref ner halfva spishvalfvet och vred själfva pipen från kaffekokarn, som hon hade satt på för att koka af sumpen mens hon brände bönorna.

Gack och fråga henne själfva, så ska' ni få höra, om inte hvarteviga ord jag säger är sanning. Äss hon vill tala, förstås, ty hon blef omvänd af skrämseln och söker bättra sig samt gitter inte gärna språka uti världsliga ting numera. Men inte för det att någon kan få i min skalle, att handlarn kastade ut fotogénkaffet.

Nå, när Erik i Fläskelund väl hade gjort ifrån sig med spottandet i hvetemjölet och med fotogénen, gick han med piskan under armen bakom disken och sa', att han ville titta på en slump korngryn, som stod där. Men hur han svängde, kom han att med piskskaftet sopa ner en hop kaffekoppar och lampglas ur en hylla.

— Dä' får du betala! röt handlarn, som började bli bå' rasande och nervös.

— Ska' ja' betala? Rår ja' för, att I sätter era glasvaror så nära ut på kantera? Och för rästen har ja' inte rört höllan mä' mina händer, dä såg allt I, go vänner! sa' Erik till oss, som stodo utanför.

Men då blef handlarn ryss befängd och påtade till Erik Månsson i Fläskelund, så att denne drog vidöppen i golfvet bredvid disken.

— Ligg där, så gör du inte ondt åtminstone! sa' handlarn och började växla pengar med oss andra.

Serradö, Erik låg där en god stund och stönade och gjorde inte min af att stiga upp, ända tills handlarn fick håll i kappkragen på'n och reste honom upp.

Men då såg Erik lite' grann ut, mån I tro. Hela synen var röd på'n, precis som om han haft ansiktet i en blodbytta.

— Slog du dig så? skrek handlarn och blef blek som ett lik.

— Åh, inte så värst! lät Erik och torkade sig med kappärmen öfver synen.

Rätt hvad det var började det emellertid blaska omkring fötterna på handlarn, där han gick innanför disken, och när han tittat en stund på golfvet, tog han till att svärja, så att vi trodde, att bå' vi och han och hela handelsboden skulle sjunka.

Kan man tänka sig ett sådant spektakel!

När Erik dråsade omkull, hade han nämligen råkat med axeln slå af träsvickan i piccardonskärlet, som låg under disken, så att vinet börjat rinna, och då passade Erik, kantänka, på att gapa om svickstumpen och låta piccardonen strömma in i sin lekamen, ända tills han rycktes därifrån. Det var därför han låg och stönade så länge, den lycklige själen.

Inte var det heller så underligt, att handlarn svor en flänga, ty när han ryckt ut kärlet och undersökt det, var där minsann inte mycket att hurra för uti'et.

Men själf vadade han i vin till långt ofvan fotknölarna, ty boden är liten. Och han stampade i vinpölen och rasade som ett vilddjur.

— Nu ska' du då ha' smörj, om du aldrig fått'et förr! Gack ut, I andre, så att han inte får nå'ra vittnen emot mej! skrek patronen.

Och vi gingo ut på gatan.

Men vi kunde inte låta bli att allt ibland slänga ett öga in genom den stora rutan, det begrips.

Och då sågo vi, hur Erik retirerade än hit och än dit. När handlarn hoppade öfver disken och ut åt boden för att få håll i Erik, skuttade denne åt motsatt håll. Men rätt i rappet fingo de fatt i hvarandra midt för kassalådan.

— Nu ska' vi gå bakom knuten, ty nu är det som smörjen börjar vanka! sa' jag.

Men vi hade inte gått mer än ett par steg, förrän vi fingo höra det värsta klingande i världen, och i samma stund kommo Erik och handlarn med armarna slingrade om hvarandra ut till oss på gatan genom det stora butikfönstret. Efter dem kommo anjovis- och kakaoburkar och kaffeprofver i glaskolfvar med mycket mera, som till skyltning i fönstret å en väl fournerad speceri- och diversehandel hörer.

Ett värre och roligare spektakel har ingen människa skådat, och jag vill inte söka att beskrifva handlarns min, när han vände ögonen åt sitt krossade fönster och åt all den förödelsens styggelse, som tedde sig för honom.

— Nu sir I hur han hushållar med sina kunder! sa' Erik, i det han krånglade sig upp och plockade bort en hop glasbitar från sin hundskinnshätta och från kappskörten.

Vi kunde inte på vilkor hålla oss för grin.

Handlarn, som bor midt emot, kom ut på sin trappa och slog sig på knäna och skrattade och hoppade och vinnlade sig om ett jubilerande, som torde sakna sitt motstycke i hela denna konkurrensens värld.

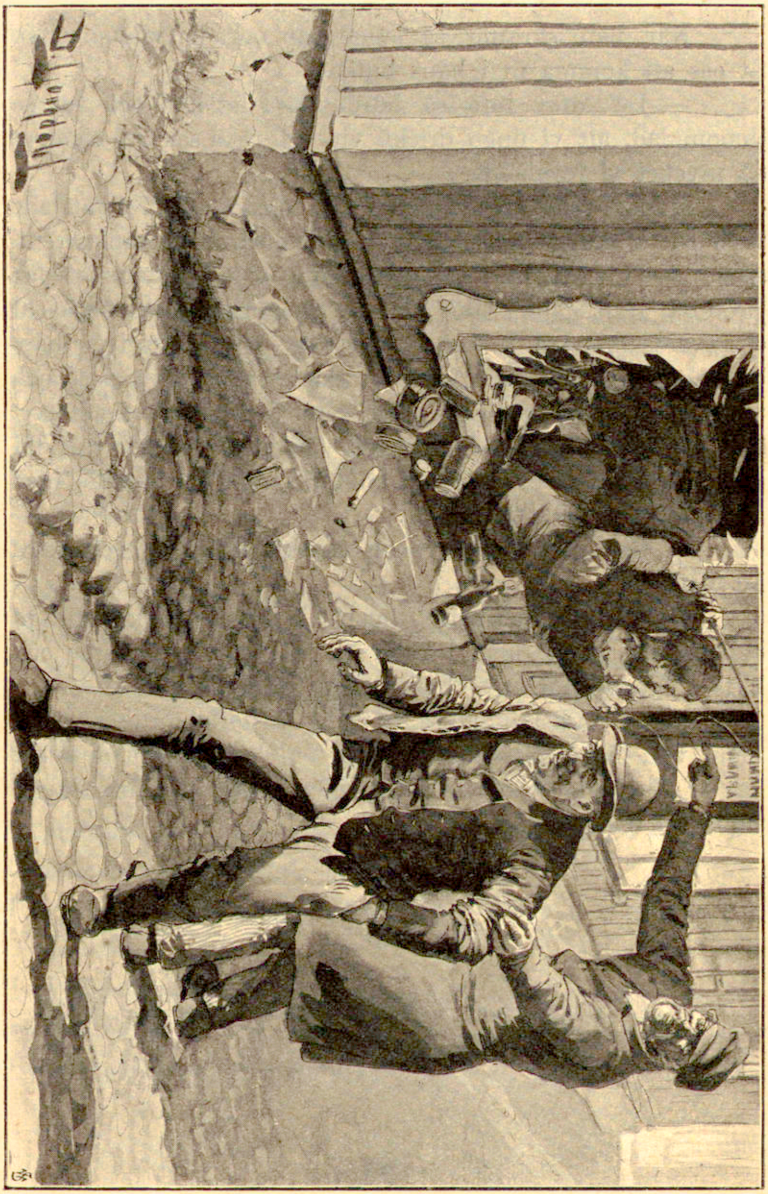

När han skrattat så länge han orkade, vinkade han åt oss att komma in i hans butik.

— Dä' drar inte så hårdt här! lät han och var så genomglad, att vi fingo dricka vin och röka sexöres cigarrer så mycket vi förmådde.

Under tiden stod han i sitt fönster och försmädade med sitt strålande och jublande anlete sin arme konkurrent, som var i färd med att plocka upp sina delikatesser och pretiosa från gatan samt höll på att spricka och förgås af det våldsammaste ursinne, som någonsin dvalts i en handelsmannakropp. Och inte minskades hans förargelse och vredesmod däraf, att Erik i Fläskelund, roten och upphofvet till allt den dagens elände, gick omkring honom, vinfylld och utrustad med cigarr af konkurrenten och hotade med stämning för mordförsök.

— Ge' mej femti kronor, så skå' dä få va tyst se'n! lät Erik.

Hade inte handlarns hustru i detsamma kommit ut och anammat sin man i kalufven, så hade nog denne och Erik i Fläskelund ånyo barkat ihop midt på gatan.

Denna fullständigt sannfärdiga historia torde i någon mån visa, att handelsmannayrket, om hvilket alla anse att det är så ljufligt och rikt på fröjder, äfven har sina skuggsidor och besvärligheter.

INNEHÅLL:

	Sid.
Aftonsol	1
Per Israelssons skinnväska	7
Manne på Mosastånnan	14
Förlorade bataljer	21
Lätta bröllopskläder	27
En upplyftad kommunalnämnd	34
Ett famntag	41
Klockstapelsmålning i Gnidarum	47
Nämndemannens herdestund	54
Ett interview med Johannes i Snufvebo	61
Stina på gården	68
Mor Inga Lisa och Fyllerydsgubbarna	75
Skälleboiternas tjufvajakt	82
Fjerdingsmannens serenad	90
Gästgifvarns fula knep	97
Godsherrns festmåltid och torparns kalas	103
Hvad orätt fås med sorg förgås	109
Stolla-Greta	116
Teologi och kärlek	124
Ett klockbyte	131
Handelspatronens pröfningsstund	139

På

C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG

har utkommit och finnes i hvarje bokhandel:

D:r Anton Nyströms

ALLMÄN KULTURHISTORIA

Komplett 6 band, häftadt ex. 16 kr. 50 öre,
inbundet ex. 24 kr.

D:r Anton Nyström:

Om Sinnessjukdomar och Hospitalsvård.

Pris 3 kr.

Godtköps- och praktupplaga

af

NYA TESTAMENTET

Stort format.

Text enligt normalupplagan af den år 1883 af Konungen fastställda nya öfversättningen.

16 häften med perm 12 kr. 80 öre.
Inbundet ex. » guldsnitt 17 kr.
» » » rödsnitt 15 kr. 50 öre.

ESOPISKA FABLER

Andra upplagan.

Stor oktav i färgtryck

Bästa och billigaste barnbok.

Pris kartonerad kr. 1: 50.

ISMAËL

Svensk originalberättelse af Amalia Fahlstedt.

Pris 1 kr 75 öre

KÄNDA MÄRKEN

Inom visan och kupletten.

Porträtt, Biografier och Dikter.

Pris 1 kr. 50 öre.

På
C. & E. GERNANDTS FÖRLAGS AKTIEBOLAG
finnes i hvarje bokhandel

Starka och eleganta

Permar

till

Nordisk Familjebok

18 Band à 1 kr. 50 öre per styck.

Till

Gernandts Konversationslexikon,

Band I—IV

finnas hos Expeditionen att tillgå mot ett pris af 6 kronor.
Remissa torde åtfölja rekvisitionen.

Till

Godtköps- och praktupplagan

af

Nya Testamentet.

Pris 4 kronor.

Till

Allmän Kulturhistoria

6 Band à 1 kr. 25 öre.

HENRI GRAFSTRÖM

Bokbindare, Etui- & Portföljmakare

Allm. Telefon:
Brunkeberg 766.

STOCKHOLM,
Hamngatan 18 B.

STOCKHOLM, KÖRSNERS BOKTR.-AKTIEB., 1896.